

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl : 7

Birinci Kânun 1934

Sayı:81

RESMÎ KISIM

İçtimaî farklar doğuran unvanların kaldırılması hakkındaki kanunun Büyük Millet Meclisinde müzakeresi sırasında Dahiliye Vekilinin söyledikleri.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12/11/934 tarihli toplantısında memleketimize gelip te topraklarımıza yerleştirilen millettaşlarımızı hakkında sorulan suale Dahiliye Vekilinin cevapları.

Tayinler

Takdir ve tecziye edilenler

Kanunlar

İcra Vekilleri Heyeti kararları

Şûrayı Devlet kararları

Talimatnameler

Tamimler

İkinciteşrin 934 ayı içinde idari teşkilâtta yapılan değişiklikler

Tekaüt ve yetim muamelesi ikmal edilenler

934 yılı belediye intihabı ve seçilen reisler

Aramızdan ayrılanlar

GAYRÎ RESMÎ KISIM

Budunlar arası mahallî idare kongreleri

K. Naci Kıcıman

Memurlara on iki açık mektup

Çeviren: **Macit Burhan**

İlâve:

Hukuku İdare (Berthelemy)

M. Atıf

Matbaacılık ve Neşriyat T. A. Ş. — İstanbul

1934

Resmî Kısım

İçtimaî farklar doğuran unvanların kaldırılması ve hakkındaki kanun (Kanun mecmuasına konulan kısımlardır) Büyük Millet Meclisinde müzakere sırasında Dahiliye Vekilinin söyledikleri:

Türkiye Büyük Millet Meclisi 26/11/34 günü saat 15 40 ta Kâzım Özalpın reisliği altında toplandı.

Reis — Meclis inikat etmiştir.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Arkadaşlar, eski devirlerden kalma, bugünkü demokrasi esasına uymayan bazı lâkaplar, unvanlar, rütbeler, nişanlar, madalyalar var. Bunların bir an evvel resmî belgelerden ve kanunun karşısında kaldırılması inkılâbımıza uygun bir hareket olacaktır. Hükümetiniz böyle bir kanun hazırladı, yüksek huzurunuzla takdim ediyor. Ricamız bunun takdimen, tercihan bugünkü ruznameye alınmasıdır. (Çok muvafık sesleri).

Reis — Efendim; Vekil Beyin bahsettikleri kanun gelmiş ve encümene verilmiştir. Encümen mazbatasını yaptı ve riyaset makamına gönderdi. Müstaceliyet kararı vermeden evvel bir defa kanun baştan aşağı okunsun. Sonra müstacelen müzakeresi reye arzedilecektir.

Kanun metni okundu.

Reis — Kanun budur, Efendim. Bunun, tercihan ve müstacelen ruznameye alınarak müzakeresini kabul edenler... etmeyenler... kabul edilmiştir.

Reis — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?

Besim Atalay (Aksaray) — Arkadaşlar; bir adam için en büyük mutluluk, yıllarca yüreğinin en derin bucaklarında sakladığı duygularının, sevgilerinin iş haline gelmiş olduğunu görmektir. Ne mutlu size ki çöller arasından fışkıran koskoca ulusun yasalarını düzdünüz; ne mutlu size ki öldü denen bir budunun temel taşlarını attınız.

Kurların görmediği yenmeleri, onurları topladınız, tattınız. Gene kurların görmediği değişimleri pek kısa günler içinde iş haline getirdiniz. Düşte gören inanmaz. Yarın okuyacaklar, — bu büyük değişimleri, bu yoktan yaratılışları bu kadar az günler içerisinde nasıl sıkıştırmış diye şaşacaklar, onu yapana, onu yaratana yürekten bağlanacaklar.

İnönünün çıplak dağlarında binbir güçlük içerisinde bu değişimin, bu büyük ulusun temel taşı atan Çankayanın yalçın kayaları üstünde taş gibi, demir gibi örsle bir millet döğen Atatürke benden sonsuz saygılar. (Okay sesleri, alkışlar).

Reis — Başka söz isteyen var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler..., etmeyenler... kabul edilmiştir.

Tarık Us (Giresun) — Vekil Beyden bir sual. Ağa kelimesi dahil midir?

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Ağa kelimesi dahil değildir. Zaten dilimizde o kadar müstamel bir kelime olmadığından terkedilmesi lâzımdır. (Gürültüler).

Kâzım (Diyarbakır) — Müstamel değildir laf mı?

Tarık Us (Giresun)—Efendim maddenin içindeki (gibi) sözü zaten (ağa) kelimesinin tatbikatta bir arada dahil olduğu manasını verirdi. Bendeniz açıkça söylenmesini iltizam ettim. Eğer bir tereddüt varsa tasrih edilmesine lüzum vardır. O halde ağa kelimesinin de dahil olması lâzımdır. Benim teklifim ağa kelimesinin de ilâvesinden ibarettir.

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Efendim, kanunun istihdaf ettiği mana ve maksat, demokrasiyi

kendine mal etmiş olan bu yüksek milletin herhangi bir sınıf farkını gösteren unvanları tamamen yıkmaktır. Binaenaleyh ağa da, köylüler arasında az çok bir sınıf ifade eden bir unvan olması dolayısıyla bunun kaldırılmasına hükümetle beraber encümen de muvafakat ediyor.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Şimdi bir kelime ilâve etmek lâzım. Efendi, Bey ve Ağa diye.

Sait Azmi (Kayseri) — Atlarile anılır deniliyor. Öz atla mı, soy adile mi?

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Evvelce kabul edilmiş bir kanun var. Hem öz, hem de soy adile anılacaktır.

Kemal Turan (Isparta) — Hacı kelimesi de kalkacak mı?

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Arzettim Efendim, evvelce kabul edilen kanun mucibince dinî unvanlar lakap olarak kullanılamayacaktır.

Lütfi Müfit (Kırşehir) — Ağa, efendi, bey kelimeleri kalktıktan sonra hacının yeri kalmaz. Onun da tasrihini rica ederim.

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Efendim, tekrar edeyim, evvelce kabul olunan, kanunla yeni soyadı kanunile dinî maksadı ifade eden kelimeler esasen kullanılmaz, eğer hacı kelimesi lakap, yani soy adı olarak kullanılıyorsa buna da imkân yoktur. Bundan sonra delillerden başka kimse kendisini hacı diye tesmiye etmez.

Abdülhak (Erzincan,) — Paşam bu kanunla paşalık kalkıyor, general oluyor. Bunların mütekait olanlarına da general mi diyeceğiz?

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Generallerin, birkaç derecesi vardır. Birinci ferik, ikinci ferik, liva olmak üzere bunların her birinin lâkaplarını yani taşıyacakları resmî isimlerin tayinini askerî şûraya bırakıyoruz. Mütekait olanlar için de tabiatile bir hak mevzuu olmak itibarile, mütekait birinci general, yahut ne diyecek-

lerse mütekait ikinci ferik adını alacaklardır. Mütekaidin de mukabili bulunacaktır, bu âli şûarayı askerîye düşen bir iştir.

Hasan Fehmi (Gümüşane) — Efendim kanundan bu manalar çıkmaz, buyurduğunuz izah bu kanundan çıkmaz.

Kâzım (Diyarbakir) — Yalnız isim söylenecek, kadını ve erkeği nasıl anlayacağız?

Şükrü (Devamla) — Kadın ve erkek isimleri malûmdur. Fransada dahi böyledir.

Reis — Karşılıklı konuşmayın,

Celâl Nuri (Tekirdağı) — Efendim encümenden, bir سوالım var. Bazı isimler erkekle kadın arasında müşterektir. Meselâ eski isimlerden İsmet, İffet, Hikmet gibi isimler yeni isimlerden de Tekin gibi isimlerin erkek veya kadına ait olduğu nasıl tefrik olunacaktır. Lütfen izah etsinler.

Kâzım (Diyarbakir) — Ben de onu demek istiyorum.

Dahiliye Bakanı Şükrü Kaya (Muğla) — Efendim birinci madde gayet sarihtir. Biz Türklerde tegallüp, sınıf ve tefevvuk ifade eden birçok kelimeler kullanılmaktadır. Kanunda kullandığımız «gibi» kelimesile her muhitte kullanılan buna mümasil kelimeleri kaldırmış oluyoruz. Çünkü yukarda da söylediğim gibi her memlekette muhtelif lakap ve nâveler pek çok olarak kullanılmaktadır, bunların ayrı ayrı zikredilmesi mümkün değildir. Binaenaleyh bu madde maksadı ifadeye kâfîdir. Bahusus ki meclisi âli ağa kelimesini de maddeye kattıktan sonra.

Mütekait generaller bu sıfatı taşıyabileceklerdir. Çünkü generallik birçok bilgi ve sâyi mütemadi neticesinde kazanılmış bir rütbedir. Mütekait de olsa bunu taşıması lâzımdır.

Celâl Nurinin söylediklerini işitmedim. Lütfen tekrar etsinler.

Reis — Celâl Nuri lütfen, yakma gelerek tekrar ediniz.

Celâl Nuri (Tekirdağı) — Efendim, eski ve yeni isimlerdeki hem kadın ve hem de erkek için kullanılan bazı

isimler vardır. Bunları kanunen nasıl tefrik edeceğiz. İffet, İsmet, Nimet ve Tekin gibi.

Dahiliye Bakanı Şükrü Kaya (dölenerek) — Efendim; bunları daha etraflı anlatabilmiş olmak için- biraz uzun olmakla beraber esbabı mucibeyi huzurunuzda okuyacağım.

Bu kanunun esbabı mucibesi şudur:

Türk inkılâbının en açık (özel) vasfı demokratik olmasıdır. Demokrasinin temeli ulusal üyeler arasında ne kanunda, ne teşrifatta, ne de muamelede hiç bir fark olmamaktır. Türk tarihinin ilk çağlarında milletin fertleri arasında hiç bir fark olmamasıdır. Türk tarihinin ve makam farkları herkesin uhtesine verilen vazifelerden ibarettir ki bu vazifelerin muhtelif dereceleri arasında ehemmiyet itibarile fark olsa da vazifenin şerefi ve vazifeyi görenin haysiyeti noktasından hiç bir fark yoktu. O devirde ulus adamları yalnız atlarla anılır, atlarının başına hiç bir sıfat ve çye eklenmezdi. İftihar olunan yegâne sıfat Türk ulusundan olmaktı. Bunun en parlak misali Attilânın romalılara verdiği sade, fakat büyük cevaptır.

Orta çağda devlet, rejimleri değışti, bununla beraber halkçılık mefhumu da eski saflığını ve temizliğini kaybetti. İnsanlar arasında esasını kâh dinden, kâh hurafelerden, kâh tegallüp, tasallüt hırslarından alan farklar hasıl oldu. Bu suretle mümtaz sınıflar meydana çıktı. Her bir sınıf kendine ve nesline İlâhî, hayalî sıfatlar ve lakaplar izafesine başladı. Türkler kurunu vüstaî cemiyetlerle temasları sırasında bu tesirlerden kurtulamadı. O da sınıflara ayrılarak millet içerisinde bir hiyerarşı vücade getirdi ve kendisine halktan üstünlüğünü gösteren fuzulî bir takım lâkaplar ve payeler izafe etti. Ve bu lakap ve payeleri silinmez bir hak gibi taşıdı ve bunları halkı ve hakkı ezmek için mütemadiyen kullandı. Vakıa bugün Türk inkılâbı ve cümhuriyeti kanun önünde herkesi müsavi yapmıştır. Bugün hiç bir ferdin lakabına ve pâyesine güvenerek ve sığınarak

hiç kimseden fazla ve üstün hakkı yoktur. Yoksa da eski devirlerin arta kalan bu lakaplar ve tabirler kullanılmakla ulusal üyeler arasında eski sınıf ve tefevvuk hatıralarını uyandırmakta, milletin demokratik asıl ruhunu incitmektedir.

Bundan başka Türk inkılâbını nakıs göstermektedir. İşte bunun içindir ki, gelişi güzel isimlerin önüne konulan kâh tevkiri, kâh tahkiri, kâh istihzayı tazammun eden ağar efendi, bey, beyefendi, paşa, hazretleri gibi tabirlerin artık Türk camiası vasıflarından kaldırılması İçtimaî inkılâbın zaruretlerinden olmuştur. Kanunun birinci maddesi bunu tekit için yazılmıştır.

Bununla beraber Türkler hususî muhabere ve muhaverelerde bir kimseye ve cemaate hitap ederken adın önüne gelmek şartıyla erkeğe, ere yani erkişiye bay, kadına da bayan diye hitap edebilirler. Bu tabirler öz türkçedir ve Türklerin ilk devirlerinde kullanılmıştır. Tefevvuk ve imtiyaz ifade etmez. Diğer yabancı memleketlerde her memleketin kendi diliyle adları önünde kullanılan tabirler gibidir. Hususî münasebetlerde muhabere ve muhaverelerde söz ve yazı arasında kullanılması kanuna ve kanunen icap eden esasa aykırı olmadığı gibi başka memleketlerde kullanılması umumiyetle müteamel ve mütearef olan âdetin yerini de dilimizde tutmuştur.

Eskidenberi askerlik bir mesleki mahsus telâkki edilmekle beraber son asırda olduğu gibi uzun ve mütemadi tahsile, terbiyeye gayet müşkül ve ağır mümareseye tâbi değildi. Herhangi bir irade veya kararla hariçten bir adamın bu meslekin herhangi bir rütbesine alınması caiz görülürdü. Bundan başka maddeten askerlik mesleğine girmesi mümkün olmayan nüfuzluların tatmini için askerlikte tabiatıyla mevzuu bahis zarurî olan derecelere muvazî üniformalı sivil rütbeler tesis edilmiştir.

Ulema arasında da ortodoks ve katolik ruhanî teşkilâtından iktibas edilen payeler ve dereceler ihdas edilmişti.

Türkiye Cümhuriyeti bu rütbe ve payeleri filen ortadan kaldırmış ise de nihayet bu ilga bir taamülden ibarettir. Kanunî müeyyedesı yoktur. İkinci madde bunun için konulmuştur.

Cumhuriyetin teessüsünden beri imparatorlukta mevcut nişanlardan hiçbirı verilmemiş ve hiçbirimiz tarafından bu nişanların takıldığı görülmemiştir. Ancak bu da sırf teamüle müstenittir. Halkımızın gösterdiği bu fazileti kanunen de tekit etmek icabetti. Ancak muharebe meydanlarında kazanılmış madalyalar bundan hariç olmak icap eder. İstiklâl madalyası ise evleviyetle hariçtir. Bunun İçindir ki kanunun maddelerinde hiç bahsedilmemiştir.

Yabancı devletlerin başka yabancı devlet tebaasına birçok sebeplerle nişan veremleri vakidir. Cümhuriyetin teessüsünden beri Türkler demokrasiye bağılıklarından bu nişanları takmamaktadırlar. Kanunun son fıkrası verilen ve badema verilecek olan yabancı devlet nişanlarının taşınmasını menetmektedir. Bu nişanların takılması eskiden de devlet tarafından ruhsata tâbi idi. Cümhuriyet idaresi şimdiye kadar kimseye böyle bir ruhsat vermemiştir. Ancak bazı ahvalde devlet reislerine ve hükümetlerinin Türklere verecekleri nişanları reddetmek de mümkün olmayacağından istenirse bunların bir hatıra olarak kabul edilebileceği, fakat asla taşınmayacağı fıkıada gösterilmiştir. Kanunlarımızda ve dilimizde büyük inkılâplar yapılırken Türk milletinın ve devletin en çok ehemmiyet ve kıymet verdiği ve en çok iftihar ettiği askerlik derecelerine ait unvanlarda da inkılâbın gidişi ile mütenasip karşılıklarını ordumuzun ve erkânımızın evrensel ve uluslararası haiz olduğu kudret ve kıymeti de nazarı itibara alarak bulmak zarurîdir. Liva, ferik ve müşür rütbelerini ihraz etmiş zevata lisanımızda derece farkı gözetilmeyerek alelittlak paşa denmesi bir teamüldü. Bu unvanı taşıyan pek çok sivil hattâ ağa, paşalar olduğu gibi bu unvan bazı yabancı memleketlerde gelişi güzel birçok kimselere verilmekte ve iltibasları davet etmektedir. Halbuki livalık, feriklik, müşürlük her

medenî memlekette olduğu gibi bizde de çok yüksek bilgi ve büyük fedakârlıklara kan ve can pahasına kazanılmış mevkiilerdir. Bu mevkilere sahip olabilmeleri haiz oldukları uluslararası kıymeti ifade edecek bir tabirle anmak, kendilerine göstermek mecburiyetinde olduğumuz hürmet ve muhabbetin delili ve ifadesi olmalıdır. Binaenaleyh iltibasa çok yer veren eski zamanlardan beri ve her yerde muhtelif manalarda kullanılan paşa tabiri artık tarihin sayhalarına bırakılarak bugün Türkiye demokrasisinde kullanılmamak lâzım gelir. Liva, ferik ve müşür tabirleri yabancı olmaktan sarfı nazar bugün bu yüksek rütbe sahiplerinin kıymetini uluslararası bir ölçü ile ifade edebilecek mahiyet ve manada değildir. Onun için dünyanın muhtelif dillerini konuşan her medenî memlekette olduğu gibi liva ve feriklere birinci feriklere (general) ve müşürlere (mareşal) denmesi zarurî görülmüş ve bu zaruret kanunun, maddesile teyit edilmiştir. Liva ve feriklerin derecelerine ait tabirlerle mülâzim, kaymakam, ve miralay tabirlerinin karşılığı ise Alî Askerî Şûraca tesbit edilerek İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilmesi esasının kabul edilmesi maksada daha muvafık görülmüş ve bu cihet kanunda tasrih edilmiştir.

Kanunun esbabı mucibesi bundan ibarettir. Bu esbabı mucibeyi okuduktan sonra sorulacak bir takım suallerin cevapları verilmiş oluyor. Maamafih, arkadaşlardan sual, soracak olanlar varsa cevaplarım vermeğe hazırım.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Efendim. Efendim demeyim.... Şükrü Kaya demin bir sorguya karşılığında eskiden! 'alınmış olan paşalığın, yahut mukabili olan generalliğin kalabileceğini ifade ettiler. Bunda bir nokta var. Orasını söylemek istiyorum. Bizde generallik, yahut bu gibi yüksek rütbe ancak millî iş içerisinde alınan rütbe olmalıdır. Bundan evvelki generalliği, memleket yıkımında bilhassa çok âmil olanlardan esirgemek lâzımdır. Millî mücadelenin ve devletin verdiği generallik sayanı kabuldür. Bundan evvelkini asla kabul edemeyiz.

Şükrü Kayan (Dahiliye Vekili) — Türk ordusu, bilin-

mez tarihten bugüne kadar hiçbir rejime bakmadan mütemadiyen kendi millî şerefini korumuş, ölkeler kazanmış bir teselsüldür. (Alkışlar) Binaenaleyh dün Şıpkada muharebe edenle, öbürgün Yemenin çöllerinde kanını akıtan arasında hiç fark olmamak lâzımdır. Zaten millî mücadeleden sonra verilen generallıklar aktiftir. Diğerleri bugün hayatta yaşlarını almış çekilmişlerdir ve yahut ta bir köşede oturmakta bulunan ihtiyarlardır. Vaktiyle memleketlerine güzel hizmetler yapan bu adamlardan bu güzel unvanın esirgenmesi, zannederim ki, demokrasi prensibimize uymaz. Her yerde olduğu gibi mütekaitlere, generallara kazandıkları rütbeleri vermek lâzımdır. Çünkü vaktile imparatorluk zamanında rütbe kazanan aktif paşalarımız da vardır. Bunlara bu unvanları vermezsek bir takım iltibaslara mahal vermiş oluruz. Binaenaleyh bunlara da general denilmesine müsaade etmeniz muvafıktır. Çünkü bizim ordumuz şerefli bir teselsül halindedir. Bunlara bu unvanı vermemek insafsızlık olur.

Ziya Gevher (Çanakale) — Ben anlatamadım. Ben memleket için kanını dökmüş, hizmet etmiş olanlara generallık verilmesin demedim. Tâ Abdülhamit zamanından beri bu unvanı taşımakta olan insanlar bu işe karıştırılmasın dedim. Vekilin ifadesine nazaran ben kadirşinas bir adam mevkiinde kaldım. Benim teklifim hizmet etmeyip te bu unvanı avantadan almış insanlar içindir. Bunu ben tashih ediyorum. Sizin de tashih etmenizi diliyorum.

Dahiliye Vekili (Muğla) — Arkadaşımın dediği tıpkı benim anladığım gibi de olsa arkadaşımın inkılâba, cümhuriyete olan merbutiyetini ve hassasiyetini göstermiş olacaktır. Alınmağa lüzum yoktur. Dediği şekilde olursa birçok iddialara yol açılır; bu rütbe haklı olarak mı verilmiştir? Haksız olarak mı verilmiştir? diye bir mesele çıkar ve işin içinden çıkılmaz. Muhtelif makamlardan, muhtelif kararlar alınmak lâzım gelecektir. Biz bunu böyle tesbit ettik. Zaten siviller paşalık unvanını taşımayacaktır. Askerlerden de tardedilenler vardır. Bunlarda işin içinde yoktur.

Fakat bugün içimizde bulunan ve cumhuriyet bütçesinden tekaüdiye almakta olan generallar varsa bunlar bu unvana hakikaten kesbi liyakat etmişlerdir. Bunları bu haktan mahrum etmemek lâzımdır.

Tahsin Bey (Aydın) — Efendim, söz daima mareşallar, generaller hakkında cereyan ediyor. Fakat memleket için karımı dökmüş, büyük hizmetler yapmış kaymakamlar, binbaşılar, yüzbaşılar ve mlzimler var. Bunların hakkı ne olacak? Bunlar da eski unvanlarını taşımalıdırlar.

Reşit (Gaziantep) — Efendim, madde kanuniye ile efendilik, beylik, paşalık kalkmıştır. (Ağalık ta sesleri). Hayır efendim, ağalık; hacılık için kanunda bir madde yoktur. Vakıa mazbata muharriri bunların kalktığını söyledi. Fakat bu, sözle olmaz. Maddeye girmesi lâzımdır.

Tarık Us (Giresun) — Efendim, mazbata basılmadığı için şimdi arzedeceğim sözleri mazur görmelisiniz. Daha evvel okunup anlaşılamadı. Türkiye içinde herhangi bir yurttaş hiç bir unvan almaksızın anılacaktır. Fakat Türkiyenin dışına herhangi bir memuriyetle gönderdiğimiz bir yurttaş orada kendisine msy dedirtecek midir, dedirtmeyecek midir? Yani resmî metinlerde meselâ bir muahedename, bir mukavelename aktedilecektir. Bunun başına herhangi bir murahhasımız isminin yanma msy yazdıracak mıdır, yazdırmayacak mıdır?

Ziya Gevher (Çanakkale) — Kendisi yazmayacaktır.

Tarık Us (Giresun) — Tercümede böyle bir kelime ilvesine hakkı olmaması lâzım gelir.

İkincisi, bu kelimelerin, bu suretle kalkmış olmasından sevinmeyecek hiç bir arkadaş yoktur. Hepsı de ayrı bir sınıf, ayrı bir zümre ifade eden kelimelerdi. Yalnız, bana öyle geliyor ki bunun sakatlığı bu kelimelerin birden fazla oluşunda idi. Efendi, efendinin yanında bey, beyin yanında ağa vardı. Bu şekilde ayrı ayrı kelimelerin kullanılışı sınıf fikrini uyandırıyordu. Fakat bunlardan bir tanesi veya bunun yerine bir başkasını koyacak olsaydık — ki maz-

batada hususî konuşmalarda bay bayan kelimelerinin kullanılacağı ifade edilmektedir — ne mahzur görülmüştür ki resmi yerde bu kelimeler kullanılmasın? Esbabı mucizeden öğrendiğimize göre tarihimizde ilk zamanlarda isimler mücerret olarak kullanılıyormuş. Fakat ne yapalım ki tarih ananesi İçtimaî hayat içerisine konulduğu vakit bunu bir kelime ile empoze ve tavsif etmektedir.

Bay kelimesini hususî zamanlarda olduğu gibi resmî olan yerlerde de bu kelimelerin kullanılmasında ne mahzur görmüşlerdir.

Sonra nişan takmak meselesi: Hatıra olarak nişan takılmaz, fakat hatıra olarak nişan kabul edilebilir, deniliyor. Takılmayacak bir nişanı kabul etmektense nişan kabul edilemez deyip kestirip atmak daha iyi olmaz mı? (Doğru sesleri) Bendeniz bu üç noktai nazar üzerinde encümenin veya vekilin düşüncelerini öğrenmek istiyorum.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Esbabı mucibede arzettim. Çabuk okuduğum için belki iyice anlayamadı. Türk kanunlarında ve belgelerinde mahkeme huzurunda, ilâmlarda Türklerin böyle unvan taşımamasını demokrasi ve cümhuriyet prensiplerde kabili telif görmedik. Bugünkü cümhuriyet prensipleri ve bizim kendi ruhî asaletimizle kabili tevfiğ görmedik. Fakat teamül icabı olarak diğerlerine ittiba etmek için hakikaten bir kelime kullanmak lâzım geliyorsa, tanınmayan bir zatı çağırmak lâzım gelirse başka başka sesler çıkarmaktansa (bay) kelimesi kullanılabilecek, söylenebilecek. Harice gelince, yabancı memleketlere gittiğimiz zaman görürüz ki bazı yerlerde gospodin, mösyö, mister, kirynos, şeydi gibi çok tabirler kullanılır. Bunları menetmek elimizde değildir. Bunlara müdahale edemeyiz.

Ecnebi nişanları: Bilmem dikkat buyruldu mu? Esbabı mucibede okumuştum. Bazı nişanlar var ki; reddine o günkü vaktin nezaketi manidir. Meselâ bir yere gidilmiş, bir camia huzurunda diğer murahaslara bir hatıra olmak ü-

zere birer nişan verilirken «ben almam» denemez. Alır, bir hatıra olarak camekânında, dolabında muhafaza eder, orada kalır. Biz bu kaydı bu mevkie düşecek vatandaşları ağır bir külfetten kurtarmak için kullandık. Bu haller olabilir arkadaşlar. Nasıl ki geçenlerde bir arkadaşımızın başından geçmiştir. Almamazlık olamaz, onun hatırını kırmak demektir. Bu gibi işler bilhassa elçiler için mühimdir. Eğer nişanı kaldırırsanız başka bir şey ilâve ederler ki kanunda yeri bulunamaz. (Ne olabilir sesleri)...

Dahiliye Bakanı Şükrü Kaya (Muğla) — Hediye verirler, hatıra diye.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Nişanı; hatıra olarak alınıp saklamakla almamak arasında bir fark yoktur. Bizim elimizde kanun olup nişan alınmasının yasak olduğu herkesçe bilindikten sonra kimse bize nişan veremez. Dış memleketler tarafından nişanlar ancak Hariciye kanaliyle verilir. O zaman sefir veya hariciye «bizim memleketimizde nişan verilmesi yasaktır.» der, verdirmez. Sefir ise der ki «bizim memleketimizde nişan almak menedilmiştir, alamayız.» Nişanı alıp takmamakla almamak ikisi de aynı şeydir, fark yoktur.

Tarık Us (Giresun) — Bendenizin arzettiğim nokta resmî vesikalar üzerinde ecnebilerin verecekleri Mösyö kelimesini kabul edecekler mi, etmeyecekler mi, meselesi idi. Mademki imzada kullanılmıyor bunu da almamak lâzımdır, dedim. Mazur görsünler.

Bay diye bir kelime kullanmak hiç bir sınıf ifade etmez. Bunda derece, sınıf mülâhaza etmiyorum. Çünkü herkese aynı kelimeyi söylüyorum. Maamafih bunda musir değilim.

Nişana gelince aynı noktayı nazarı arkadaşım Ziya Gevher izah ve teyit etti. Böyle bir şey verilerse kalabalık arasında kabul ederim, ertesi günü bir mektup yazarak kanunlarımız müsait değildir der iade ederim. Bence bunun kat'î olarak kanuna geçmesinde isabet vardır. Onun için arkadaşlarımın bunu tashih etmelerini rica ederim.

Tahsin (Aydın) — Efendim; devletler tarafından bir nezaketi siyasiye icabı olarak verilmekte olan nişanların kabul ve ademi kabulü meselesi oldukça mühimdir. Bu gibi nişanların verilip verilmeyeceğini tayin etmek vazifeleriyle mükellef olan, devletlerin bu hususa memur kimseleri, Türkiyenin böyle bir kanunu olduğunu her halde bilirler ve bileceklerdir. Fakat siyasî ahvalde meselâ birkaç devletin nazırları bazı hususattan dolayı bir nişan aldıkları halde; diğeri kabul etmezse bir az yakışsız olur. Bunun memleketimizde takılmasının memnu olduğunu bilen o memurun nezaket icabı onu vermesi halinde onu almamak veya ertesi günü iade etmek pek nazik bir vaziyet doğurabilir. O nişanı almak ve memleketi hakkında, kendi hakkında bir takdir ifade eden bu alâmeti dostlarına ve bildiklerine göstermek bilhassa o memleket için iftiharî mucip olabilir.

Bendeniz diyorum ki nişanın takılmasını kabul etmeyelim, ancak, bazı ahvalde nezaketi siyasiyeye uymayan bir hale de meydan vermeyelim. Binaenaleyh Vekil Beyin derpiş ettiği gibi bir açık kapı bırakılması doğrudur.

Sonra bu (Bay) meselesi... Malûmu âliniz bunun ipkasında, bu kanunla kabulünde mecburiyet vardır. Çünkü, bir adamın ismini bilmiyorsunuz. Kendisini hey... hey... diye mi çağıracaksınız? (Gülüşmeler) Elbette Bay diyeceksiniz. Bu her millette böyledir. Yunanlılar (Kiryé), Fransızlar (Mösyö), Bulgarlar (Gospodin) derler. Bizde de bunu kullanmaktan başka çare yoktur. Arkadaşların itirazları varit değildir. Kanunun kabulünü rica ederim.

Şükrü Kaya (Dahiliye Vekili) — Hakkı Tarık Us, bay, ve bayanın bu kanunda, ihtiyarî olarak kullanılmasının derecedilmesiyle iktifa edilmesini söylediler. Bendeniz, bunun için, fazla bir şey söyleyecek değilim. Hakikaten kanuna bunu geçirmek, her zaman kullanılması için bir zaruret halini alır. Halbuki (us) dediğimiz zaman, hiç bir

vakit kendisine böyle söylemekte mecbur değilim. Binaenaleyh aramızda daima yaşayacak olan bir şeyi kanuna koymamakta daha fayda vardır. Bunu teamüle bırakacak olursak çok tabiidir ki, herkes yekdiğerine ve hiç tanımadığı bir kimseye hitap ederken isterse isminin evveline bir bay kelimesi koyabilir.

Nişan meselesine gelince: Taşınmayan bir nişanı ne diye alsın, alınmasında ne gibi fayda vardır, buyuruyorlar. Alan adamın vaziyeti hususiyesi itibariyle, bir zaman, mecbur olursa reddetmemek içindir. Hariçte bulunacak memurlarımızı bu gibi vaziyetlerde koymak için, konulmuş bir şeydir. Maamafih yüksek meclisiniz hâkimdir.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Alınmamasını temin etmeniz daha doğrudur. Avrupada bazı saray âdetleri nişan verdiği adamların nişaniyle oraya gelinmesini emreder. Böyle ananeler vardır. Eğer siz sefirinize o devlet tarafından nişan verildiği halde takma salâhiyetini vermezseniz merasime iştirak etmemek gibi fena bir neticeye intikal edilebilir. Kanun vardır, kanunda alamaz dersek daha doğru olur.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Bu meseleyi burada müzakere edenlerin hiç biri ne nişanı almak ve ne de takmak hevesindedir. Bizim düşündüğümüz, ilerde bazı vazife erbabına bir külfet tahmil etmemektir. Ama Büyük Meclis böyle bir külfet tahmil ederse, hükümet de bunu tatbik ile mükelleftir. Mesele kalmaz.

(Müzakere kâfi sesleri).

Reis — Takrirleri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Hacı, hoca, hafız sözlerinin de konmasını teklif ederim.

Urfa REFET

Yüksek Reisliğe

Ağa kelimesinin maddeye ilâvesini teklif ederim.

Isparta MÜKERREM

Reisliğe

Yabancı nişanlarının alınması yasak olduğunu maddeye kestirme olarak yazılmasını dilerim.

Giresun TARIK US

Başkanlığa

Molla unvanının da yasak edilen, unvanlar arasına yazılmasını dilerim.

Balıkesir VASFİ

Reis — Takrirlerden biri ağa kelimesinin de kaldırılması hakkındadır.

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Encümen de buna iştirak ediyor; evvelce de arz etmiştim.

Reis — Encümen iştirak ediyor. O halde bunu reye koymağa lüzum yoktur. Maddeye ağa kelimesi de konacaktır.

Diğer bir takrir de hacı, hafız, hoca kelimelerinin maddeye ilâvesi hakkındadır. Takrir okunacaktır.

Yüksek Reisliğe

Bey, beyefendi, ağa gibi üstünlü ve soysal özgü anlatan lakaplar kaldırılmıştır.

Birinci maddenin birinci fıkrasının, yukardaki şekilde yazılmasını teklif eyleriz.

Muş: HASAN REŞİT - Isparta: KEMAL

Tarik Us (Giresun) — Takrirler reye konmadan, evvel bir iki nokta arzedeceğim.

Nişanların tamamen kabul edilmemesi hakkındaki takririmi yazarken sergilerden alınan madalyaların buna dahil olmadığını arz etmek isterim. Bu şeklin encümenin itirazına uğramaması lâzım gelir.

Bir de okunan takrirlerde — zannederim ki Refet arkadaşımızın takriridir — hoca kelimesinin de bu kelimeler arasına konması istenmektedir. Hoca asıl olarak türkçe bir kelimedir. Ve nihayet bir talim ve tedris vasfını ifade eden bir kelimedir. Verdiği bir sıfattır. Bilmem bunu ithal etmek doğru bir şey olur mu?

Reis — Şimdi bu ağa kelimesi hakkındaki takriri reye koymağa hacet yoktur, encümen de kabul etmiştir.

Bundan sonra hacı, hoca molla kelimelerinin de kalkması hakkında bir takrir vardır. Bunu da reyinize arzedeceğim.

Hacı, hoca, hafız, molla kelimelerinin kalkmasını kabul edenler... (gürültüler)

Salâh Cimcoz (İstanbul) — Hoca müstesnadır. Hocayı, kaldıracacağız da yerine muallim mi diyeceğiz?

Süreyya (Tokat) — Hoca kelimesi buradan çıkmalıdır.

Reis — Kelimeleri ayrı ayrı reye koyacağım (Bravo sesleri).

Hacı kelimesinin kaldırılmasını kabul edenler... etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Hacı) lakabı kalkmıştır.

(Hafız) lakabının kaldırılmasını kabul edenler... etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Hafız) lakabı kalkmıştır.

(Hoca) kelimesinin kalkmasını kabul edenler... etmeyenler...

Bu anlaşılmadı; tekrar reye koyacağım.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Bir kelimeye müsaade buyurunuz.

Reis — Reye konurken söz verilmez. Usulü bozamam. Siz söyleyeceksiniz başkası söyleyecek, mesele uzayacak.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Hocadan maksat mektep hocası değil sarıklı manasına gelendir.

Reis — Hoca kelimesinin kaldırılmasını kabul edenler... etmeyenler...

Anlaşılmadı tekrar reye koyacağım.

(Hoca) kelimesinin kaldırılmasını kabul edenler ayağa kalksın... Kabul etmeyenler ayağa kalksın. (Hoca kelimesinin kaldırılması kabul edilmiştir. (Alkışlar).

Molla kelimesinin kaldırılmasını kabul edenler... etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Molla) kelimesi de kalkmıştır.

O halde (hafız, hacı, hoca, molla) kelimeleri lakap olarak paşa vesaire gibi kullanılamayacaktır. (Uğurlar olsun sesleri).

Reis — Kanunun birinci maddesi şu şekli almış oluyor.

Şükrü (Bolu) — Hatip de aynıdır, efendim.

Reis — Bir teklif daha var. Hatip kelimesinin de buna ilâvesi isteniliyor.

Dahiliye Bakanı Şükrü Kaya (Muğla) — Efendim, hatip bugün bütçeden maaş almakta olan bir vazifenin ismidir. Müezzin de böyledir. (Doğru sesleri).

Reis — Maddenin aldığı en son şekli okutuyorum, lütfen dinleyiniz.

Birinci madde — Ağa, hacı, hafız, hoca, molla, efendi, bey, beyefendi, paşa, hanım, hanımefendi ve hazretleri gibi lakap ve unvanları kaldırılmıştır. Erkek ve kadın vatandaşlar kanunun karşısında ve resmî belgelerde yalnız atlariyle anılırlar.

Reis — Birinci maddede geçen ve sonradan heyeti umumiyece ilâve edilen kelimeler ötekilerden evvel yazılmıştır. Encümenin bu hususta bir diyeceği var mı?

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Bir mahzur yoktur. Muvafakat ediyoruz efendim.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Gidenin sırası olmaz.

Tarik Us (Giresun) — Reis Paşa müsaade ederseniz bir şeyi arzedeğim. Burada (hoca) kelimesi lakap olarak kullanılamaz, bu demek değildir ki atlim vazifesini ifa eden bir adama denilemez.

Recep (Kütahya) — Tabîî, öyledir.

Hasan Reşit (Muş) — Paşa Hazretleri (paşa da yoktur, hazretleri de yoktur sesleri).

Arkadaşlar; bu kanunla geriliğin son serpintisini ortadan kaldırıyoruz. Eşelendikçe bunun içinden birçok isimler çıkarılıyor. Onun için bendeniz «içtimai hususiyet ve üstünlük ifade eden ağa, paşa gibi» cümlesinin maddeye ilâvesini istiyorum.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Madde hepsine şamildir.

Hasan Reşit (Muş) — Efendim; meselâ şarkta «mir» kullanılıyor. Bu hiç mevzuu bahis olmadı.

Ziya Gevher (Çanakkale) — Biz mir mür bilmiyoruz.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Bu kaydı koyacak olursak tefsire yer bırakır, ileride vatandaşların, rahatsız olmasına sebep olur. Resmî unvan olarak kanunun huzurunda, ilâmlarda kullanılmayacaktır. Yoksa ben büyük kardeşime hususî olarak ağabey diyebilirim. Bunlar hususî ahvalde kullanılabilir. Lisanımızdan bunları tamamen kaldırıyoruz değil. Yani lisanımızda ağa, bey, hoca tabirlerini tamamen kaldıracak değiliz. Bu gibi kelimeler arzettiğim gibi badema resmî ilâmlarda ve kanunlarda geçmeyecektir.

Tarık Us (Giresun) — İlâm yazılırken bir adamın hem kendisine, hem karısına ait hükümleri ihtiva edebilir. Bu gibi ilâmlarda soyadının karısına veya kocasına ait olduğunu nasıl ifade edecektir. Er kişi veya hatun kişi gibi tabirler mi kullanacaktır?

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Kanunu medenî karı, koca kabul etmiştir. Karı us, koca us denir. Bu mevzu ile alâkası yoktur. Bu kanunun şekline aittir.

Reis — Madde bir kere daha okunuşu da reyinize arzedeceğim.

(1 inci madde tekrar okundu).

Ziya Gevher (Çanakkale) — Efendim, bu madde hak-

kında bir söz söyleyeceğim. Mühim bir noktaya taallük ediyor.

Reis — Madde hakkında bir takririniz yoktur. Madde müzakere edilmiş, şimdi reye arzedilecektir. Sizin faydalı gördüğünüz herhangi bir teklifi yapmanıza birinci maddenin kabulü mani değildir. Bir takrir yazarsınız ve bundan sonra bir madde olarak kabulünü istersiniz. Reye konulur, kabul de edilebilir. Teklifinizi yapabilirsiniz.

O halde birinci maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... etmeyenler... kabul edilmiştir.

İkinci madde — Sivil rütbe ve resmî nişanlar ve madalyaların kullanılması yasaktır. Harp madalyaları bundan müstesnadır. Türkler yabancı devlet nişanları da taşıyamazlar.

Reis — Tarık Usun bir takriri vardır.

Başkanlığa

Yabancı nişanlarının alınması yasak olduğunun, maddeye kestirme olarak yazılmasını dilerim.

TARIK US

Tarık Us (Giresun) — Öbür arkadaşımın teklifi ile aramızda bir fark vardır. O (taşıyamazlar) diyor, ben (alamazlar) diyorum.

Hasan Fehmi (Gümüştane) — Efendim, bu noktanın tenvirini rica edeceğim. Hariciye memurlarına ait teşkilât kanunu o memurlara bir takım, unvanlar vermiştir. Sivil rütbeler burada lâğvediliyor. Esasen mevcut değildir. Teşkilâtı esasiye sinesine almadığı için tabiatile hükümsüzdür. Bu ikinci madde ile hariciye memurlarının rütbelerinin lâğvı da kastediliyor mu?

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Hariciye memurlarına verilen unvanlar memuriyet unvanlarıdır. Mebusluk gibi, kâtiplik gibi, şeflik gibi rütbelerdir. Bizim kaldırdığımız, ûlâ evveli, ûlâ sanisi vezir gibi sivil memuriyet paye ve rütbelerdir.

Hasan Fehmi (Gümüşane) — Hariciye memurları filen o memuriyette bulunmadıkları zaman da o unvanı taşımak hakkını haizdirler. Bu da doğrudan doğruya rütbedir. Çünkü o zat sefir olmadığı halde sefir ve konsolos olduğu halde orta elçi rütbesini haizdir. Binaenaleyh kanun nakıstır.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Bu kanunun onlara taallûku yoktur. Onlar fahrî unvanlardır.

Reis — Hakkı Tankın, nişanların kabul edilmemesi hakkındaki teklifini reynize arzedeceğim.

Teklifi nazarı dikkate alanlar... Almayanlar... Teklif nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü Madde: — Askerî rütbelerden adın başına gelmek üzere Kara ve Hava Müşürlerine (Mareşal), Birinci Ferik, Ferik ve Livalar (General), Denizde Birinci Ferik. Ferik ve Livalara (Amiral) denir. General ve Amirallerin derecelerini gösteren unvanlarda Deniz Müşürleri unvanlarının ve diğer askerî rütbelerin karşılıkları Âli Askerî Şûrası kararı ve İcra Vekilleri heyetinin tasdiki ile konulur.

Reis — Mütalea var mı efendim?

Tahsin (Aydın) — Maddede amirallar hakkında bir şey yoktur.

(Âli Şûra tayin edecek sesleri).

Abdülhalik (Erzincan) — Kanunda, Âli Şûraya bırakılacak kısım, miralaydan başlar. Amiral için maddeye ayrı bir şey koymak lâzımdır.

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Miralaydan başlayan kara ve deniz askerî rütbeleri hakkında Şûrayı Askerî karar verecektir.

Salâhattin (Kocaeli) — Efendim, madde denk değildir. Deniz kuvvetine mensup olan amiral hakkında maddede sarahat yok. Hava ve kara erkânı için sarahat vardır. Bunun bir noksan olduğunu mazbata muharriiri arkadaşımız

kabul etseler de bir tek kelime kanuna girse. Askerî Şûranın vereceği karar miralaydan mülâzime kadar olan askerî dereceleri göstermektir. Amiral da bunda dahildir.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Amiral ya livadır, ya feriktir. Bugün kendisine paşa denmektedir. Burada birinci ve ikinci derece feriklikler vardır. Fırkaya kumanda eden livanın derecesi başkadır, kumanda etmeyenin derecesi başkadır. Tıpkı amiral da böyledir. Âli Şûra Birinci Feriklere, miralaylara, kaymakamlara, mülâzımlara derece tayin ve hükümet de tasdik eder. Mesele hallolur. Yalnız deniz kısmında değişebilir dereceyi korken buna amiral denilir. Şimdi ayrıca ahkâm koyacak olursak Âli Şûranın salâhiyetini tahdit etmiş olacağız.

Salâh Cimcoz (İstanbul) — Efendim, bu kanun çıktığı gün ne kadar bahriye liva ve feriki varsa bunların hepsine general denmek mecburî olacaktır. Burada amiral kelimesini de kullanmak icap eder. Aksi takdirde karışıklık olur.

Reis — Buraya bir fıkra konabilir. Deniz mensupları için General yerine amiral tabiri konabilir.

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Evet efendim.

Reis — Madde şöyle oluyor.

Üçüncü madde — Askerî rütbelerden adın başına gelmek üzere kara ve havada Müşürlere (Mareşal) Birinci Ferik, Ferik ve Livalara (General), denizde Birinci Ferik, Ferik ve Livalara amiral denir. Generallerin ve amirallerin derecelerini gösteren unvanlarda Deniz Müşürleri unvanlarının ve diğer askerî rütbelerin karşılıkları Âli Askerî Şûrası kararı ve İcra Vekilleri Heyetinin tasdiki ile konulur.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — General ve amirallar.

Tarık Us (Giresun.) — Efendim, maddenin okunan şekli, Generala da amiral denilebileceği suretinde bir mana

veriyor. Bu mana çıkmamak için ferik veya liva olanlara denizde bulunurlarsa amiral denebilir, tarzında bir şey olsun.

Kâzım (Diyarbakir) — Efendim, bizim encümene veriniz de hemen şimdi çıkaralım.

Dahiliye Encümeni M. M. Şükrü (Çanakkale) — Maddenin tahrir tarzı maksadı temin eder. Birinci ve ikinci feriklerle livalara General ve bunlardan deniz sınıfına mensup olan Generallara Amiral denir, Müşûre mukabil Mareşal denir.

Müdafaayı Milliye Encümeni mazbata muharriri Kâzım (Diyarbakir) — Bu maddeyi Müdafaa encümenine istiyoruz.

Reis — Maddeyi Dahiliye encümeni getirmiş olduğu için o encümen müdafaa ediyor. Dahiliye encümeni şöyle tesbit etmiş:

Madde tekrar okundu.

(Deniz sınıfına mensup Generallara Amiral denilir).

Dahiliye encümeni mazbata muharriri Şükrü (Çanakkale) — Bu üçüncü fıkra olarak konacaktır.

Reis — Madde budur.

Abdülhak (Erzincan) — Ufak bir şey söylemek lâzım geliyor. Deniz sınıfına mensup olan liva ve feriklere amiral denir demek lâzımdır. Burada General yoktur.

Şükrü (Devamla) — Zaten kara kuvvetlerindeki liva ve feriklere General unvanını bu kanunla izafe ediyoruz. Denizde de liva ve ferik varsa bunlar da amiral unvanını alacaklardır. Maksadımız budur. (Deniz generali denir mi, sesleri) Ben asker olmadığım için askerî tabirleri bilmiyorum.

Ali Rıza (Kastamonu) — Efendim deniz zabıtları: Mülâzım, yüzbaşı, binbaşı, binbaşıya korvet kaptanı, kaymakama fırkateyn kaptanı, miralaya kalyon kaptanı denir.

Liva ve ferîge de amiral denir. Mademki encümen:

Askerî Şûra generallerin derecesini tayin edecektir diyor. Amiralların da derecesini onlar tayin edecektir.

Nasıl liva ve feriklerin derecesi Askerî Şûraca tayin edilecekse, bunların dereceleri de Askerî Şûrada tayin edilecektir.

Birinci ferîğe yine general diyoruz. Madem ki bunların rütbeleri Askerî Şûrada tayin, edilecektir. Amirallarinki de yani bahriyelilerin unvanı da orada tayin edilir. General vesaire gibi kelimelerin kullanılmasında mana yoktur.

Yusuf (Denizli) — Müdafaai Milliye encümenine gitsin ve tetkik edilip gelsin.

Reis — Ali Rıza Bey, bir takrir veriniz, reye koyalım.

Hasan Fehmi (Gümüşane) — Efendim, encümene gitsin süratle tetkik edilir, beş dakika sonra gelir.

Reis — Dahiliye encümeninden geçmiştir. Şimdi bunun müzakeresi cereyan etmektedir. Diğer encümenlere gitmesi bir takım kayıt ve şartlara tabidir.

Hasan Fehmi (Gümüşane) — Mesleke taallûk eden bir hükümdür.

Süleyman Sırrı (Yozgat) — Efendim usul hakkında. Bir kanun hakkında verilen müstaceliyet kararı bir defa müzakereye tabi tutulması demektir. Bu o demek değildir ki, başka encümene verilemez. Müdafaai encümeni istiyor, gitsin gelsin.

Reis — Bunun için heyeti umumiye karar verebilir. Ben doğrudan doğruya tekrar ediyorum, gönderemem. Bu lâyiha Dahiliye encümeninde tetkik edilmiş ve oradan gelmiştir. Ve o encümenin teklifi müzakere edilmektedir. Diğer bir encümen de tetkikini istiyorsa, heyeti umumiyenin reyine arzederiz; karar verirse gönderilir.

Reis — Evvelâ encümene verilmesini isteyen teklifi reye koyacağım.

Recep (Kütahya) — Encümenin çabuk getirmesini rica ederiz.

Reis — Encümen üçüncü maddeyi istiyor. Kabul eden-

ler... etmeyenler... kabul edilmiştir. Üçüncü maddeyi Millî Müdafaa encümenine veriyoruz.

Recep (Kütahya) — Bugün getirilmesini rica ediyorum.

Reis — Müzakereye devam ediyoruz.

Bundan sonra, millî müdafaa encümenine gidip tekrar heyeti umumiye gelen üçüncü madde müzakere ve kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12-11-934 tarihli toplantısında memleketimize gelipte topraklarımıza yerleştirilen millettaşlarımız hakkında sorulan suale

Dahiliye Vekilinin cevapları.

12-11-1934 Pazartesi

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15

REİS — Hasan B.

KÂTİPLER: Ali Muzaffer B. (Konya) Ferit Celâl B. (Mersin)

REİS — Celse açılmıştır efendim.

SUALLER VE İSTİHZALAR

1 — Manisa Mebusu Refik Şevket İnce Beyin, memleketimiz dışında gelipte topraklarımıza yerleştirilen millet- taşlarımız hakkında Hükümetçe ne gibi tedabir alındığına ve saireye dair Dahiliye Vekâletinden şifahî sualine Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyin cevabı.

REİS — Vekil Bey buradadır, sual okunsun efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki suallere Dahiliye Vekili Beyefendinin şifahen cevap vermelerini rica ederim.

25 birinci teşrin 1934

Manisa

Refik Şevket İnce

1 — Memleketimiz dışından gelipte topraklarımıza yerleştirilen millettaşlarımızın sayısı nedir, bunlara yapılan muavenetin mahiyeti ve miktarı hakkında malûmat?

2 — Bu kardeşlerden on bininin Köstencede vapur beklediklerini gazeteler yazıyor, doğru mudur? Doğru ise bunların kış basmadan evvel büyük vapurlar gönderilmek veya tutulmak suretile toptan memleketimize getirilip yerleştirilmeleri düşünülmüş ve tedbirleri alınmış mıdır?

3 — Memleketimize daha ne kadar muhacirin nerelerden geleceği tahmin edilmektedir? Bunları ne kadar zaman zarfında kendi aramızda barındırabileceğiz?

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. (Muğla) — Arkadaşınım birinci suali; memleketimiz dışından gelip te topraklarımıza yerleştirilen millettaşlarımızın sayısı nedir, bunlara yapılan muavenetin mahiyeti ve miktarı hakkında malûmat.

Bu soru çok genel olmakla beraber, eldeki mevcut malûmatı arzedeceğim. Tabidir ki, arkadaşımın سوالinin mebdei, Cumhuriyet Hükümeti olmak lâzımdır. Yoksa memlekete ne vakitten beri ne kadar muhacir gelmiştir, bir hat tayin etmeden sorulmuş olduğunu zannetmiyorum. Çünkü öyle olmak lâzım gelseydi, Osmanlı tarihinden, Büyük Türk tarihinden başlamak lâzım gelirdi. Cümhuriyet devrinden sonra gelen muhacirlerin vaziyeti hakkında malûmat vereceğim, ki zannederim maksatları da odur.

1923 tarihinden 1933 tarihine kadar Türkiye'ye gelen muhacirlerin miktarı mübadil olarak 99 709 evde 379 913 kişidir. Muhacirlerin miktarı yani mübadele mıntakası haricinden gelenlerin miktarı 58 627 evde 248 392 dir.

Bunun yekûnu ev olarak 157 736 nüfus olarak ta 628 305 dir. Bunlara 107 564 ev 16 315 arsa, 15 201 dükkân, 623 0971 dönüm arazi verilmiştir. Mübadillere ayrıca kanun mucibince verilen muhtelif renkli bonolar bunun haricindedir. Bu bonoların yekûnu da altı milyon lira tutar.

Ondan sonra 1 haziran 933 ten 1 haziran 934 tarihine kadar gelen muhacirlerin miktarı 3018 evde 15319 nüfustur. Bunların

337 evde 1383 nüfusu Yugoslavyadan,

956 “ 4743 “ Bulgaristandan,

749 “ 3337 “ Romanyadan,

642 “ 4248 “ Rusyadan,

47 “ 235 “ Suriyeden,

52 “ 252 “ Adalardan,

230 “ 1112 “ İrandan,

5 “ 9 “ Garbi Trakyadan.

Bunlarda memleketin muhtelif yerlerine tevzi edilmişlerdir.

1345 evde 6397 nüfus Trakyaya

8 “ 24 “ Elâziz

3 “ 15 “ Diyarbekire

1661 “ 8881 “ Muhtelif vilayetlere

1 “ 2 “ Serbest olarak kalmışlardır.

1 haziran 934 tarihinden 1 ikinci teşrin 934 tarihine kadar gelen muhacirlerin yekûnu şudur:

3149 evden 11 924 nüfustur. Bunlar da şuralardan gelmişlerdir:

496 evden 1959 Yugoslavyadan, 1519 evden 5059 Bulgaristandan, 972 evden 4337 nüfus Romanyadan, 37 evden 182 nüfus Rusyadan,

28 evde 95 i Suriyeden,

62 » 161 i Adalardan,

3 » 23 ü Kıbristan,

1 » 5 i Afganistandan,

12 » 49 u İrandan,

19 » 54 ü Garbı Trakyadan gelmişlerdir.

Bunlar da şu suretle memlekete tevzi edilmişlerdir.

2032 evde 7739 u Trakyaya,

60 » 159 u Antalyaya,

174 » 1255 i Elâzize,

56 » 279 u Diyarbekire,

322 » 1246 sı Muhtelif vilâyetlere,

505 » 1246 sı da serbest olarak, kalmışlardır.

Bunlara yapılan muavenetin mahiyeti kanunen muayyendir. Yeni kanunla bunun ancak şekli değişmiştir. Ev, harla, çiftlik alâtı, tohumluk; esnafa dükkân ve biraz da yeni kanuna göre bağ yeri. Şimdiye kadar bu gelen muhacirlerin toprakları kendilerine tevzi edilmiştir. Yalnız, bu sene gelenler bundan hariçtir, çünkü yeniden bir toprak tevziatı başlamamıştır. En çok gelen muhacirler rençberler ve çiftçiler oldukları için yerleştikleri yerlerde mevcut köyleri takviye suretile yerleştirilmişlerdir. Kendilerine emvali metrukeden ve milli araziden toprak verildiği gibi istimlâk suretile ve 1505 numaralı kanuna göre toprak verilmiştir. Bundan sonra çıkacak en mühim mesele bundan sonra gelecek muhacirlere toprak bulmak keyfiyetidir. Çünkü elde Devlet malı olarak pek az toprak kalmıştır. Kanunum derpiş ettiği köy meralarından fazlası bunlara toprak olarak verilecektir. Bu miktar da gelecek muhacirlere kifayet etmeyecek derecededir. Buna karşı yapılacak iş, mevcut ve işlenmeyen sahipli toprakları istimlâk ederek bunlara tevzi etmektir.

Evler iki suretle yapılmaktadır. Bazı, mahalline ve icabına göre ev yapılarak doğrudan doğruya muhacir iskân edilmektedir ve bir çok yerlerde de bu evler muhacirlere yaptırılmaktadır. Bu ikinci tarz tatbik edilirse tabiidir ki iskân masrafı çok azalacaktır. O usul de şudur: Kendi evinin malzemesini kendisine tedarik ettirip ona mukabil işçiliğinin bedelini verilmek suretile hem kendisine iş bu-

lunmuş oluyor hem evin bedeli kendisine verilerek bu suretle iâşesi de temin edilmiş oluyor.

Nihayet yapılacak yardımın ölçüsü bütçedeki mevzu tahsisattır. Bu tahsisat son iki seneden beri Şark vilâyetleri için 250 bin lira, Garp vilâyetleri ve merkez masrafı için 55 bin liradır. Halbuki her muhacir ailesinin iskânı garp hesabına göre, nüfus başına bin liradan, beş nüfus beş bin liraya mal oluyor. Bizim memleketimizdeki kolaylıklar ve yerli halkın muhacirlere gösterdiği şefkat ve merhamet sayesinde bugün iskân masrafı çok ucuza mal olmaktadır. Bunu nüfus başına yüz lira olarak hesap edebiliriz. Burada 1934 senesi tahsisatı olan 55 bin liranın nerelere tevzi edildiğine dair cetvel vardır. Fakat bütçede görüldüğü için tekrar okumağa lüzum görmüyorum. Sualin birinci kısmı budur.

İki numaralı sual: Bu kardeşlerin 10 bininin Köstencede vapur beklediklerini gazeteler yazıyor, doğru mudur? Doğru ise kış basmadan evvel büyük vapurlar göndererek fazla tutulmadan toptan memleketimize getirilip yerleştirilmeleri düşünülmüş ve tedbirler alınmış mıdır? Köstenceden 15 bin muhacirin beklediği doğru değildir. Havadis mübalağalıdır. Bu sene gelen bütün muhacirlerin yekûnu bu mevsimde 12 bin kişiden ibarettir. Oraya toplanan muhacirlerin bu sene biraz fazlalık olması Bulgaristanda Deli orman Türklerinin şimalden Romanyaya hicret ederek oradan memlekete gelmek istemelerinden doğmuştur. Tabîî Romanyadaki Dobrice Türkleri de bunlara inzimam etmiştir. Şimdiye kadar altı ay zarfında gelen, muhacirlerin miktarı 4337 dir. Son zamanda -dün telefonla da sorduk- Köstencede muhacirlerin miktarı 100 den fazla değildir. Bunlar da toplandığı vakit İstanbuldan vapurlar gönderilmiştir ve bunlar da nakledilmiştir.

Bütün Bulgaristanda bir milyon Türk vardır. Türklerin en kesif bulundukları yer, kadimen Kılâi erbaa denilen Deli ormandır. Buradaki Türkler kuvvetli ve bildiğimiz tam Türk evsafını haiz olan Türklerdir. Diğerleri Rumelii

şarkide ve bir kısmı da Edirne vilâyetinde Bulgarlara kalan kısımda Koşukavak, Ahiçelebi, Darıdere denilen dağlardadır.

400 000 Türk te Romanyada vardır. Bunların içerisinde hıristiyan Türkler denilen Kakavuz Türkleri de dahildir.

800 000 kadar da Yugoslâvyada vardır. Buradaki Türkler evvelâ Makedonyada kendilerine kalan kısımlarda, henüz gelmeyen Türklerdir. Diğer taraftan yine Türk unsurundan oldukları halde kısmen dillerini muhitlerine uyduran diğer Türkler vardır. Hariçteki Türkler bundan ibarettir. Bunlar doğrudan doğruya bizimle beraber son asırlarda istilâlara iştirak edip orada yerleşen ve asırlarca bizimle beraber hükümrân olan Türklerdir. Bundan başka diğer yerlerde de Türk ırkına mensup daha 20-30 milyon Türk vardır ki bunlar mevzuumuzun haricindedir.

Türk tarihi, pek iyi malûmumuzdur ki büyük hicretlerle başlamış bir tarihtir. Dünyaya medeniyeti yayan, dünyaya insanlığı tanıtan ve tanıttıran Türk büyük muhacereti olmuştur. Tabii tarih mevzumuz haricinde olduğu için son asırlara geleceğim. Türkler bir memleketi kolonize etmek yani yerleşmekte tarihte misli görülmemiş bir isim kazanmıştır. Hiç bir Devlet Türklerle boy ölçüşebilecek kolonizasyon misallerine malik değildir. Romalılar, Atinalılar ve diğerleri, hattâ Fransızlar ve İngilizler Türklerin gösterdikleri kolonizasyon kuvvetini hiç bir yerde gösterememişlerdir. Türk her nereye gittise medeniyeti, imar ve irfanı da birlikte götürmüş ve bir müddet sonra oraları bugünkü kendi iç vatanımızdan farksız bir hale getirmiştir. Son asırlarda Türkün ilk geri hicreti bilirsiniz (Viyanadan ricatten) başlar. Türkün ikinci bir hasleti de vaktile bayrağının hâkim olduğu yerde esir olarak yaşayamamasıdır. Bunu zaaf olarak telâkki edenler olduğu gibi kuvvet, olarak ta telâkki edenler de vardır. Ben, Türklerin esir yaşayamamalarını, büyük bir haslet ve kuvvet olarak tanırım.

Türk hicretleri bilhassa son asır ricatlerinden sonra çok feci olmuştur. Tarih okuyan gençlerimize orada tez yapacak çok feci destanlar vardır. Elbette Bunlar bir gün genç eller tarafından meydana çıkarılacak ve Türklerin ricatte çektikleri sıkıntıyı insanlığın yüzüne haykıracaktır. Bu kısmı da tarihe bırakalım. Bizi en yakından alâkadar eden ricat 93 te olmuştur. Maamafih, bu tarih mevzuudur. Memlekete gelen muhacirlerin bakımsızlığı, memleketteki karışıklık, vasıtasızlık birçoklarının hatırlındadır ve bir takımları da okumuştur. Şüphesiz bu zavallı muhacirler hem ölmeyi ve hem de öldürmeyi intaç edecek hastalıklar bırakmış ve gelenler de bir usul ve metoda tâbi olmayarak Anadoluya yayılmışlar.

Bizim yetiştiğimiz ikinci feci hicret hâdisesi Balkan harbi ve büyük harp muhaceretidir. Balkan harbi muhacereti de aşağı yukarı evvelkilerine benzemiştir. Bunlar hep menfî muhaceretlerdir. Yani haricî tesir altında yapılmış cebri muhaceretlerdir. Bu cebri muhaceret her yerde aynı neticeyi verir. Bir taraftan kargaşalığın memlekette doğurduğu fikir; his ve vicdan perişanlığı, diğer taraftan gelen zavallıların memleketlerinden atılarak, kovularak, malsız, mülksüz, kuvvei maneviyeleri kırık ve perişan bir halde gelmeleri, bu feci hadisei içtimaiyenin bu neticeyi vermesini zarurî kılar.

Bizim Cümhuriyetin idrak ettiği, mübadele muhaceretidir. Mübadele muhacereti, biliyorsunuz, bir sene hattâ 6 ay zarfında evvelce de rakamını arzettiğim gibi 400-500 bin kişinin birden gelmesini ve memlekete dağılmasını icap ettirmiştir. Vakıa, buradan mübadele tarikile gidenlerin nüfus itibarile adedi bunlardan çoktu. Fakat bizim memleketimizin harbe sahne olan kısımları tamamilen imha edilmiştir. Harp esnasında geliş gidişte 8 büyük şehir tamamilen harap olmuş ve birçoklarının da yarısı yıkılmıştır. Fazla olarak 1400 köy yanmıştı. Yani kendilerini iskân edebileceğimiz evlerin kısmı azami harbi umumide ve son muharebelerde zaten harap olmuştu. Memleketin o günkü malî

vaziyeti de malûmunuzdur. Senelerce harbetmiş nesi varsa evvelâ müdafaa, sonra zafere sarfetmiş; Devlet mâliyesi gayet zayıf, muhacirlere yardım edebilecek halk ta tamamile bitap vaziyette idi. Buna rağmen Cümhuriyetin gösterdiği yardımla, fedakârlıkla ve yapılan kanunlarla mübadillerin iskân ve müstahsil sınıfına geçmeleri diğer memleketlerden daha semeredar ve daha muvaffakiyetle intaç edilmiştir.

Aktif muhaceretler, aklı yerinde, kolu kuvvetli adamın gidip başka yerlerde iş araması ve yerleşmesi tarzında olan muhaceretler bizimkine benzemez. Bununla beraber son zamanlarda bu yolda yapılan hicretler de iyi netice vermemektedir. Siyonistlerin ve beyaz Ruslar için alınan tertipler tam netice vermemiştir. Yani muhaceret haddi zatinde güç olan bir keyfiyettir. Bir ağaç köklü olarak bir taraftan diğer tarafa nakledildiği vakit güç tutuyor. Hatta bir kaç sene sonrası soluyor. Nerede kaldı ki insanlar ebaancet yerleştiği evden, işlediği tarladan bir kanunla veyahut haricî bir tazyikle ayrılırsa kökünden ayrılmış gibi oluyor. Binaenaleyh muhacerette müşkülât görüp müteessir olmamak icap eder. İşin tabiatı bunu iktiza ettirmektedir.

Dediğim gibi ecdadın yurdundan malik olduğu tarladan bir kanunla, bir emirle, bir darbe ile atılan adımda kuvvei maneviye tabiatile sarsılır. Mala karşı rağbeti ve cana karşı kıymeti azalır. İşte cana karşı kıymeti ve mala karşı olan rağbetini artırmak, kuvvei maneviyeyi yükseltmek, bu güçlüğe inzıam eden ruhî âmillerdir. Diğer taraftan bu muhacirler meselesi görüşülür ve düşünülürken memleketin nüfus meselesi de düşünölmek icap eder. Bir milletin en büyük sermayesi nüfusedur. Bu sermayenin en kıymetlisi de doğrudan doğruya kendi nüfusedur. Her memleketin nüfus şeraiti muntazama dahilinde yürürse 25 sene tezauf eder. Şimdiye kadar 10 seneden beri Türkiyede cereyan eden iktisadi, siyasî ve İçtimâî ahval ve inkişafı nazarı itibare alarak hiç tekzibten korkmayarak söyleyebilirim ki, 1950 tarihinde Türkiyenin nüfusu 30, 35 mil-

yon olacaktır. Bu doğrudan doğruya milletimizin kendi sermayesinin verimidir. Türkiyenin diğer verimleri de buna inzımm eder. Hariçteki kan arkadaşlarının, his ve hars arkadaşlarının, gerek kendi arzuları ve gerekse diğer saiklerle memlekete gelebilmeleridir. Memleket nüfusunun çoğalmasında bunlar da büyük ve kıymetli âmildir.

Demin de söylediğim gibi, memlekete 923 ten 934 senesine kadar bir milyona yakın Türk gelmiştir. Demek ki, bizim 25 senede bir nüfusun tezauf edeceği hakkındaki kaideye bu kuvvetli elemanların tesirile iki milyon Türk daha ilâve edebileceğiz.

Bunların bulundukları yerlerde hukukî vaziyetleri muahedelerle mazbuttur. Hepsisi de ekalliyet hukukuna maliktir. Fakat Türkiyedeki irfanın ve ümrânın inkişafı, Cümhuriyetin feyizlerinin elle tutulacak ve gözle görülecek kadar etrafa yayılmış olması, Türk istiklâl ve şerefının cihanşümûl olması, hariçteki her Türke karşı bir cazibe rolü oynayarak her Türkü ana vatana cezbetmektedir (Alkışlar).

Başka âmiller bulunmakla beraber en büyük âmilin bu olduğuna şüphe yoktur. Malını, mülkünü terkederek hudutları cebren ve gizlice geçerek gelmeleri sırf biz kan kardeşlerinin güçlüklerine, darlıklarına, iyiliklerine iştirak etmekten ibaret olduğunu kendileri söylemektedirler. Zaten ahval de bunu gösteriyor.

Gazetelerde bazı hâdisattan bahsedilir. Yalnız şunu söyleyeyim ki, bugün Türkiye Türkleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun Hükümeti hariçteki bütün insanlıkla, İnsanî hareketlerle alâkadar olduğu gibi, tabîî kendi kardeşleri Türklerle de, alâkadardırlar. Bugünkü Türkler, başka memleketlerin kendilerine olan dostluklarını, orada bulunan Türklere yaptıkları muamelelerde ölçtüklerini söylersem, zannederim ki, Türk milletinin ve Büyük Millet Meclisinin hissiyatına tamamen tercüman olurum (Alkışlar).

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Hiç şüphesizdir ki, yeni Türkiye'nin yeni siyasetleri içerisinde iskân ve muhaceret işi dahi lâzım olduğu kadar ehemmiyet ve dikkat gözü önüne alınmış ve tatbikatına başlanmıştır. Fakat itiraf edeyim ki, Cümhuriyet devrinin muhaceret siyasetini bu kadar müsbet ve faideli ve semereli şekilde, rakama müstenit malûmatla öğrendikten sonra kanaatim, her halde çok teşekkür, fevkalâde minnettarlık yaratacak derecede olmuştur. İskân kanunumuzla muhacirlere yapılması lâzımgelen fedakârlığı prensip olarak kabul ettikten sonra bunun manasında; nereden olursa olsun gelecek kardeşlerimizin yüreğimizde ayrıca mevkii olduğunu ifade etmek ve onlara kendi ekmeğimizden ve yağımızdan ayıracağımız hisselerle hakkı hayat vereceğimiz taahhüdünü mündemiçtir. Görüyoruz ki, bu taahhüdümüz yerine getirilmektedir, bu taahhüdün yerine getirileceği hakkındaki teminatı, resmî bir ağızdan da işiterek memnun olmuş bulunuyoruz.

Arkadaşlar, içerinizde muhaceret acısının ne olduğunu tatmayan bahtiyarlar vardır (Hemen yok sesleri). Fakat muhaceret denilen halin saikını behemehal maddî ve manevî tazyikin icra ettiği tesirde aramalıdır. Binaenaleyh Suriyeden, Romanyadan, Yugoslavyadan, bilmem Bulgaristandan, şuradan buradan buralara iltica eden ve Şükrü Kaya Beyefendinin dediği gibi bütün emvalini hatta yok pahasına satarak değil tamamen terkederek buraya kadar gelen vatandaşların gözünde okunan ıstırabın en derinin yüreğinde mündemiç olduğuna ben kaniim. Bahtiyar bir vaziyette bulunuyoruz ki, bütün etrafımızda tarihin uzun zamanlarında kol atıpta orada her hangi bir tesirin altında bıraktığımız kardeşlerimizin hepsini himaye edecek çok merhametli, çok insanî bir kucak vaziyetini muhafaza eden bir millet hesabına açılan bu şefkatli kucağın bana ilham ettiği manzaradan fevkalâde mütehassis ve minnettar bir halde bulunuyorum. Bu kadar nazik bir vaziyette, oturduğu ve yaşadığı yerden evini, yurdunu bırakıp harice çık-

mak vaziyetini gösteren vatandaşların, Türk milletinin şefkatli elini uzatması için gösterdikleri arzuya anında cevap vermek ve yetişmekliğimiz çok doğru olur. Çünkü bunların bir daha geriye dönmeleri imkânı yoktur. Onlar doğdukları yere karşı vaziyetlerini ifade bu şekilde yurtlarını bırakıp ta limanlara gelmiş olan vatandaşların, kan kardeşlerimizin orada toplu bir halde vapur beklediklerini gördüğüm zaman, duyduğum teessürün ne dereceye kadar varit olduğunu anlamak üzere Dahiliye Vekili Beyden bu suali sordum. Vekil Beyefendi suallerimdeki miktarların mübalağalı olduğunu söylediler. Çok teşekkürü lâyıktır ki, bu miktar 10 bin olmasında, 4 bin olsun. Nihayet vekil Beyefendinin vatandaşlarımızın tamamen yerleştirilmiş olduğunu bildiren tepşirati, bu teessürümü izale edecek mahiyettedir. Bu muhacirlerin vapurlarla nakledildiğine göre artık vapurlarla nakledilecek kimse kalmamıştır manasını çıkarıyorum. Böyle ise çok teşekkürü lâyıktır. Değil ise hariçteki vatandaşların bir an evvel nakilleri için teshilât yapılmasını, yolunda gayret gösterilmesini ve bilhassa mahiyetlerim bildiğim küçük küçük vapurlarla nakliyat yapılmasından husule gelecek teahhure meydan verilmemesini, kış gelmeden evvel bunların yerleştirilmelerini, hayat ve sıhhatleri üzerinde faydalı olacağından vekil Beyefendiden bilhassa rica ediyorum. Şükrü Kaya Beyefendinin hakikaten öz candan, gayet açık ifade ettiği yeni Türkiye, millî Türkiye, mevcudiyetini milliyetperverliğine medyun olan Türkiye, hiç bir zaman hariçteki vatandaşların ıstıraplarına lâkayt kalacak derecede insani vazifesini unutmamıştır ve unutmayacaktır. Onun içindir ki, müteakabil vaziyette, vatandaşlar arasındaki vaziyette mütekabiliyet şeklinde mütehassis olacağımız noktasını, sözünü, Hükümetimizin derin ve kuvvetli siyasetinin en güzel ifadesi olarak telâkki ediyorum ve millettaşlarımızdan buraya gelmek isteyecek olanlar için kuvvetli bir mesnet telâkki ederim. Bu şekilde, sözümü biterken Dahiliye ve-

kâletinin ve Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendinin izahatını şükranla karşılamakla iktifa ederim.

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. (Muğla) — Yaz ayları içerisinde, yani bundan bir iki ay evvel hakikaten Bulgaristandan bir muhaceret cereyanı başlamıştı ve bu muhaceret bir akın halini almakta idi. Fakat hâriciyemizin yaptığı diplomatik teşebbüsler, Bulgaristan ve Romanyadaki bu akını tamamen durdurmuştur. Bunların mahallî tesirat ile olduğunu da Bulgar Hükümeti bize söylemiştir.

Bugün perakende, yani malını satmış, yahut malı kalmamış, yola düşmüş Türk muhacirleri haricinde büyük bir akına mâni olacak gerek, siyasi, gerek İdarî her türlü tedbirler alınmıştır.

Arkadaşımızın pek iyi söyledikleri gibi kış ortasında buraya gelecek muhacirler, memleketimizin kışlarının sert olması itibarile çok büyük ıstıraplara düşebilirlerdi. Onların çekeceği bu ıstırap memlekette çok büyük teessürler husule getirir. İlkbahardan itibaren memlekete gelmeleri daha muvafık olur. Bu kış ayları içerisinde beklediğimiz muhacirlerin miktarı, belki 100 evi geçmeyecek kadar olması iktiza eder. Eğer başkaca bir hâdisat olmazsa.

Gelen muhacirlere bugün kolaylığı, gerek lüzum ve ihtiyacı itibarile en, çok ehemmiyet verdiğimiz iskân sahası Trakya mıntakasıdır. Trakya'ya yalnız bu sene 12 000 muhacir yerleştirdik. Müfettişi umumî ve maiyetindeki müfettişler mütemadiyen bu işle meşguldürler. Hükümet te elindeki kuvvetini sarf ederek bunların bu seneden itibaren. müstahsil haline geçmelerini temin edecek tedbirler almıştır. Kendilerine Hilâiahmer 5 000 lira göndermiştir, daha da 5 000 lira göndereceğini vadetmiştir. Huzuru âlinizde Hilâiahmere arzı şükran ederim. Diğer taraftan Ziraat vekâleti de Ziraat Bankası ile anlaşarak bunlara gerek yiyecek ve gerek tohumluk olarak altı bin ton buğday göndermeyi karar altına almıştır. Bunu da şükranla yadederim.

Geçen sene Büyük Meclisin kabul ettiği kanunun ihtiva ettiği maddeler çok mühim ve çok esastır. Hükümet derhal bunun tatbikına geçmek üzere tedbirler almıştır. Talimatnameler de hemen çıkmış denebilir. Nizamnameyi Şûrayı Devletin kabul ettiğini dün haber aldım. Kanunun derpiş ettiği hususî bir komisyon vardır. O komisyon Devlet dairelerinin esaslı azalanından, en büyük memurlar ve hariçten seçilecek üç azadan mürekkeptir.

Bu komisyon toplandıktan sonra mesaisine başlayacaktır. Şunu arzetmek isterim ki efkârı umumiye ve Büyük Meclise hesap vermiş olmak için Devletin ön siyasetlerinden biri de tamamen nüfus siyasetidir ve nüfus siyasetimizde gelecek muhacirleri muntazam metot dahilinde getirmek, yerleştirmek ve onları derhal müsmir hale koymaktır. Bu gayeye teveccüh edecek siyasî müzakerelerin de arifesinde bulunduğumuzu arzederim (Alkışlar).

Tayinler

Valiler

No. 2/1563

Münhal olan Burdur valiliğine vekâletinde bulunan İzmir vali muavini Saip Beyin tayini; Dahiliye Vekillığının 23/10/1934 tarih ve 49741 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 19/11/1934 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur.

19/11/1934

Kaymakamlar

No. 10959

Silvan ve Demirköy kaymakamlıklarına nakledilmiş

olan Osmaniye ve İpsala kazası kaymakamları Emin ve Nurettin Beylerin eski mahallerinde ipkalarile açık olan Bayramiç kaymakamlığına Ergani madeni kaymakamı Mehmet Ali, Hafik kaymakamlığına Bolvadin kaymakamı Rüştü, Söğüt kaymakamlığına mektebi hukuk mezunlarından nüfus işleri umum müdürlüğü memurlarından Cemal, Silvan kaymakamlığına Gönen kaymakamı İzzet, Gönen kaymakamlığına Görele kaymakamı Nurettin, Reşadiye kaymakamlığına Erbaa kaymakamı Ferit, Erbaa kaymakamlığına Reşadiye kaymakamı Ahmet, Hınıs kaymakamlığına eski Kelkit kaymakamı Edip, Demirköy kaymakamlığına Tercan kaymakamı Sırrı Beylerin nakil ve yeniden tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

7/11/934

No. 10960

Erzurum mektupçuluğuna Burdur mektupçusu Hüseyin, Tokat mektupçuluğuna Çorum mektupçusu Salim, Çorum mektupçuluğuna eski Muş mektupçusu Tefik, İçel mektupçuluğuna Amasya mektupçusu Tacettin, Amasya mektupçuluğuna İçel mektupçusu Atif, Zonguldak mektupçuluğuna Elâziz mektupçusu Hilmi, Elâziz mektupçuluğuna Kars mektupçusu Şefik, Kars mektupçuluğuna Bilecik mektupçusu Şerif, Bilecik mektupçuluğuna Bayazıt mektupçusu Kadri Nihat Beylerin nakil ve tahvilleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

7/11/1934

Mektupçular

No. 11025

Münhal bulunan Mardin Vilâyeti mektupçuluğuna Ordu mektupçusu Sırrı Beyin naklen tayini tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

19/11/934

Takdir ve tecziye edilenler

Taktirname alan Vali, Kaymakam, Mektupçular

İçel Valisi Hazım Sıhhat ve İ.
Muavenet vekâletinden:

Bolvadin kaymakamı Rüştü
Afyon Vilâyetinden

Bolvadin kaymakamı Rüştü
Afyon Vilâyetinden

Bolvadin kaymakamı Rüştü
Afyon Vilâyetinden

Hafik kaymakamı Celâl Sivas
vilâyetinden

Lüleburgaz kaymakamı Kemal
Kırklareli vilâyetinden

Çankırı Valiliğinde iken iki
bataklığın kurutulmasında gös-
terdiği gayrete binaen:

Köy mekteplerin inşasında gay-
ret ve faaliyetinden :

Belediye intihabatının hüsnu
suretle neticelendirilmesinden:

Köy mekteplerinin inşasında
gösterdiği gayretten

Kazaya su getirilmesindeki
gayretine binaen.

Yeni kıtaatın yerleştirilmesinde
köylerde telefon ve mektep
inşasında gösterdiği gayrete
binaen.

Kelkit kaymakamı Celâl Sivas
vilâyetinden

Sivas mektupçusu Fahrettin
Sivas vilâyetinden.

Kastamonu mektupçusu Tevfik
Kastamonu vilâyetinden

Hafik kaymakamı iken 15
köye 152 kilometreden i-
bare telefon tesis ve
muhabereyi temin eyledi-
ğinden

Mektupçuluk ve evrak
kalemindeki mesaisinin
tanziminde gösterdiği
gayrete binaen.

Taşköprü belediye reisinin
evine atılan ve irticaî
mahiyette bulunan mektu-
bun failini meydana çı-
kardığından

İhtar tecziyesi alan kaymakam

Çıldır kaymakamı İhsan Kars
vilâyetinden

Çala nahiyesi müdüründen
menşei hakkında istenilen
vesikayı verinceye kadar sicil
nizamnamesinin 23 üncü
maddesi mucibince maaşının
verilmemesine emir verildiği
halde bu emre karşı müdüre
maaş verdirmesinden dolayı
1851 numaralı kanunun 2 inci
maddesi mucibince

Kanunlar

Muhasebei Umumiye Kanununun 99 uncu maddesi hük- münün jandarmaya da teşmili için mezkûr maddenin tadiline dair kanun

Kanun No. 2586

Kabul tarihi: 12/11/1934

Madde 1 — 1050 numaralı Muhasebei Umumiye Kanununun 99 uncu maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

Devletin berri, bahri, havaî ve jandarma müdafaa kuvvetlerine müteallik teçhizat, malzemei harbiye, melbusat, mahrukat ve erzak ve Askerî Fabrika ve merbutu müessesat Millî Müdafaa ve Dahiliye Vekâletlerince tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunacak talimatnameye tevfikân teftiş ve murakabeye tâbi olup bunlar için hesabı kat'î tanzim edilmeyeceği gibi Divanı Muhasebata hesap dahi verilmez.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Kemal öz atlı Cümhur Reisimize verilen soy adı hakkında kanun

Kanun No. 2587

Kabul tarihi: 24/11/1934

Madde 1 — KEMAL öz atlı Cümhur Reisimize ATATÜRK soy adı verilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanun Büyük Millet Meclisi tarafından icra olunur.

**Hudutta zuhur eden ihtilâfların tetkik ve halline müteallik
Türkiye Cümhuriyeti ile Sosyalist Sovyet Cümhuriyet-
leri İttihadı arasında 6 ağustos 1928 tarihinde
aktolunan mukavelenamenin yeniden altı ay
temdidi hakkındaki protokolün tasdikına
dair kanun**

Kanun No. 2588

Kabul tarihi: 24/11/1934

Madde 1—Hudutta zuhur eden ihtilâfların tetkik ve halli usulü hakkında Türkiye Cümhuriyeti ile Sosyalist Sovyet cumhuriyetleri İttihadı arasında 6 ağustos 1928 tarihinde Ankarada aktolunan mukavelename ile bu mukavelenameye merbut aynı tarihli protokolün, 12 nisan 1934 tarihli temdit protokolünün inkızası tarihinden İtibaren, yeniden altı ay uzatılmasına mütedair 6 teşrinievvel 1934 tarihli protokol kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2— Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Hariciye, Dahiliye, Maliye, İktisat ve Millî Müdafaa Vekilleri memurdur.

**Hudutta zuhur eden ihtilâfların tetkik ve halline müteallik
Türkiye Cümhuriyetile Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri
İttihadı arasında Ankara'da 6 ağustos 1928 tarihinde
aktolunan mukavelenamenin yeniden altı ay tem-
didi hakkında Protokol**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Sosyalist Sovyet cumhuriyetleri İttihadı Hükümeti, hudutta zuhur eden ihtilâfların tetkik ve halli usulü hakkında 6 ağustos 1928 tarihinde Ankara'da imza edilmiş olan mukavelenamenin mer'iyet müddetini temdide karar vermişler ve bu maksatla murahhasları olmak üzere

Bir taraftan:

Türkiye Cümhuriyeti Hariciye Vekâleti Kâtibi Umumisi Büyük Elçi Menemenli Numan Beyefendi,;

Diğer taraftan:

Sosyalist Sovyet cumhuriyetleri İttihadının Ankara'da Maslahatgüzarı Büyük Elçilik Müsteşarı Müsyü Horace Salkind'i tayin etmişler ve müşarileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğden sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde 1 — Hudutta zuhur eden ihtilâfların tetkik ve halli usulüne dair Türkiye Cümhuriyeti ile Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri İttihadı arasında 6 ağustos 1928 tarihinde Ankara'da aktedilmiş olan mukavelename ve merbutu aynı tarihli protokol, bu senetlerin temdidine müteallik olarak yine Ankara'da 12 nisan 1934 tarihinde imza edilmiş olan protokolün inkızasından itibaren yeniden altı ay temdit edilmiştir.

Madde 2 — İşbu protokol tasdik edilecek ve tasdik keyfiyeti Âkitlerden her biri tarafından diğer Âkit tarafa tebliğ edilecektir.

Ankarada 6 teşrinievvel 1934 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

(İmza) H. Salkind

(İmza) M. Numan

Heyeti mahsusalarca aleyhlerine verilin kendilerine tebliğ olunmayan kararlara karşı alâkahların itiraz edebilmeleri hakkında kanun

Kanun No. 2589

Kabul tarihi: 26/11/1934

Madde 1 — 347 ve 854 sayılı kanunlara göre heyeti mahsusalarca aleyhlerinde karar verilenlerden bu karar kendilerine tebliğ olunmamasından dolayı Âli Karar Heyetine müracaat edemiyenlerle bunların ölmüş olanların mirasçıları bu kanunun hükmü yürümeğe başladığı günlemeçten itibaren altı ay içinde Şûrayı Devlete yazı ile müracaat ederek itirazda bulunabilirler.

Bu yolda yapılacak itirazlar Şûrayı Devlet Mülkiye dairesince aynı günlemeçten itibaren en çok bir yıl içinde 1289 sayılı kanuna göre tetkik edilerek karara bağlanır. Bu kararlar kat'idir.

Şu kadar ki, bu kabil kimselerden haklarındaki karar günlemecindenberi ulusal sınırların dışında yaşamakta olanlarla bu gibilerden ölenlerin mirasçıları birinci fıkrada yazılı itiraz haklarını kullanamazlar.

Madde 2 — Bu kanun neşri günlemecinden muteberdir.

3 — Bu kanunun hükmünü yürütmeğe Bakanlar Heyeti memurdur.

27/11/1934

**Efendi, Bey, Paşa gibi lâkap ve unvanların kaldırıldığına
dair kanun**

Kanun No. 2590

Kabul tarihi: 26/11/1934

Madde 1 — Ağa, Hacı, Hafız, Hoca, Molla, Efendi, Bey, Beyefendi, Paşa, Hanım, Hanımefendi ve Hazretleri gibi lâkap ve unvanlar kaldırılmıştır. Erkek ve kadın vatandaşlar, kanun karşısında ve resmî belgelerde yalnız atlarla anılırlar.

Madde 2 — Sivil rütbe ve resmî nişanlar ve madalyalar kaldırılmıştır ve bu nişan ve madalyaların kullanılması yasaktır. Harp madalyalar bundan müstesnadır. Türkler yabancı Devlet nişanları da taşıyamazlar.

Madde 3 — Askerî rütbelerden adın başına gelmek üzere kara ve havada Müşürlere Mareşal, Birinci Ferik, Ferik ve Livalara General, Denizde Birinci Ferik, Ferik ve Livalara Amiral denilir. Generallerin ve Amirallerin derecelerini gösteren unvanlarla Deniz Müşürleri unvanlarının ve diğer askerî rütbeleri karşılıkları Âli Askerî Şûrası Kararı ve İcra Vekilleri Heyetinin tasdiki ile konulur.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

27/11/1934

2585 numaralı kanun 26/10/1933 tarihli ve 2323 numaralı kanunun birinci maddesine bağlı cetvelde tashih yapılmasına dair olup Resmî gazetenin 18 teşrinisani 1934 tarih ve 2857 inci sayısındadır.

Kararnameler

Yasa No. 2/1543

20/2/1934 günlemeçli ve 12288 sayılı yasan ile Valiye verilen Van Belediye işlerinin, Valinin çok ağır olan valilik işleri ile uğraşmasından ötürü gereği gibi görülmediğinden bakımsız kalan bu işin Vali üzerinden alınarak seçilmiş bir reisle çevrilmesi; Birinci Genel Müfettişliğinin istemesile Dahiliye Bakanlığının 11/11/1934 günlemeçli ve 114/20 sayılı bitiş i ile ileri sürülmesi üzerine Bakanlar Heyetinin 12/11/1934 toplantısında kestirilmiştir.

12/11/1934

Kararname No. 2/1544

Balıkesir Merkez Belediye Reisliğinin, 1580 sayılı Belediye Kanununun 94 üncü maddesinin B ve D fıkralarına göre Valiye verilmesi; Dahiliye Bakanlığının 11/11/1934 günlemeçli ve 65/120 sayılı bitiş i ile ileri sürülmesi üzerine Bakanlar Heyetinin 12/11/1934 toplantısında kabul olunmuştur.

12/11/1934

2/1156 sayılı kararnameye merbut Birinciteşrin 1934-Mart 1935 kontenjan listelerinden

Birincikânun 1934 ayna ait kontenjanın gümrüklere suretli tevzii ile Ve-kâletten kalan miktarı gösterir cetveldir.

İhtar:

- 1 — İkincikânun Kontenjan tevziatı birincikânun Kontenjanın ayındır.
- 2 — Bu kontenjanların işler misli birincikânun velkincikânun kredili kontenjanı olarak tevzi edilmiştir.

Tarife No,	Bir aylık	Vekâlet sureti kalan	İstan-bul	Haydarpaşa	İzmir	Mersin	Uta	Samsun	Trabzun	Aynıtep	Kars	Zonguldak	Anıalya	Ankara	Van	Mulâhazat
106-A	500	75	318		107											
106-B	1666	250	844	158	378	2		2				24		8		
107-A	166	25	141													
107-B	500	75	370	19	36											
107-C	133	20	40	73					25							
125-A-2	200	30	145													
132-B	666	666														
148-A-1	50	50														
178	50000	7500	42500													
213-B	88383	30893						2300	140							
227	3500	2500	1000													
233-B	150	22	128													
236-A	8000	450	1225		926											
272-A	500	75	156		173			8	38		33				17	

Surye, Mısır,
Yunan için

Tarife No.	Bir aylık	Vakıfet emrine kalan	İstisna bul	Hayat pahası	İzmit	Mersin	Urfa	Samsun	Trabzon	Ayınlap	Kars	Zonguldak	Ankara	Van	Mülâhazat
276-C	16656	2500	14166												
276-D	8333	8333													
278	200	200													
331	1000	450	550												
335-A	500	75	425												
335-B	1000	1000													
337	500	500													
370-A	1000	500	500												
373	3333	1038								2235					
374	2666	2666													
377-B.C.D.E.F	16666	2500	1508	399			5164		1421	2065		95	3614		
378-C.D.E.F.	4166	625	1731	104	1038	443	23	39	27	17		133	22		
379-C.D.E.F.	16666	2500	9442	998	1248	1103	536	64	572	19			51		
380	13333	13333													
383	730	112	459		179										
413	150	22	128												
414	500	73	403		22										
418-A	166	25	141												
450	200	200													
451	1500	25	1275												
469	25000	25000													
469	8333	1250	3542												
472	1000	1000													
477-D	333	50	283												
496	1500	1500													
497-A. F	5000	5000													
501	500	500													Simon fondü. Çinçilikte müs- tamel beyaz çi- mento.

Kararname No. 2/1478

Yalova Belediye Reisliğinin, Belediye Kanununun 94 üncü maddesinin B, D fıkraları hükmüne göre, Kaymakam uhdesine verilmesi; Dahiliye Vekilliğinin 24/10/1934 tarih ve 87/396 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 27/10/1934 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur.

27/10/1934

Şurayı Devlet kararları

Tanzimat Dairesi mazbatası

Esas: 62

Karar: 56

Damga Resmi Kanununun 71 inci maddesi hükmünün, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun, muzaheretı adliye tatbikatına olan tesiri derecesi hakkında Adliye Vekilliği ile düşünülen noktai nazar ihtilâfının tetkiki talebini havi olup Yüksek Başvekâlet Makamından havale buyrulan Maliye Vekilliğinin 3/10/1934 tarihli ve 22875/96 sayılı tezkeresi dairemize tevdi kılınmış olduğundan okundu.

Tezkerenin meali şöyledir: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 465 inci maddesinde, kendisile ailesini maişetçe ehemmiyetli zarara düşürmeksizin mahkeme masrafını ifadan âciz olan, kimselere, iddia ve müdafaalarında haklı olduklarına dair delil gösterdikleri takdirde adlî muzaherete nail olabilecekleri yazılıdır. Adlî muzaheretin temin ettiği hususların da neden, ibaret olduğu aynı kanunun 466 inci maddesinde sayılır iken, 7 nci fıkrada pul rüsumundan muvakkaten muafiyet verildiği, 468 inci maddenin son fıkrasında da, adlî muzaheret talebine dair ev-

rakın damga vesair rüsumdan muaf bulunduğu tasrih edilmiştir. Bu kanundan muahhar olan Damga Kanununun 71 inci maddesi ise zikri geçen 468 inci maddenin son fıkrasındaki damga resminden muafiyete ait hükmü ilga etmiştir.

Şu kadar ki; zikri geçen 466 inci maddenin son fıkrasında ki pul rüsumundan muafiyetin ilga edilen muafiyetler meyanına dahil olup olmadığı hususunda Adliye Vekilliği ile ihtilâfa düşülmüştür.

Adliye Vekilliğinin noktai nazarına göre: Adlî muzaheretin her zarurette bulunanlara verilmeyip ancak, iddia ve müdafaalarında haklı olduklarına dair delil gösterenlere verileceği ve diğer tarafın mahkûmiyeti halinde bu paranın mümtaz bir surette tahsil olunacağı gibi bu yoldaki talebin esasen varit olmadığı veya sebebin zail olduğu anlaşıldığı takdirde muzaharetin refedileceği mülâhazalarına istinat edilerek pul resminden muvakkaten muafiyetin bir tecilden ibaret bulunduğu neticesine varılmakta ve bu itibarla ilga edilen muafiyetler meyanına dahil olmadığı kanaati izhar edilmektedir.

Maliye Vekâletinin noktai nazarına göre de: Zikri geçen 466 ıncı maddenin sondan evvelki fıkralarında «avans, istisnaiyet, mücelliyet» tabirleri kullanıldığı halde, son fıkrada muvakkaten muafiyet tabiri kullanılmakla tecil kastedilmediği, bu itibarla adlî muzaherete nail olan kimsenin mahkûmiyeti halinde avans olarak verilen veya tecil olunan diğer mahkeme masraflarının tahsili icabettiği halde muvakkaten muaf kılman pul rüsumunun istifa edilemeyeceği, bu suretle kat'î bir mahiyete inkılâp edeceğinden Damga Resmi Kanununun 71 inci maddesile ilga olunan muafiyetler meyanına dahil olduğu neticesine varılmaktadır.

İcabı düşünüldü:

18 haziran 1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 466 ıncı maddesinde adlî muzahe-

retin ne gibi hususları temin edeceği sayılır iken 7 numaralı fıkrada bilûmum pul resminden muvakkaten muafiyet yazıldığı gibi 468 inci maddenin, son fıkrasında da adli müzaheret talebine mütedair evrak damga vesair rûsumdan muaf olduğu yazılmakta bulunmuş ve 28 mayıs 1928 ve 1324 sayılı Damga Kanununun 71 inci maddesinde bazı müesseselerin muafiyeti hakkında ki hükümlerin lağvına dair 20 mayıs 1928 tarih ve 1301 sayılı kanun ile Teşviki Sanayi Kanununa ve umuru nafiaya müteallik imtiyazlar hakkındaki kanuna tevfikân verilmiş olan damga muafiyetlerinden maada muafiyetlerin mülga bulunduğu gösterilmiştir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 466 ncı maddesinde adli muzaheretin temin ettiği hususlar sayılır iken (yapılacak bilcümle muhakeme masraflarından muvakkaten muafiyet) ve (noterlerin tanzim edecekleri bilcümle evrak ve suretleri harç ve rûsumdan muvakkaten muafiyet) hususları yazılmış olup bunlarda da pul rûsumunda olduğu veçhile muvakkaten muafiyet tabiri kullanıldığı gibi diğer fıkralardaki tebligat ücret ve masraflarından müecceliyet ve icra dairelerince alınan bilûmum harçlar tecil ve şahit ve ehli hibre masraflarının ve icra dairelerince alınan zarurî masrafların avans olarak Devletçe itası yazılı olup 741 inci maddede diğer tarafın mahkûmiyeti halinde adli muzaheret kararından dolayı istifa olunamayan bilcümle mebalîğ tabiri kullanıldığına ve muvakkaten muafiyet kaydı yalnız pul rûsumuna münhasır olmayıp muhakeme masrafı ve noter harçları da aynı vaziyette bulunduğuna göre bunun tam muafiyet tarzında telâkkisine ve bundan dolayı da Damga Resmi Kanununun 71 inci maddesine istinaden ilga edilmiş olduğunu iddiaya imkân olmadığından bu bapta Adliye Vekâletinin noktai nazarı daha muvafık görülmektedir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 468 inci maddesinde yazılı adli muzaheret talebine dair evrakın damga resminden muafiyetine gelince zikri geçen 1324 sayılı

Damga Kanununun 32 inci maddesinin 14 numaralı fıkrasında muhtacine verilecek her nevi ilmühaberler ve şahadetname ve tasdikname ve beyanname ve mazbata ve saireler muafiyetler meyanında sayıldığına ve adli muzaheret talebinde bulunmak kanunun açıkça yazdığı veçhile ve gösterilen kayıtlar dairesinde muhtacine münhasır bulunduğu binaen 468 inci maddedeki muafiyetin 1324 sayılı kanunun 21 inci maddesile ilga edildiği kabul edilse bile aynı kanunun 32 inci maddesinin 14 üncü fıkrası mucibince adli muzaheret talebinde bulunacak muhtacinin pul resminden muaf telâkkisi lâzımeleceği düşünülmektedir.

Keyfiyetin bir kere de Heyeti Umumiyece müzakeresi zımında Yüksek Riyaset Makamına takdimi 8/10/1934 tarihinde ittifakla kararlaştırıldı.

Heyeti Umumiye Mazbatası

No. 207/201

Damga Resmi Kanununun 71 inci maddesi hükmünün Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun muzahareti adliye tatbikatına olan tesiri derecesi hakkında Adliye ve Maliye Vekâletleri arasında tahaddüs eden ihtilâf üzerine Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 466 ıncı maddesinde muvakkaten muafiyet tabiri pul resmile diğer harç, masraf ve resimlerde de kullanılmış ve 471 inci maddede adli muzaheretten dolayı istifa edilemeyen bilcümle mebalîğ tabiri kullanılmakla beraber muvakkaten muafiyet kaydı de yalnız pul rüsumuna münhasır olmayıp muhakeme masrafı ve noter harçları da aynı vaziyette bulunmuş olmasına göre bunun tam muafiyet tarzında telâkkisine ve bundan dolayı da Damga Resmi Kanununun 71 inci maddesine istinaden ilga edilmiş olduğunu iddiaya imkân olmadığından Adliye Vekâleti noktai nazarının daha mu-

vafık görüldüğüne ve Damga Kanununun 71 inci maddesile, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 468 inci maddesindeki muafiyetin ilga edildiği kabul edilse bile muzaheretli adliye talebinde bulunan muhtacının Damga Kanununun 32 inci maddesinin 14 üncü fıkrası hükmünden istifade etmeleri kabil olacağına dair Tanzimat Dairesinin 18/10/1934 tarihli ve 62/56 numaralı mazbatası Heyeti Umumiyyede okunarak serdedilen mütalealar kanuna uygun görülmekle 18/19/1934 tarihinde, söz birliğiyle tasvip edildi.

Tanzimat Dairesi Mazbatası

Esas: 63

Karar: 53

Eski Tabiiyet Kanununun 8 inci maddesi ile Vatandaşlık Kanununun 5 inci maddesinin son fıkrası tatbikatında tahaddüs eden mesele hakkında mütalea tesbit edilmesi emirle Yüksek Başvekâletten gelen 4 teşrinievvel 1934 tarihli tezkere ve bağlı bulunan Dahiliye Vekâletine yazılmış tezkere ile cevabı ve Hariciye Vekâleti mütalaası dairemize tevdi kılındığından okundu.

Dahiliye Vekâletine yazılan 29/3/1933 tarih ve 6/884 numaralı tezkerede: 1920 senesinde beyaz Rus mültecisi sıfatile Türkiyeye gelmiş ve 24/10/1928 tarihinde İcra Vekilleri Heyeti kararıyla 1289 tarihli Tabiiyet Kanununa göre Türk vatandaşlığına alınmış olan Mehmet Harun ve Meryem namındaki karı kocanın çocuğu olup reşit olmamasından dolayı eski Tabiiyet Kanununa göre yabancı sayıldığı ve şimdi rüş yaşına girerek Fatma Aliye adını aldığı bildirilen matmazel Allâ Vatandaşlık Kanununun mer'iyete girdiği 1/1/1929 tarihinden itibaren bu kanunun 5 inci maddesinin son fıkrasına

göre Türk vatandaşlığını kazanmış olup bu bapta İcra Vekilleri Heyetince ayrı bir karar ittihazına mahal olmadığı, yazılıdır.

Dahiliye Vekâletinin 23/3/1933 tarihli ve 7772-2267 numaralı tezkeresinde: Vatandaşlık Kanununun 5 inci maddesinin son fıkrasındaki «küçükler babalarına veya dul analarına tebaan Türk vatandaşı olurlar» hükmü bu kanun, ile yurttaşlığımıza alınanların küçük çocuklarına ait ve aksi hal kanun hükmünün meriyetinden evvelki tarihe teşmil edilmesi demek olup bu da kanunun. 16 ıncı maddesindeki sarahate mugayir olacağı bildirilmektedir.

Hariciye Vekillîğinin 23/12/1933 tarihli ve 50061 sayılı, mütaleanesinde: Sarahat olmadıkça- kanunların makabline teşmil edilmemesi hukuk esasatından olmasına ve vatandaşlık kanununun 5 inci maddesinin makabline şümulüne dair bir hüküm bulunmamasına göre kanunun bütün hükümlerinin 1/1/1929 tarihinden cereyana başlamış olduğunun kabulü zarurî bulunduğu ve bunun için telsik muamelesinin yapılması lâzım olduğu tesbit edilmekle beraber hakkında Vatandaşlık Kanununun 5 inci maddesi hükmü tatbik edildiği takdirde rüş t yaşına girdikten itibaren beş sene müddetle memleketimizde ikamet eylemesi, icabeylediğinden esasen muhacir veya mülteci ırkdaşlarımız hakkında tatbik olunan 6 ıncı madde mucibince ikamet şartını ifa etmesi beklenmeksizin vatandaşlığımıza kabulü için İcra Vekilleri Heyetinden karar alınarak bu. kızın gayri tabîi vaziyetine nihayet verilmesi münasip olacağı mütaleası dermeyan, edilmektedir.

İcabı düşünöldü:

Beyaz Rus mültecisi sıfatile 920 senesinde Türkiyeye gelerek 24/10/1928 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararıle Türk vatandaşlığına alınmış olan Mehmet Harun ve Meryem namındaki karı kocanın Türk vatandaşlığına kabulleri hakkında, muamele tarihine nazaran 1285 tarihli Tabiiyet Kanunu tatbik edilmiş olup bu Kanunun 8 inci mad-

desinin son fıkrasında (tabiiyete girmiş olan ecnebinin evlâdı sabi bile olsa pederinin sıfatı tabiiyetine tâbi olmayıp ecnebi addolunacağı) yazılı bulunduğu cihetle o zaman sinni rüşte vasıl olmayıp şimdi reşit olduğu anlaşılan ve Fatma Aliye namını almış bulunan kızları matmazel Allânın bilâhare tatbik mevkiine konmuş olan Türk Vatanlığı Kanununun 5 inci maddesinin son fıkrasına istinaden Türk vatandaşlığına kabulü için İcra Vekilleri Heyeti Kararile yeniden muamele ifası zarurî görülmüş ve şu kadarki Hariciye Vekâletinin tezkeresinde dermeyan olduğu veçhile telsik için sinni rüşte vüsulü tarihinden itibaren Türkiyede alettevali beş sene ikamet şartının aranılmayarak Türkiye vatandaşlığına kabulü için 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 6 inci maddesi hükmünün tatbiki muvafık olacağı mütalea kılınmıştır.

Keyfiyetin bir kerre de Heyeti Umumiyece müzakeresi zımnında Yüksek Riyaset Makamına takdimi 8/10/1934 tarihinde ittifakla kararlaştırılmıştır.

Heyeti Umumiye Mazbatası

No. 206/200

Beyaz Ruslardan 1285 tarihli tabiiyet kanunu mucibince 1928 tarihinde Türkiye Cümhuriyeti tabiiyetine giren Mehmet Harun ve Meryem namındaki karı kocanın çocukları olup o tarihte sinni rüşte girmeyen ve o kanunun 8 inci maddesine göre ecnebi sayılan Fatma Aliye adlı matmazel Allânın Türk Vatandaşlık Kanununun 5 inci maddesi veçhile Türk vatandaşı addedilmesine imkân olmadığından kendisinin vatandaşlığa kabulü için İcra Vekilleri Heyeti Kararile yeniden muamele ifası zarurî görülmüş ve şu kadarki Hariciye Vekâleti tezkeresinde yazılı olduğu üzere telsik için hakkında Türk Vatandaşlığı Kanu-

nunun 6 ıncı maddesi hükmün tatbiki muvafık olacağı mütalaa kılınmış olduğuna dair Tanzimat Dairesinin 8/10/1934 tarihli ve 63/53 numaralı mazbatası Heyeti Umumiyede okunarak muvafık görünen münderecatı, 18/10/1934 tarihinde, söz birliğile tasvip olundu.

Talimatnameler

Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 47 inci maddesi mucibince tanzim edilmiş olan

Sahil Sıhhiye Merkez ve İdareleri ile Tahaffuzhanelerde
muamelâtın tedviri hakkında Umumî Talimatname

Tasvip tarihi: 19 Nisan 1934

BİRİNCİ KISIM

Teşkilât ve Vezâif

BİRİNCİ BAP

Teşkilât

Madde 1 — Mahsus kanunlarına tevfikân memleketi hariçten gelecek salgın hastalıklara karşı vikaye ile mükellef kılınmış olan ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletine merbut olarak vazife ifa eden Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü bu mükellefiyeti sahil ve hudutlardaki muhtelif teşkilât ve tahaffuzhaneler vasıtasile ifa eder. Bu teşkilâtı aynı zamanda zuhur eden, sarî ve salgın hastalıkların deniz nakil vasıtaları ile memleketin diğer taraflarına yayılmasına mâni olmakla mükelleftir.

Madde 2 — Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün sahillerde teşkilâtı üç sınıf üzerine müretteptir:

a — Sahil Sıhhiye Merkezleri: Birinci sınıf merkezlerde bir Baştabibin, ikinci sınıf merkezlerde bir Tabibin idaresi altında olarak merkez muamelâtının vüs'atine gö-

re lüzumu kadar tabip, memur, tephirci, müstahdem ve muhafızlar vardır. Merkezlerde bilûmum İdarî ve fennî muamelâtın, memurlarla müstahdemlerin âmiri baştabip veya tabip olup bilcümle muamelâtan mesul de yine Tabiptir.

b — Birinci sınıf Sahil Sıhhiye idareleri: Bir memurun idaresi altında ve yalnız o memur ile bir muhafızdan ve bazılarında bir de tephirciden ibarettir.

c — İkinci sınıf Sahil Sıhhiye İdareleri: Yalnız bir memurdan ibarettir.

Görülen lüzuma binaen Büyükdere ve Galata Sahil Sıhhiye Merkezleri İstanbul Limanı Sahil Sıhhiye Merkez Baştabibinin emir ve mesuliyeti altında ifayı vazife ederler ve doğrudan doğruya bu Baştabipliğe merbutturlar.

Madde 3 — Sahil Sıhhiye teşkilâtından her biri sahil sıhhiye işlerini mevcut kanun ve talimatname ve umumî tahriratlar mucibince müstakilen ifa edip bu hususta doğrudan doğruya Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü ile muhabere eder.

Madde 4 — Gerek kara hudutlarında ve gerek sahillerdeki kadrosu tam tahaffuzhanelerle emrazı sariye hastahaneleri ve bakteriyoloji müesseseleri Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne merbut olarak ifayı vazife ederler.

Madde 5 — Sahil Sıhhiye teşkilâtı bulunmayan. yerlerde bu teşkilâta ait vezaif; Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletinin tasvibine göre kanunu mahsusuna tevfikân diğer memurlar tarafından, ifa olunur.

Madde 6 — Teşkilât olmayan mahallerde Sahil Sıhhiye vezaifini görecekt makamlardan rûsumu sıhhiye tahsiline Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletince mezuniyet verilmiş olanlara, Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne, ayrıca tebligat yapılacaktır. Böylece bir tebligat yapılmadıkça sıhhi muamele ifasına ve rûsumu sıhhiye tahsiline teşebbüs edilmeyecektir.

Madde 7 — Sahil Sıhhiye idarelerinde, gemilerde muayenei tıbbiye icrası gibi mutlak bir tabip tarafından ifa edilecek tıbbî vazifeler için, mahallî hükümet veya belediye tabipleri, onlar bulunmadığı takdirde askerî veya hususî icrayı san'at eden serbest tabiplerden biri davet olunarak bunlardan resmî etibbaya usulüne tevfikân harcırah, serbest etibbaya da mahallî rayice göre mahallî belediyesince takdir ve Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletince tasdik edilecek miktarda bir ücret ve masarifi zaruriye verilir.

İKİNCİ BAP

Vezaif

Madde 8 — Sahil Sıhhiye merkez ve idarelerinin başlıca vazifeleri şunlardır:

1 — Gemilerin limanlara vürudunda sıhhi istintaklarını yapmak, patente talep etmek, patente ve vizelerini ve sair sıhhi vesikalarını tetkik etme, bir mâni yoksa gemilere serbest pratika vermek, lüzumunda gemilerin, yolcuların ve mürettebatın tıbbî muayenelerini yapmak, bulaşık veya şüpheli gemilerle bulaşık mahallerden gelen gemilere tathirat ve tephiratı fenniye icrası veya diğer bir sıhhi tedbirin tatbiki zımında gemileri tahaffuzhanelere sevk etmek, bulaşık hastalıkların her birine karşı tatbiki lâzım gelen tedbirleri tatbik etmek.

2 — Gemiler limanda iken nezaret altında bulundurmak.

3 — Gemilerin limanlardan hini hareketlerinde sıhhi patente veya sıhhi vize vermek ve bulaşık limanlardan hareket eden gemilere sıhhi tedbirler tatbik etmek.

4 — Transit gemileri nezaret altında Marmara ve Boğazlardan geçirmek.

5 — Memlekete girecek veya memleketten geçecek muhacirlerle kütle halinde yolcu taşıyan gemilere ve içindekilere sıhhi tedbirler tatbik etmek.

6 — Sıhhi resimleri mahsus kanununa tevfikân tahsil etmek.

7 — Sahil sıhhiye işlerine müteallik olarak eshabı mesalihîn talep edeceği şehadetname ve vesikaları tanzim etmek.

8 — Gemilere temas eden ve liman dahilinde çalışan ameleiy, kayıkçıları, gemicileri ve gemi mürettebatını ve deniz ile alâkadar bulunan kimseleri sıhhi mürakabe altında bulundurmak ve icap eden sıhhi tedbirleri tatbik etmek.

9 — İcap eden gemilerde itlâfıfâr ameliyesi tatbik ederek itlâfıfâr şehadetnamesi veya gemilerin itlâfıfârdan istisna edildiğine dair vesika vermek. (Hangi merkez veya idarelerin bu şehadetname ve vesikaları vereceği ayrıca tahriratı umumiyelerle ilân olunur.)

10 — Kanunen gemi süvari ve tabiplerinin riayet edecekleri hususâtı kontrol etmek.

11 — Umumî Hıfzıssıhha ve Rûsumu sıhhiye kanunları hükümlerine muhalif harekete meydan vermemek.

İKİNCİ KISIM

Sıhhat patenteleri ve vizeleri

Madde 9 — Sıhhat patenteleri: Geminin ve süvarinin ismi ile mürettebat adedini ve yolcu miktarı ile hamulesinin cinsini gösteren; hareket limanı ile uğradığı limanların ve hâmil olduğu yolcu ile mürettebatın ahvali sıhhiyesini ve betahsis gemide veya limanlarda emrazi istilâiyenin mevcudiyet veya ademi mevcudiyetini bildiren, gemi ile yolcu ve mürettebata tatbik edilmiş olan vaki tedbirlerin; muvasalat limanlarındaki sıhhat memurlarını tenvir

edecek derecede tafsilâtı ile kaydına mahsus sıhhi bir vesikadır.

Patentesiz gelen gemiler hakkında rüsumu sıhhiye kanunu ahkâmı tatbik olunur.

Madde 10 — Her geminin yalnız bir patentesi bulunur. Bu patente; geminin hareket ettiği limanda verilir ve hükmü müntehayi seferi alan limana kadar imtidat eder. Yolda uğradığı limanlarda gemiye alelekser yeniden patente verilmeyerek mevrit patentesinin üzerine sıhhi vize yapılır. Patentelerin verilmesinde ve vize hususlarında bazı devletler tarafından yapılan hususiyetler ayrıca tahriratı umumiyeler ile bildirilir. Gemilerin uğramış oldukları bulaşık limanlara karşı tedbirler tatbik edilebilmek üzere bu gibi hususiyetleri nazarı dikkate almak lâzımdır.

Madde 11 — Sıhhat patentlerinin umumî surette muteber olmaları için lâzım gelen şartlar Umumî Hıfzıssıhha kanununda zikredilmiştir. Bu hükümler patentelerin tetkikinde daima nazarı dikkate alınmak lâzımdır.

Madde 12 — Rüsumu Sıhhiye kanunu mucibince mücellet patente verilmesi icap eden hallerde verilen mücellet patenteler ile hükmü yalnız bir sefer için carî olmak üzere verilen açık sıhhat patenteler! Türkiye limanlarında Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü teşkilâtı tarafından verilir.

Madde 13 — Umumi Hıfzıssıhha kanununun 38 inci maddesi mucibince mezkûr kanunun 37 inci maddesinde zikrolunan hastalıklardan hariçten gelmiş olmadığı tahakkuk eden vak'aların zuhurunu gösteren patenteler ile mebdeinde temiz olduğu halde Türkiye limanlarından birine gelinceye kadar geçen seyahat müddeti esnasında geminin ahvali sıhhiyesinde vukua gelen tebeddül dolayısıyla evsafı değişen patenteler ve Türkiye konsolosu veya vekilinin veya Türk konsolosları vazifesini gören memurların vizesini hâmil bulunmayan patenteler bulaşık addolunur.

Kezalik geminin uğradığı limanların bulaşık olduğu patenteye derç olunursa o patenteler de bulaşık addedilir.

Madde 14 — Hiçbir patenteyi hâmil olmayarak ecnebi memleketlerden Türkiye limanlarına gelen gemiler evvelâ tahtı müşahedeye alınır ve seyrüsefer defteri ile gemide icra edilecek tahkikat neticesine göre temiz bir limandan geldiği anlaşıncaya kadar limanda serbest çalışmasına müsaade verilmez. Patentesiz gelen gemi ahvali sıhhiyesinin fenalığı takdirinde tahaffuzhaneye dahi sevkolunabilir. Cezayı nakdî ve rüsumu sıhhiyeden maada tahaffuzhanedeki masraflar dahi geminin borcu olur. Herhalde nakdî ceza tediyesi patentesiz gemiyi tâbi bulunduğu sıhhi tedbirlerden affettirmez.

Madde 15 — Bir limanda bulunan bir gemi birdenbire fırtına zuhuru üzerine patente almaksızın harekete mecbur olduğu takdirde geminin mensup olduğu acentenin gideceği liman sahil sıhhiyesine veya o limandaki acenteye patentesinin kalmış olduğuna dair telgraf çektiği olması icap eder. Patentesiz bir vapur vücut ettiği halde buna dair bir telgraf gelmemiş ise süvarinin ifadesine nazaran patentesiz harekete ait olmak üzere - telgrafla istilâm olunur. Bu istilâm için vapurun beklemeğe vakti müsait değilse nakdî ceza alınır ve ileride hakikatin tezahürü takdirinde alınan para Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce usulü dairesinde iade olunur. Bu hüküm bittabi Türk limanları arasında işleyen gemiler hakkında caridir. Böyle mecburî olarak patentesiz gelecek gemilerin sıhhi tedbirlere tâbi tutulup tutulmaması keyfiyeti geminin seyrüsefer defterinde ve yolcular arasında icra edilecek tetkikata nazaran sahil sıhhiye merkezi tabibi ile idare memurunun kanaatine vabestedir. Ezcümle muntazam postalar icra eden ve her seferlerinde uğradıkları limanlar zaten malûm bulunan vapurlar kazara ve mecburî olarak patentesiz geldikleri takdirde bunların geldikleri limanda bulaşıklık olduğu bilinmedikçe sıhhi tedbirlere tâbi

tutmaya mahal yoktur. Bu gibiler hakkında yalnız nakdî ceza muamelesi ifa edilir.

Madde 16 — Patenteler üzerinde yapılacağı onuncu maddede gösterilen vizeler; salâhiyet sahibi memurlar tarafından limanın ve civarının ahvali sıhhiyesini ve o limanda ve civarında tedabiri sıhhiye ittihazını icap ettiren hastalıklardan birinin bulunup bulunmadığını ve geminin mürettebat ve yolcularının limanda bulunduğu esnadaki şeraiti sıhhiyesini ve hamuleyi göstermek üzere geminin sıhhat patentesine kaydedilen imzalı ve mühürlü şerhtir. Bu vizeler Türkiyede Sahil Sıhhiye Merkez, İdareleri ve bunların bulunmadığı mahallerde sahil sıhhat işlerini tedvire memur makamlar tarafından icra edilir.

Bu vizeyi ifa eden memurların ve makamların isimlerini tayin ve tevsika medar olabilmek üzere, bunların ranzalarını ve mührü resmîyi ve muamelenin ifa olunduğu tarihi gayet okunaklı olarak koymaları icap eder.

Madde 17 — Umumî Hıfzıssıhha kanunu hükümleri mucibince ecnebi memleketlerden gelen gemilerin patenteleri konsoloslarımız tarafından vize edilir. Bu vizeler geminin bir ecnebi limanından bir Türk limanına doğruca geldiğine, yahut arada diğer ecnebi limanlara uğradıktan sonra bir Türk limanına geldiğine göre ilk ve yahut son limandan alınmak mecburîdir.

Madde 18 — Patentelerinde Türk konsolosu veya vekili veya Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletinin memurunun vizesini hâmil olmayarak Türkiye limanlarına gelen gemilerin isimleri, süvarilerinin isimleri ve tafsilâtı lâzimesile birlikte sahil sıhhiye merkez veya idaresinin bulunduğu mahallin hükümet reisine (vali, kaymakam, nahiye müdürüne) ihbar edilir.

Madde 19 — Boğazlardan bilâihtilât ve bilâtevakkuf geçen, yahut bilâtevakkuf geçmekte iken sıhhî nezaret altında su, kömür, erzak ve evrak almak gibi mübrem ihtiyaçlarını temin etmek üzere tevakkuf eden transit gemiler

esasen o limanda ticarete girişmek fikrile serbest pratika almadıklarından bunlardan konsolos vizesi aranılmaz.

Kezalik komple vize alan yani liman için, hem serbest pratika alıp ve hem de aynı zamanda azimet vizesi alan gemiler limanda ticarî muameleye girişmeyerek yalnız mübrem ihtiyaçlarını temin için tevakkuf ettiklerinden bir nevi transit demek olan bu gemilerden de konsolos vizesi aranılmaz.

Madde 20 — Umumî Hıfzıssıhha kanununun 44 üncü maddesile hükümete ait sefaînin bazı kayıt ve şartlar altında sıhhi muayeneye tâbi olmayacakları zikredildiğinden evsafı bu kayıtlara mutabık olmak şartile Reisicumhur Hazretlerine tahsis edilmiş motor ve vapurlar ile Millî Müdafaa Vekâletine ve münhasıran vazifelerine ait hususatta gümrükler ve inhisarlar idarelerine ve bunlara mümasil hükümet idarelerine ait gemilerden patente aranmaz ve bunlar hakkında sıhhi muamele yapılmaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Gemilerin limanlara muvasalatında ifa edilecek muameleler

Sıhhi istintak ve pratika:

Madde 21 — Hıfzıssıhha kanununun 41 inci maddesine nazaran Türk ve ecnebi limanlarından gelerek Türk limanlarından birine dahil olan her gemi limana muvasalatı akabinde hususî nizamname ile veya bu talimatname ile tayin olunan saatlerde Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü memurları tarafından ziyaret ve patenteleri ve geminin sıhhi vaziyeti tetkik olunur. Bu memurlar tarafından serbest pratika verilmedikçe gemilere başkalarının girmesi ve gemilerden bu talimatname hükümleri haricinde kimsenin çıkması memnudur.

Motörlü, yelkenli küçük gemilerle kayıkların sıhhi istintakları karada icra olunur. Bu gemilerin kaptanları

bizzat sahil sıhhiye merkez, idarelerine müracaat ederek: sıhhi istintaklarına cevap verir ve serbest pratika alırlar.

İstanbul limanında Kadıköy ve Haydarpaşaya, Boğaz- içinde fenerlere, Marmarada Pendiğe kadar Anadolu sahiline ve Adalara ve Yeşilköye kadar Rumeli sahiline, Yalovaya işleyen, İzmirde Karşıyakaya giden vapurlar gibi beldelerin liman hudutları dahilinde seyrüsefer eden vapurlar, motörlü ve yelkenli gemiler ve kayıklarla küçük mesafelere gidip hiç bir yere uğramayarak avdet eden balıkçı gemileri ve tenezzüh gemileri istintak ve pratika muamelelerine tâbi değildirler.

Madde 22 — Türk limanlarına dahil olan gemilerin sıhhi vaziyetlerinin tetkiki için sahil sıhhiye memurları tarafından evvelâ sıhhi istintakları yapılır.

Yalnız Marmara havzası dahilinde seyrüsefer eden büyük, küçük bilûmum gemiler, Umumî Hıfzıssıhha kanununun 45 inci maddesi mucibince ahvali adiyede bu havza dahilindeki limanlarda sıhhi istintak yaptırmaktan ve pratika almaktan varestedirler. Yalnız vasıl oldukları limanda patentelerini sahil sıhhiye idaresine veya bu vazifeyi ifa öden makama ibraz ve vize almalıdırlar. Eğer Marmara limanlarından birinde sarî hastalık varsa lüzumunda sıhhi istintak ile pratika alınması usulü yeniden tesis olunabilir. Şu kadar ki sıhhi istintak ile pratikanın. bu limanlardan birinde yeniden tesisi ancak Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletinin emri mahsusuna ve Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce tahriratı umumiye ile neşir ve ilânına vabestedir.

Madde 23 — Bir geminin sıhhi ahvali hakkında sahil sıhhiye memurları tarafından sorulacak suallere geminin varsa tabibi, yoksa süvarisi veya kaptanlarından, biri, yahut komiseri cevap verir. İstintak muamelesi büyük gemilere ekser limanlarımızda deniz üzerinde icra edildiğinden gemi memurlarından yukarıda isimleri zikrolunanlardan maadasının cevap vermesi kabul olunmaz.

Madde 24 — Sıhî istintak geminin patentesi alındıktan sonra icra edilir. Gemi tabibine, yahut kaptanına geminin ahvalı sıhhiyesi, mevridi ve uğradığı limanlar hakkında matbu ve mahsus defterinde münderiç sualler sorularak cevapları yazılır ve nihayeti tabip veya kaptana imza ettirilir. Kaptan veya tabip geminin mevridi ve uğradığı limanları söyledikçe getirdiği patente ile karşılaştırılarak geminin mabedi hareketi olan ve uğradığı limanların ahvalı sıhhiyesi cevaplar arasında dikkatle kaydedilmek lâzımdır.

Gemiye serbest pratika verilmiş ise pratikanın saati ve dakikası dahi deftere kaydolunur. Geminin ahvalı sıhhiyesini mübeyyin satırı ayrıca bir defa daha kaptanın veya tabibin imza etmesi lâzımdır. Bundan maada gemi kaptanının bir talebi varsa, kendisine ve gemisine müteallik hususi talimat verilmiş ise onlar da istintak sayfasına yazılarak ziri imza ettirilir. Geminin tâbi tutulduğu sıhî muamelelerin her biri, hulâsa gemiye müteallik her nevi muameleler sıhî istintak defterine kaydolunur.

Madde 25 — Türkiye limanlarına gelen ve Türk limanlarından birine uğramak istemediği halde Karadeniz ve Akdeniz Boğazlarından geçen gemi evveleminde sıhî istintak muamelesine tâbi tutulur.

Marmara havzasında bir limanda ihtilât etmek üzere Çanakkale ve Büyükdere merkezlerinde istintakı sıhîsini yaptırarak serbest pratika almış olan Türk ve ecnebi gemileri mezkûr havza dahilinde ikinci bir defa istintakı sıhîden ve serbest pratika talebinden varestedirler. Ancak muhalefeti hava sebeble Çanakkale ve Büyükdereden. sıhî istintak yaptırmaya ve serbest pratika almaya muvaffak olmayan bilûmum gemilerin Marmara havzasında dahil oldukları limanda istintakı sıhî yaptırmaya ve serbest pratika talebine ve transit gemilerin İstanbulda Galata merkezinden transit almaya mecburiyetleri aşıkârdır.

Bu mecburiyetlere riayet etmeyen gemi süvarilerinden

rüsümü sıhhiye kanunu mucibince, pratika almadan ihtilât etmiş addolunarak, nakdî ceza alınır.

Muhalefeti hava Çanakkale ve Büyükderede deniz üzerinde muamele ifasına mâni olacak derecede bulunduğu zamanlarda bu iki merkez gemilere «Geçiniz» işaretini vereceklerdir. Bu işareti almadıkça gemilerin sıhhi muameleleri yapılmadan bu merkezlerin önünden müferakatleri cezayı muciptir..

Madde 26 — Küçük motörbotlar, yelkenliler, kayıklar Türk limanlarından temiz patente ile geldikleri zaman bunları istintak muamelesine tâbi tutmaya lüzum yoktur. Yalnız vize defterine geminin ismini, mevradini, mürettebatını, süvarisinin ismini, mensup olduğu limanın ismini, mevridinden beri diğer iskelelere uğramış ise bunları kaydetmek kâfidir.

Bu cinsten küçük gemiler ecnebi limanlarından geldikleri takdirde büyük gemiler gibi sıhhi istintak muamelesine tâbi tutulurlar ve ayrıca tutulan kabotör istintak defterine kaydolunurlar. Bundan dolayı her sahil sıhhiye merkez veya idaresinde biri büyük gemilere, diğeri kabotör denilen bu küçük gemilere mahsus olmak üzere ayrı ayrı iki istintak defteri ve bir vize defteri bulunmak lâzımdır.

Bir de kabotörler bir Türk limanından geldikleri halde dahi eğer o liman veya kabotörün yolda uğradığı diğer bir liman sıhhi tedbirleri müstelzim bir hastalıkla bulaşık ise kabotörlerin yine sıhhi istintaka tâbi tutulman lâzımdır.

Madde 27 — Sahil sıhhiye merkez ve idarelerinin sıhhi istintak esnasında nazarı dikkatte tutacakları hastalıklar Umumî Hıfzıssıhha kanununun 57 inci maddesinde zikredilmiş bulunan şu hastalıklardır:

- 1 — Kolera
- 2 — Veba
- 3 — Sarı humma
- 4 — Lekeli humma
- 5 — Çiçek

- 6 — Kara humma (Basil hâmilleri dahi)
- 7 — Paratifoit humması
- 8 — Difteri (Bütün tevkiatı dahi)
- 9 — Beyin humması
- 10 — Uyku hastalığı
- 11 — Her nevi gıda maddeleri tesemmümüatı
- 12 — Dizanteri (Basilli ve Amipli)
- 13 — Lohusa humması
- 14 — Kızıl
- 15 — Şarbon
- 16 — Felci tıflı
- 17 — Kızamık
- 18 — Cüzam
- 19 — Hummayı racia
- 20 — Malta humması
- 21 — Kuduz

Bunlardan başka Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletince tedabiri mahsusa ittihazı iş'ar olunan hastalıklar da bu hükme tâbidir. Bu hastalıklardan ilk beşinden (Kolera, Veba, Sarı humma, Lekeli humma, Çiçek) biri geminin mevlidinde, yahut uğradığı limanların birisinde ve yahut geminin içerisinde mevcut olduğu halde gemiye, yolcularına ve mürettebatına karşı bu talimatnamede zikredilen tedbirler ittihaz olunur.

Diğer sarı hastalıklarla bulaşık Türk limanlarından geldiği patentesindeki meşruhattan anlaşılan gemiler yolcu ve mürettebatı arasında bu hastalık musapları bulunup bulunmadığını tetkik ve zuhur eden vakayii mahallî sıhhat makamlarına ihbar etmekle beraber salgınlar vukuunda ifası tebliğ edilen tedabir ve tathirat icra olunur.

Ecnebi limanlardan, gelen gemilerde de bu hastalıkların mevcudiyeti görölürse alâkadar makamlara haber verilmelidir.

Madde 28 — İstintakı icra edilen gemi gerek patentesine, gerek istintakına, gerek bizzat geminin sıhhî ahva-

üne nazaran temiz addolunduğu takdirde gemiye serbest pratika verilir.

Madde 29 — Serbest pratika; bir sefinenin, sıhhi evrakının muntazam ve geminin ahvali sıhhiyesinin berkemâl bulunmuş olduğunu ve kara ile ihtilâtında sıhhi mahzur bulunmadığını ifade eden bir hükümdür. Limana gelen ve henüz serbest pratika talep ederek bunu istihsal etmemiş olan her gemi ön taraftaki direğine, iyice görünecek bir mevkide gündüz sarı bayrak, gece kırmızı fener aşmalıdır. Henüz serbest pratika almamış bir gemiden herhangi bir sebebe mebni ayrılan ve sahil sıhhiye idaresine gelen, sandallar da gündüz sarı bayrak, gece kırmızı fener bulundurmalıdır. Bu sarı bayrak ve kırmızı fener durdukça limandan hiç bir kimse gemi ile ihtilât edemez ve hiç bir nakil vasıtası gemiye bağlayamaz.

Bu suretle henüz serbest pratika almamış bir gemi ihtilât eylediği takdirde bunun mesuliyeti kanuniyesi henüz serbest pratika almadığı halde ihtilâta rıza göstermiş veya müsamaha etmiş olan gemi süvarisine aittir.

Madde 30 — Mahallî hükümetin muvafakat ve müsaadesi istihsal edilmek ve yahut hususî nizamları mevcut olmak şartile bilûmum sahil sıhhiye merkez ve idarelerinde müracaat eden büyük, küçük bütün gemilere geceleyin dahi pratika verilir. Geceleyin gelen gemilerin gece şehir ile ihtilâtında zabıtaca mahzur görülüp te mahallî hükümetince gece pratika verilmesine müsaade edilmeyen limanlarda gece pratika vermek memnudur. Bu halde gemilerin sıhhi muamelesi güneşin doğması ile batması arasında icra olunur.

Madde 31 — Herhangi bir sıhhi tedbire tâbi olan veya patentesinde sari hastalık meşruhatı görülen gemilerden Türkiye limanları ile ihtilât edecek olanlar için gece pratikası ancak şu şartlar dairesinde verilir:

Muayyen iskeleler arasında muntazam seferler icra eden yolcu vapurlarından tıbbî muayeneye tâbi olanlara içerisinde resmî ve mahsus tabibi bulunmak ve kâfi dere-

cede tenvir edilmiş ve tenviratı memurini sıhhiye ve bilhassa muayene yapacak tabipler tarafından kâfi görülmüş olmak ve gemi tabibinden geminin ahvali sıhhiyesi yolunda olduğuna dair alınacak beyanat ve teminatı tahririye üzerine bilumum sahil sıhhiye teşkilâtı olan limanlarda ve mahallî hükümet tarafından vaki olan müsaade üzerine gece saat kaç kadar pratika ita ediliyorsa o saate kadar gemilerin, yolcuların ve mürettebatın tıbbî muayeneleri de yapılabilir.

Türkiye limanları ile ihtilât edecek gemilerden bu şartları haiz olmayanlara geceleri tıbbî muayene yapılmayacağından bu kabil gemiler tıbbî muayene için sabaha kadar intizar edeceklerdir.

Ancak İstanbul ile ihtilât edecek olup ta yukarıki şeraiti haiz olmayan Akdenizden gelen yolcu ve yük gemilerinin muayeneleri İstanbulda yapılmak üzere Çanakkalede sıhhi istintakları yapılarak ve muayenelerinin İstanbulda icrası lüzumu patentelerine şerhedilerek bu gemiler beyhude yere yollarından bırakılmayacaktır.

Madde 32 — Türkiye limanları ile ihtilât etmeyecek ve Boğazlardan transit suretile geçecek gemilerin ise tıbbî muayeneleri gerek Çanakkalede ve gerek Büyükdere geceledi dahi gündüzleri olduğu gibi sabaha kadar bilâkaydüşart icra olunur.

Madde 33 — Sıhhi istintak icrasından sonra mevridi itibarile bir sıhhi tedbire tâbi bulunduğundan dolayı serbest pratika verilmeyerek derununa sıhhat zabıta memuru veya muhafız ikamesile doğrudan doğruya tahaffuzhaneye şevki icap eden gemiler sabaha kadar bekletilmez. Esasen bu kabil gemilere sahil sıhhiye merkezlerinde tıbbî muayyene icra edilmeyeceği için mütebaki muamelenin ve germiye muhafız ikamesi hususunun geceleyin icrasında mahzur olmadığı gibi bu suretle mezkûr gemilerin lüzumsuz yere bir gece kaybetmesine de meydan verilmemiş olur.

Madde 34 — Gece sıhhi muamele ifasına mahallî hükûmetçe müsaade edilen limanlarda geceleyin gelerek

pratika talebinde bulunacak olan gemilerin acenteleri veya sahipleri gemilerin muhtemel vürut saatlerini ve gece pratikası talebinde bulunduklarını gündüzden sahil sıhhiye merkez veya idaresine tahriren bildirmeye mecburdurlar. Aksi takdirde gece pratikası talebi is'af edilmez.

Hali hazırda gündüzden ihbar edilmeksizin geceleyin sıhhi istintak yaprak pratika ita eden İstanbul (Galata ve Büyükdere), Çanakkale, Zonguldak, Ereğli merkezleridir Bunlar değişikçe veya adetleri azalıp ziyadeleştikçe Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü tarafından tahrirâtı umumiye ile ilân ve tebliğ olunur.

Madde 35 — Şeraiti evveliyesine riayet etmek şartile. gece pratikası talep eden vapurların süvari veya tabipleri kendi nakil vasıtalarıyla karaya gelerek sahil sıhhiye merkez veya idaresine müracaat edeceklerdir ve bu muamele nakil vasıtası mevcut olan sahil sıhhiye idarelerinde dahi bu suretle karada cereyan edecektir.

Hali hazırda geceleyin dahi pratika muamelesini deniz üzerinde ve kendi vasıtasıyla icra eden yalnız İstanbul (Galata, Büyükdere) ve Çanakkale merkezleridir. Çanakkale merkezi İstanbul cihetinden Akdenize çıkmak üzere gece gelip Çanakkale ile ihtilâl etmek isteyen gemilere dahi deniz üzerinde ve merkezin nakil vasıtasıyla muamele yapar. Geceleyin dahi pratika muamelesini deniz üzerinde ve kendi nakil vasıtasıyla yapan merkez idareler değişikçe veya adetleri azalıp çoğaldıkça Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü tarafından tahrirâtı umumiye ile tebliğ ve ilân olunur.

Madde 36 — Umumiyetle patentersiz gelen gemilere geceleyin pratika verilmez. Ancak her seferinde uğradıkları limanlar malûm ve muayyen olan ve o esnarlarda bu limanlarda bir hastalık olmadığı malûm bulunan muntazam posta vapurları patentersiz gelseler dahi, nakdî ceza hakkındaki ahkâmı kanuniye bittabi icra edilmekle beraber, gece pratikasıdan mahrum edilemezler. Yani bu kabil patentersiz gelen vapurlara geceleyin pratika ita edilmesi için va-

purun mevridi ve uğradığı limanlar ve ahvali sıhhiyesi hakkında hâsıl olan şüpheler tamamile zail olup herhangi sıhhi tedbire tâbi tutulmasına lüzum görülmemesi icap edeceğinin tahakkuku lâzımdır.

Herhangi bir limanda zuhur eden şiddetli fırtına sebebiyle barınamayarak alelâcele harekete mecbur olan gemilere de yukarıdaki hüküm dairesinde pratika verilir ve fakat mazereti sübut bulduğu takdirde ceza muamelesi yapılmaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Sıhhi tedbirlerin ilân ve tatbiki

Madde 37 — Gerek mevritleri ve uğradıkları limanlar ve gerek kendi ahvali sıhhiyeleri itibarile şüpheli veya bulaşık addolunan gemilere tatbik olunan tedbirler şunlardır:

- 1 — Gemilerin tıbbî muayenesi;
- 2 — Bulaşık olduğuna şüphe edilen yolcuların nezaret altında bulundurulması veya tecridi;
- 3 — Hastaların tahaffuzhanelerde veya sari hastalıklar hastanelerinde şifa buluncaya kadar tedavi ve etraf için tehlikeleri zail oluncaya kadar tecridi;
- 4 — Gemilerin ve sıhhat memurlarının görecekleli lüzum üzerine tahriri kabil olan ticaret eşyası ile zatî eşyanın fennî tathiri;
- 5 — Hastalık âmilini nakle vasıta olan haşeratın ve hayvanatın itlâfı;
- 6 — Yolcu ve mürettebata aşî veya serum tatbiki.

Bu tedbirlerin tatbiki için lâzım gelen zaman zarfında gemileri limanlarda tevkifine Hudut ve Sahiller Sıhhat memurları Umumî Hıfzıssıhha Kanunu mucibince salâhiyettardırlar.

Madde 38 — Sari ve salgın hastalıkların neşrine vası-

ta olup Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince memlekete ithali menolunacak eşya Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce ve tahrirâtı umumiye ile neşir ve ilân olunur. Müstacel ahvalde yalnız men kararı alâkadar limana telgrafla bildirilerek sonra tamim edilir.

Madde 39 — Türkiye ve ecnebi limanlarından bulaşık veya şüpheli olanlar Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince ilân olunur. Bu takdirde bu limanlar muvaredatı gemilerin patenteleri bulaşık olmasa dahi 37 inci maddede zikredilen tedbirlerden birine tâbi olması Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 51 inci maddesi muktazasındandır.

Vekâletçe bulaşık olduğu bildirilen limanlar ve bu limanlar muvaredatına mevzu tedbirler Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce ve tahrirâtı umumiye ile sahil sıhhiye merkez ve idarelerde tahaffuzhanelere ve alâkadarlara tebliğ ve ilân olunur. Bu tebligat ayni zamanda sahil sıhhiye teşkilâtı tarafından kendi mıntakaları dahilinde sahil sıhhiye teşkilâtı bulunmayan limanlarda sahil sıhhiye vazifesini gören makamlara en seri vasıta ile tebliğ olunur.

Bu tedbirlerin tatbikine lüzum kalmadığı Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinden, bildirildiği zaman kezaîk Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce ve tahrirâtı umumiye ile sahil sıhhiye merkez ve idarelerde tahaffuzhanelere ve alâkadarlara tebliğ ve ilân olunur ve sahil sıhhiye teşkilâtı tarafından da yine kendi mıntakaları dahilinde teşkilât olmayan limanlardaki sahil sıhhiye vazifelerini gören makamlara derhal tebliğ olunur.

Madde 40 — Bulaşık ilân edilen ecnebi limanlardan gelen gemiler yalnız sahil sıhhiye merkez ve idareleri bulunan limanlara kabul edilirler. Bunların haricindeki limanlara gelecek bu vaziyette gemilere sıhhi muamele yapılmaz ve pratika verilmez ve kara de ihtilâtlarına mümanaat olunarak teşkilât bulunan en yakın limana sevk olunur.

Madde 41 — Gerek mevridine nazaran bulaşık telâkki

edilen ve gerek esnayı seferde derununda bu hastalıklardan birinin zuhuru ile bulaştığı tıbbî muayene esnasında tezahür eden gemiler sıhhi tedbirler tatbiki için tahaffuzhanelere sevkediliyorken sahil sıhhiye merkez veya idaresi tarafından süvarilere matbu (Bülten.) bir varaka verilir. Bu varakada geminin ismi, sancağı, geldiği mahal, tâbi olduğu sıhhi tedbirler ve sevkedildiği tahaffuzhanenin ismi yazılarak ziri resmî mühürle mühürlenir ve merkezlerde tabip ve idarelerde memur tarafından imza edilir.

BEŞİNCİ KISIM

Tıbbî Muayene

Madde 42 — Bir limanın bulaşık addedildiği Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünden tahrirâtı umumiye ile neşir ve ilân edildikten sonra o limandan gelen gemiler ve yahut henüz bulaşık olduğu ilân edilmezden evvel herhangi bir geminin getirdiği patentede 27 inci maddede isimleri bildirilen ilk beş hastalıktan birine ve yahut Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletince bildirilecek herhangi sari bir hastalığa müteallik sıhhi meşruhat görüldüğü takdirde geminin mürettebatı ve yolcuları ile gemi dikkatli bir tıbbî muayeneye tâbi tutulur. Gemide mezkûr hastalıklardan bir vak'a bulunur veya şüphe olunur ve geminin sıhhi şeraiti fena bir halde görülürse gemi derhal tahaffuzhaneye gönderilir. Fakat gemide hasta olmadığı ve geminin şeraiti sıhhiyesinde bir fenalık görülmediği tıbbî muayene neticesinde anlaşılırsa serbest pratika verilir ve derhal patentede görülen hastalık vak'asına ait meşruhat en seri vasıta ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne bildirilir.

Madde 43 — Gerek Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünden vaki olan tebligata tevfikân ve gerek bulaşık olmayan limandan, gelen bir geminin patentesinde görüden sıhhi meşruhat üzerine tıbbî muayeneyi icra eden ta-

bip tarafından keyfiyet, muayene edilen geminin patentesine kaydolunur. Ecnebi memleketlerden gelen gemiler için alelekser teşkilât bulunan ilk limanda yapılan tıbbî muayene ile iktifa olunur. Fakat hastalığın nev'ine ve tefrik müddetine nazaran geminin sonrada uğrayacağı Türk limanlarında muayenesinin tekrarı lâzım gelip gelmeyeceği her defa tıbbî muayene vazedildiğini ilân eden tahrirâtı umumiyede bildirilir.

Madde 44 — Tıbbî muayeneye tâbi tutulan gemilerde muayene fenin istilzam ettiği derecede dikkatle ve fakat geminin lüzumsuz hiç bir teahhurunu mucip olmayacak kadar sûratle icra edilmelidir.

Madde 45 — Tıbbî muayene esnasında kolera, veba, çiçek, lekeli humma ve sarı humma hastalıklarından birine musap kimse bulunduğu veya musabiyetinden şüphe edildiği halde gemi ve yolcuları o hastalığa ait bahiste zikrolunacak muameleye tâbi tutulur. Muayene edilen gemide beş. hastalıktan başka bir sarî hastalık musabı bulunduğu takdirde bundan dolayı geminin serbest pratikadan mahrum bırakılması icap etmez. Fakat hasta o limana çıkıyorsa keyfiyet mahallî Sıhhat Müdürlüğüne veya hükümet veya belediye tababetlerine haber verilir. Şayet hasta gemide kalırsa hasta diğer yolculardan tecrit edilerek yine keyfiyet mahallî hükümet veya belediye tababetine ihbar veya bazı ahvalde Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne iş'ar olunacak tedabir tatbik olunur.

Madde 46 — Temiz veya bulaşık bir limandan gelsin herhangi bir gemi derununda hummalı bir hastanın, yahut kolera ârazına müşabih kay ve ishal ârazı izhar eden bir hastanın veya şüpheli vefiyatın mevcudiyeti ihbar edildiği takdirde o gemi mutlaka tıbbî muayeneye tâbi tutulmalıdır.

Bunun için hiç bir yerden emir beklemeye hacet yoktur. Hummalı bir hastayı, koleraya müşabih âraz gösteren bir hastayı derhal muayene etmek veya ettirmek her sıh-

hiye tabibinin veya sıhhiye memurunun en mühim vazifelerinden biridir. Bu muayene neticesinde şüpheli vak'aların hakikati veya vefiyatın esbebi anlaşılmadığı takdirde daha amik ve fennî muayeneler yapılarak vak'aların ne olduğu anlaşılmadan gemiye serbest pratika verilmez ve hareketine müsaade olunmaz.

Ancak vak'a bir heyeti sıhhiye ve vesaiti fenniye bulunmayan ufak bir limanda tahaddüs etmiş ise muayene yapan tabibin içtihadile gemi ya bir tahaffuzhaneye ve yahut vesaiti fenniye veya heyeti sıhhiye bulunan daha mühim bir limana sevk edilir ve geminin tahaffuzhaneye veya heyeti sıhhiye bulunan limana gelinciye kadar ara yerdeki küçük limanlarla ihtilâtına müsaade olunmayacağı patenteye dercedilir.

Madde 47 — Herhangi bir sebepten dolayı 46 ıncı maddede gösterilen hallerde bir gemide tıbbî muayene icra eyleyen tabip muayenenin, vukuunu ve neticesini sıhhi istintak defterinde o gemiye ait sahifeye kayıt ile imza etmelidir. Aynı zamanda keyfiyet tabip veya memur tarafından en seri vasıta ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne bildirilir.

ALTINCI KISIM

Bulaşık hastalıklardan her birine karşı tatbiki

lâzım gelen tedbirler

Madde 48 — Sahil sıhhiye merkez ve idarelerde tahaffuzhanelerde Umumî Hıfzıssıhha Kanunu mucibince birinci derecede haklarında sıhhi tedbirler tatbik edilecek hastalıklar 27 inci maddede zikredilmiş olan veba, kolera, lekeli humma, sarı humma, çiçek hastalıklarıdır.

1 — Veba

Madde 49 — Herhangi bir gemide veba noktai nazarın dan aşağıdaki haller mevcut olabilir:

- 1 — İçerisinde veba vak'ası mevcut olur;
- 2 — Veya içerisindeki bir insanda gemiye bindiği tarihten itibaren altı gün geçtikten sonra veba tezahür eder;
- 3 — Ve yahut içerisinde vebalı fare bulunur;

Bu hallerde gemi bulaşık addolunur.

1 — İçerisinde bir insanda gemiye bindiğinden itibaren altı gün zarfında veba tahakkuk eder,

2 — Veya içerisinde yapılan taharriyat neticesinde mutadın fevkinde ve esbabı tayin olunamayan fare telefâtı olduğu anlaşılırsa bu hallerde gemi şüpheli addolunur. Şüpheli gemiler vesaiti lâzime ile teçhiz edilmiş bir limanda lâzım gelen tedbirlerin tatbikine kadar bu vaziyeti muhafaza ederler.

1 - Bulaşık bir limandan geldiği halde ne hareketi esnasında, ne yolda, ne de limana vâsıl olduğu zaman içerisinde ne insan vebasası ve ne de fare vebasası vak'ası zuhur etmemiş ve yapılan taharriyat neticesinde fareler arasında mutadın fevkinde telefât görülmemiş gemiler ise salim addolunurlar.

Madde 50 — Vebaya bulaşık herhangi bir liman muvaredatına Umumî Hıfzıssıhha kanunu ile bu talimatnamede yazılı tedbirlerin tatbiki; Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletinin emir ve tensibi ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce tahrirâtı umumiye neşri suretile ilânına vabestedir. Ancak henüz muvaredatına tedbir konulmamış ve veba ile bulaşık olduğu patente meşruhatından anlaşılmuş bir limandan gelen gemilerde tıbbî muayene icrasına, emir alınmamış olduğu halde bile, bilcümle sahil sıhhiye merkez ve idareleri salâhiyettardır.

Bu hal haricinde diğer tedbirlerin herhangi bir liman muvaridatına, tathirâtı umumiye ile tebliğ vaki olmaksızın tatbiki veya ilgasına dair tahrirâtı umumiye neşredilmedikçe tedbirlerin tatbik edilmemesi kat'iyen caiz değildir.

Madde 51 — Veba ile bulaşık olan bir limandan gelen bütün gemilere karşı ittihaz olunacak tedbirler şunlardır:

1 — Gemilere ve mürettebat ile yolcularına ilk uğrayacakları Türk limanında tıbbî muayene tatbiki. Bu muayene sahil sıhhiye tabibi bulunmadığı yerlerde hükümet veya belediye tabipleri, bunlar da mevcut olmadığı takdirde askeri veya serbest icrayı san'at eden hususî bir tabip tarafından yapılır.

2 — İtlâfıfar şahadetnamesinin tetkiki. Bu şahadetnameler altı aylık olmak lâzım gelip bu müddeti geçmiş şahadetnameler makbul değildir.

3 — Altı aylık itlâfıfar şahadetnamesi ibraz edilmeyen gemiler için itlâfıfar ameliyesinin icrası.

4 — Veba ile bulaşık limanlarda hastalığın sirayet dairesini arttırması ve salgının büyümesi halinde bu tedbirlerden başka yolcu ve mürettebata aşı tatbiki ve yahut bunların tahaffuzhanede nezaret altına alınması veya serbest müşahede altına alınmaları tedbirleri de tatbik olunur.

4 numaralı fıkra da zikredilen tedbirlerin ittihazı için behemehal Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletinin iş'arı üzerine Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün sarih tebliği lâzım gelmekte olup bu tebligat haricinde vebaya karşı mevzu tedbirlerin icrası bildirildiği zamanlar 1, 2, 3 numaralı fıkralarda mezkûr tedbirler tatbik olunur.

Serbest müşahedededen maksat yolcu veya mürettebatın serbestçe karaya çıktıktan sonra varacakları mahalde resmî tabipler tarafından tıbbî nezaret altında bulundurulmalarıdır.

Gerek tahaffuzhanelerde nezaret ve gerekse serbest müşahede veba için geminin muvasalat tarihinden itibaren altı gündür.

Madde 52 — Tıbbî muayene neticesinde geminin salim olduğu anlaşılınca ve muteber itlâfıfar şahadetnamesi ibraz edince ve yahut o limanda itlâfıfar yaptırırsa o gemiye serbest pratika verilir. Bulaşık veya şüpheli olduğu anlaşılınca içerisinde bir sıhhat zabıta memuru veya muhafızı konularak lâzım gelen tedbirler tatbik edilmek üzere ta-

haffuzhaneye gönderilir ve keyfiyet telgrafla ve müstacelen Hudut ve sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne bildirilir.

Madde 53 — Veba ile bulaşık limandan gelip te tıbbî muayene neticesinde gemide hasta veya şüpheli hasta veya vefat olmamakla beraber mutadın fevkinde fare telefâtı olduğu anlaşılırsa böyle bir gemi muteber itlâfıfar şahadetnamesini haiz olsa bile tekrar itlâfıfar ameliyesine tâbi tutulur ve eğer icap ederse diğer tedbirlerin de tatbiki zımnında tahaffuzhaneye gönderilir ve yine telgrafla Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğüne bildirilir ve itlâfıfarın yeniden tatbikini mucip olan sebep hakkında gemi süvarisine tahriren malûmat verilir.

Madde 54 — Türkiye limanlarına veba ile bulaşık ve muvaredatına karşı tedbir ittihazı lâzımgelen bir limandan gelip tıbbî muayene ile salim olduğu anlaşılan ve muteber altı aylık itlâfıfar şahadetnamesi ibraz eden geminin, 57 inci maddede yazılı şartları haiz olanlar müstesna olmak üzere, rıhtıma veya iskeleye yanaşmasına müsaade edilmez. Yalnız liman dahilinde yolcu ihraç ve irkâp, eşya tahliye ve tahmil muamelesi icra etmesine müsaade olunur.

Ancak bu gemiler mavnalara ve kayıklara verecekleri halatlara madenî muhaddep ve dikenli hâcizler koymıya mecburdurlar.

Madde 55 — Veba ile bulaşık bir limandan gelen ve sahilden uzak bir mevkide bulunan ve bulunduğu sahayı şiddetli elektrik ziyasile tenvir edebilen posta ve yük vapurlarının gündüz ittihaz edilen tedbirlere riayet etmek şartile geceleri de yük alıp vermeye devam etmelerine müsaade olunur. Sahil sıhhiye merkez veya idaresinin göstereceği lüzum üzerine bazan bu gemilere geceleyin nezaret etmek üzere bir sıhhiye muhafızı da ikame olunur.

Madde 56 — Gece çalışmasına müsaade olunan gemilere sahil sıhhiye merkez veya idaresinden matbu ve numara altında ve resmî mühürle mühürlenmiş geminin ve

kumpanyanın ismini, tonilâtosunu, süvarisinin ve acentesinin isimlerini ve gece çalışmasına hangi şerait ile müsaade edildiğini mübeyyin bir varaka verilir. Bu varakayı sahil sıhhiye memuru veya tabibi imza eder. Bulaşık limandan gelerek böyle bir varaka almamış gemilerin limanlarda geceleyin çalışmaları memnudur.

Madde 57 — Veba ile bulaşık limanlardan gelen ve tıbbî muayene ile salim olduğu anlaşılan gemilerin aşağıdaki şartlar altında rıhtıma yanaşmasına müsaade olunur.

1 — İtlâfıfar ameliyesinin geminin veba ile bulaşık limandan bütün işlerini bitirip ayrıldıktan sonra yapılmış olduğu mahallî sıhhiye idaresinden patentesine şerhedilmiş ve bu meşruhat mahallî Türk konsolosluğunca tasdik edilmiş olmak;

2 — İtlâfıfar ameliyesini vasıl olduğu Türk limanlarında yaptırmış olmak;

3 — Altı aylık muteber itlâfıfar şehadetnamesi olmakla beraber bulaşık limandan hareketinden tamam on, gün geçmiş bulunmak;

4 — Geminin bulaşık limana yalnız yolcu ve yük çıkarıp mezkûr limandan, yük ve yolcu almamış olduğu mahallî Türk konsolosu tarafından tasdik edilmiş olmak lâzımdır.

Yukardaki şartları haiz olmayan ve muntazam yolcu postası yapan vapurların gündüzün yalnız yolcu çıkarmak şartile rıhtıma yanaşmasına müsaade olunur. Bu fıkrada zikredilen gemiler hakkında verilen müsaade ahvali istisnaiyede Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâleti tarafından geri alınabilir.

Madde 58 — Rıhtıma veya iskeleye yanaşmasına müsaade edilmiş gemilerin rıhtıma veya iskeleye bağladıkları halamlara ve yük alıp verdikleri mavnaların iplerine usulü dairesinde hâcizler konması ve iş bittikten sonra mavnaların gemiye merbut kalmamaları şarttır.

57 inci maddenin son fıkrasında zikredilenler müstesna olarak rıhtıma veya iskeleye yanaşmak müsaadesini al-

mış olan geminin gece çalışmasına da hacizler koymak şartile müsaade olunur.

Madde 59 — Veba ile bulaşık ve muvaredatına tedbirler konulmuş bir limandan gelen gemi son altı ay zarfında itlâfıfar ameliyesine tâbi tutulmamış ise esas itibarile bu geminin Türkiye limanlarında açıkta bile serbestçe çalışmasına ve yük alıp vermesine müsaade edilmez ve yalnız yolcuların çıkmasına ve yük alıp vermesine müsaade olunur. Bundan başka gemi sıhhî nezaret altına alınarak tahliye edeceği eşya arasında fare nakledemeyecek sandıklar, fiçılar, demir âlet ve edevat ve buna mümasil eşyanın çıkarılmasına ve nezaret altında yük almasına müsaade olunur. Fare nakledebilecek boş ve müstamel çuval (Hatta tathir vesikasını haiz olsa bile) ve çuval ve denkler İçerisindeki eşya ve erzakın ve bilhassa, un, buğday ve sair hububat çuvallarının çıkarılmasına müsaade edilmez.

Madde 60 — Veba ile bulaşık bir limandan gelip muteber itlâfıfar şahadetnamesi ibraz edemeyen salim bir gemi muvasalat ettiği Türk limanında itlâfıfara tâbi tutulursa o gemi serbest muamele müsaadesini alır, rihtıma ve iskeleye yanaşabilir.

Madde 61 — Veba ile bulaşık bir limandan altı aylık itlâfıfar şahadetnamesini haiz olmaksızın gelerek boğazlar arasında limanlarımızın birisinde tevakkuf etmeden geçmek isteyen gemiler; boğazlar haricinde dahi bir Türk limanına uğramıyacak ise itlâfıfara mecbur edilmeyerek sıhhî nezaret altında bir merkezden diğerine (Meselâ Çanakkale merkezinden Büyükdere merkezine) gönderilir.

Bu gemiler Marmara havzasında bir limanda serbest pratika almak isterlerse talepleri is'af edilmez. Fakat itlâfıfar yaptırılır ise serbest pratika alabilirler. Avdetlerinde dahi itlâfıfar yaptırmamışlar ise limanda serbestçe iş göremezler. Ancak tıbbî muayene icrasından sonra ve salim olduğu takdirde 59 uncu maddenin 2 inci fıkrasındaki şekilde ve sıhhî nezaret altında muamele görmesine ve yolcularını çıkarmasına müsaade olunur. Gemi Boğazlar

haricinde bir Türk limanına uğramak üzere geçerse bittabi Türk limanlarına gelen ve vebalı limanlara uğramış diğer gemiler hakkındaki hükümlere tâbidir.

Madde 62 — Veba ile bulaşık limandan muteber altı aylık itlâfıfar şehadetnamesini haiz olmaksızın gelip te ihtilât etmeksizin ve sıhhi nezaret altında boğazlardan geçecek gemilere seyrüseferlerine lâzım olan mahrukat ve su ile mürettebatına ve yolcularına lâzım olan erzak şu şartlar altında verilir:

1 — Gemiden eşya çıkarılmaması için gemiye lüzumu kadar sıhhat zabıta memuru veya muhafızı konulur;

2 — Gemiye erzak, su, kömür getiren nakil vasıtalarının her birine de bir muhafız konulur

3 — Bu muhafızların ve gemide çalışacak amelenin hepsi aşıllı olmalıdır.

4 — Erzak, su, kömür verecek nakil vasıtalarına gemiden verilecek halatlara mutlaka usulü dairesinde hâciz koymalıdır;

5 — Erzak veya kömür alınması bitince gemi derhal uzaklaştırılmalıdır.

Madde 63 — Veba ile bulaşık gemilere şu tedbirler tatbik olunur:

1 — Mürettebat ve yolcuların tıbbî muayenesi;

2 — Mevcut hastalar derhal gemiden ya tahaffuzhaneye veya sarî hastalıklar hastanesine çıkarılarak orada tecrit edilir;

3 — Hastalarla temas etmiş olan kimselerin hepsi ve liman sahil sıhhiye merkezi tabibinin, yahut idare memurluklarında bu vazifeyi ifa eden tabibin şüpheli addetmekte sebep bulunduğu kimseler gemiden çıkarılır. Bu kimseler tahaffuzhane veya mahallî sıhhat heyetile bilmüşavere tensip olunacak bir mahalde sıhhi nezaret altına girerler. Ancak bu nezaret veya müşahede geminin muvasalatı tarihinden itibaren altı günü geçmemek şartile tatbik olunur.

4 — Kullanılmış olan yatak levazımı, kirli çamaşır, istimal edilen eşya ve sahil sıhhiye merkezi tabibi veya idare memurluklarında bu vazifeyi ifa eden tabip tarafından bulaşmış addolunan diğer eşya itlâfı haşarat ve lüzumunda dezenfeksiyon (fennî tathir) ameliyesine tâbi tutulur.

5 — Gemide vebalıların ikamet etmiş oldukları mahallerde sahil sıhhiye tabibi tarafından bulaşmış telâkki olunan mahaller dahi itlâfı haşarata ve lüzumunda dezenfeksiyon ameliyesine tâbi tutulur.

6 — Sahil sıhhiye tabibi gemideki hamulenin mahiyeti ve vaziyetine nazaran hamulenin tahliyesinden evvel fareleri tamamen imha etmek mümkün olacağına kanaat getirirse tahliyeden evvel itlâfı far ameliyesine lüzum gösterebilir. Bu halde geminin tahliyeden, sonra yeniden itlâfı- far ameliyesine tâbi tutulmasına hacet yoktur. Hamulenin Cinsi ve mahiyeti itlâfı far yapılmığa müsait değilse bu ameliye anbarlar boşaldıktan sonra yapılır.

Geminin hamulesinin bir kısmının çıkarılmasına sahil sıhhiye tabibi tarafından lüzum görüldüğü takdirde bu tahliye esnasında farelerin gemiden karaya çıkmalarına mâni olacak tedbir ittihaz olunmalı, kullanılacak amele hem aşılınmış bulunmalı ve hem de altı günü geçmemek üzere müşahedeye tâbi tutulmalıdır. Geminin tahliyesi behemehal sıhî nezaret altında yapılmalıdır.

Madde 64 — Vebadan şüpheli gemiler 63 üncü maddede gösterilen tedbirlere tâbi tutulurlar. Bundan maada mürettebat ile yolcular geminin muvasalatından itibaren altı günü geçmiyecek bir müddet zarfında nezaret ve müşahedeye tâbi tutulurlar ve bu müddet zarfında mürettebat - liman sahil sıhhiye tabibinin malûmatı altında ve geminin hizmetine müteallik esbap dolayısıyla çıkmaları müstesna olmak üzere- karaya çıkmaktan menolunurlar. Şüpheli gemilere tatbik olunacak bu tedbirler için de gemiler lüzumunda tahaffuzhaneye sevkolunur.

II — Kolera

Madde 65 — Herhangi bir gemide kolera noktai nazarından aşağıdaki haller mevcut olabilir:

1 — Bir gemide kolera vak'ası varsa, yahut geminin limana muvasalatından evvelki beş gün zarfında içerisinde bir kolera vak'ası olmuş ise o gemi bulaşık;

2 — Bir geminin hareketi veya seyahati esnasında içerisinde bir kolera vak'ası olup geminin muvasalatından evvelki beş gün zarfında içerisinde yeniden hiç bir vak'a zuhur etmemiş ise o gemi şüpheli;

3 — Bir gemi bulaşık bir limandan gelmekle ve içerisinde bulaşık mıntakadan yolcular bulunmakla beraber geminin ne hareketi zamanında, ne seyahati esnasında, ne de muvasalatında içerisinde bir kolera vak'ası çıkmamış ise o gemi salim addolunur.

Madde 66 — Kolera ile bulaşık bir limandan gelen, her gemi ilk Türk limanına muvasalatında evvelâ tıbbî muayeneye tâbi tutulur. Sahil sıhhiye tabibi bulunan limanlarda bu muayene onun tarafından, sahil sıhhiye tabibi bulunmadığı takdirde hükümet veya belediye tabibi tarafından icra olunur. Bu tıbbî muayene ve sıhhi istintak neticesine göre gemi 65 inci maddede tarif edilen sınıflardan birine dahil olur.

Madde 67 — Koleralı bir limandan gelip te koleranın seriri ârazını izhar eden ve fakat maddei gaitasında vibriyon bulunmayan ve yahut kolera vibriyonunun evsafını izhar etmeyen vibriyonlara tesadüf edile vak'alar da kolera için konulan bilûmum tedbirlere tâbi olurlar. Bu geminin limana muvasalatında cersume hâmile olduğu anlaşılanlara da koleralıları gibi muamele olunur.

Madde 68 — Koleradan salim gemilere kolera ile bulaşık limandan hareketlerinden itibaren beş kere 24 saat geçmiş ise, gerek yolcularının ve gerek mürettebatının ve eşyayı zatiyelerinin itina ile muayenesinden sonra serbest pratika verilir.

Bir vapurun bulaşık limandan hareketinden beri beş gün geçtiğini anlamak için yalnız patentesindeki tarihi nazarı itibara almak doğru değildir. Çünkü gemilerin patentelerini aldıktan sonra hareket etmedikleri çok defa vakidir. Binaenaleyh vapurun seyrüsefer defteri de tetkik olunarak bulaşık limandan hareketinden beri beş kere 24 saat geçmiş olduğunu tespit etmek lâzımdır. Bundan başka beş günden beri vapurun içerisinde koleradan vak'ai maraziye veya vefat zuhur etmediğine dair geminin tabibinden veya tabip bulunmadığı takdirde süvarisinden yemin ile müeyyet bir şهادetname dahi talep edilebilir.

Madde 69 — Bulaşık limandan hareketinden beri beş kere 24 saat geçmemiş olmakla beraber içerisinde kolera vak'ası zuhur etmemiş olan gemiler beş kere 24 saat müddetin hitamına kadar bilâihtilât ve muhafız nezareti altında bekletilir. Yakında tahaffuzhane varsa gemiyi bu müddetin hitamına kadar nezaret altında bulundurulmak üzere sevk etmek icap eder. Fakat tahaffuzhane uzakta veya seyrüsefere müteallik herhangi bir müşkülden dolayı geminin oraya kadar gitmesi gayri kabil ise geminin liman haricinde ve karadan mümkün olduğu kadar uzakta bekletilmesine müsaade olunur.

Beş kere 24 saat müddetin hitamında yolcuları ve mürettebatı yeniden muayene edilerek aralarında hiç bir kolera vak'ası zuhur eylemediği anlaşılırsa o vakit serbest pratika verilir.

Madde 70 — Salim addolunan gemiye serbest pratika verildikten sonra tabibin veya sıhhiye memurlarının görecekları lüzum üzerine o gemiye şu tedbirler tatbik olunabilir:

1 — Gerek mürettebat ve gerek yolculara ait olup tabibin ve sıhhiye memurlarının bulaşık addettikleri çamaşırlar ile müstamel elbise ve eşya fennî tathir ve tephire tâbi tutulur. Yolcuların nezdinde bulunan ve şüpheli addolunan yiyecek maddeleri imha olunur.

2 — Gemideki içme suyu bulaşık limandan alındığı

için veya temiz bir limandan almış olduğu halde bilâhare bulaştığı için şüpheli addolunduğu takdirde bu sular kimyevi tathirata tâbi tutulduktan sonra denize dökülerek yerine icap ederse temiz su verilir. Gemide safra suları (Water Ballast) bulaşık bir limandan alınmış ise bunların da kimyevî tathirata tâbi tutulmaksızın liman içerisinde denize dökülmeleri menolunur. Bunun gibi gemide ifragatı tabiiye ve kirli suların dahi tathirata tâbi tutulmaksızın denize dökülmeleri menolunur.

3 — Gemideki mürettebatın karaya çıkması menolunur. Yalnız geminin karadaki işlerini ifa için çıkacak memurlar müstesnadır. Mürettebatın karaya çıkmasını men için sahil sıhhiye tabip veya memurları lüzum görürlerse geminin limanda kaldığı müddetçe, gemi salim olmakla beraber içerisinde sıhhat zabıta memuru veya kâfi adette muhafız ikame ederler. Gemiden çıkmaya mecbur olan memurlar sahil sıhhiye merkez veya idaresinde müsaade alırlar.

4 — Kolera ile bulaşık bir limandan gelen bir gemi, salim addolunsa bile, liman halkından içerisinde girip çıkacak acente memurları, satıcılar, hamallar, ameile gibi kimselerin koleraya karşı aşılı bulunması lâzımdır.

5 — 69 uncu maddede zikrolunan ve koleraya bulaşık limandan gelip te yapılan tıbbî muayene neticesinde kolera vak'ası bulunmayan, fakat bulaşık limandan hareketinden itibaren beş kere 24 saat geçmemiş olan salim gemiler bu müddetin hitamına kadar nezaret altına alındıkları gibi bazan da gemiden çıkacak yolcu ve mürettebattan gemiyi büsbütün terketmek isteyenler mahallî memurini sıhhiye tarafından ve geminin bulaşık limandan hareketlerinden itibaren beş kere 24 saati tecavüz etmemek üzere meskeninde sıhhi nezaret, yani serbest müşahade altında bulundurulabilir.

6 — Karaya çıkacak yolcu ve mürettebata da portör muayenesi yapılır. Bu muayenede müsbet zuhur edenler

tecrit edilip birbirini müteakip iki defa menfi netice alınmadıkça serbest bırakılmaz.

Koleraya bulaşık ve muvaredatına kolera tedbirleri konulmuş mahalden gelen salim gemilere bu tedbirlerin ilk üçü sahil sıhhiye vazifesine bakan tabiplerin gösterecekleri lüzum üzerine tatbik olunursa da 4 üncü aşı ve 5 inci meskeninde serbest müşahede ve 6 ıncı portör muayenesi tedbirlerinin tatbiki behemehal Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin tensibi ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünce tahrirâtı umumiye neşri suretile bu tedbirlerin tatbik edileceğinin ilân edilmesine vabestedir. Meskeninde sıhhî nezaret tedbirlerinin tatbiki emredildiği takdirde sahil sıhhiye memurlarının vazifesi vapurdan çıkan yolcularla mürettebatın karadaki ikametgâh adreslerini kaydederek bu bapta mahallî hükümet veya belediye tabibine malûmat vermekten ibarettir.

Madde 71 — Salim addolunan gemileri evvelki maddede zikrolunan tedbirleri tatbik için mümkün olduğu kadar ve 74 üncü maddede zikredilen hal müstesna olarak tahaffuzhaneye göndermeyerek vapurun veya mahallî vesaitinden istifade olunmalıdır.

Madde 72 — Gerek 68 inci maddedeki şekilde salim addedilmiş ve serbest pratika almış gemide ve gerek liman dahilinde nezaret altında bulunan gemide kolera vak'ası veya koleraya benzer bir marazı vak'a zuhurunda bu gibi gemiler bulaşık veya şüpheli addedileceklerinden derhal tahaffuzhaneye sevkolunurlar.

Madde 73 — Salim addolunan gemilerin patentelerine ne için salim addolundukları ve gemi hakkında hangi muamelelerin tatbik edildiği şerhdilmelidir.

Madde 74 — Kolera ile bulaşık limandan gelen ve tıbbî muayene ile sıhhî istintak neticesinde salim addolunan geminin içerisinde bulunan güverte yolcuları müzdeham ve şüpheli bir vaziyette görüldüğü takdirde gemi tathirâtı lâzime icra edilmek, mürettebat ve yolcularda evvelce tebligat yapılmamış olsa dahi cersume hamili (Portör) taharrisi yapılmak üzere tahaffuzhaneye sevkolunabilir. Bu

izdiham için nazârî bir nisbet vazetmek kabil olmadığından bu keyfiyet sahil sıhhiye tabibinin kanaat ve içtihadına bırakılmıştır. Alâkadarların bilâhara vukubulacak şikâyetlerine karşı bu bapta bir de zabıt tanzimi unutulmamalıdır.

Madde 75 — Koleraya bulaşık gemilere şu tedbirler tatbik olunur:

1 — Tıbbî muayene. Bu muayene akabinde tahaffuzhaneye sevk edilen geminin mürettebatı ve yolcuları evvelce bir limanda sahil sıhhiye tabibi tarafından muayene edilmiş olsalar dahi tahaffuzhanede tekrar muayene edilir.

2 — Koleralı hastalar derhal tahaffuzhaneye çıkarılarak tecrit olunurlar ve tedavi altına alınırlar.

3 — Diğer yolcular ve mürettebat dahi gemiden tahaffuzhaneye çıkarılarak elbise ve zafî eşyaları etüvden geçirilir. Kendileri yıkatılır. Ondan sonra tahaffuzhanenin pavyonlarına yerleştirilip nezaret altına alınırlar. Yolcuların adedi tahaffuzhane hamamlarının ve tephir vasıtalarının istiaplarına nisbeten fazla ise yolcular etüv ve hamamların müsaadesi nisbetinde azar azar çıkarılarak evvelâ tephir edilir, sonra pavyonlara yerleştirilir. Yolcuları hep birden çıkarıp tathir edilmeden pavyonlara yerleştirmek tahaffuzhaneyi intana maruz bırakmak demektir.

Bu nezaret beş günü geçmemek şartile yapılır. Altı aydan aşağı ve altı günden evvel kolera aşısı yapıp koleraya karşı muafiyet kazanmış olduklarını isbat edebilen kimseler tahaffuzhanede nezaret altına alınmayarak meskenlerinde beş gün serbest müşahedeye tâbi tutulurlar.

4 — Gerek yolculara ve gerek mürettebata ait kullanılmış yatak levazımı, kirli çamaşır ve müstamel diğer eşya ve gıda maddeleri sahil sıhhiye veya tahaffuzhane tabibi tarafından bulaşmış olduklarına hükmedildiği takdirde fennî tathire tâbi tutulurlar veya tathiri mümkün değilse imha olunurlar.

5 — Koleraya tutulmuş hastalar tarafından geminin işgal edilmiş kısımlarında sahil sıhhiye veya tahaffuzhane tabibi tarafından bulaşmış olduğuna hükmolunan ma-

haller de fennî tathire tâbi tutulurlar. Yani hasta kamarada bulunmuş ise kamarası ile ona muttasıl koridor, hastanın kullandığı banyo ve hasta güvertede kalmış ise orada işgal ettiği mahaller tathir edilmelidir;

6 — Geminin tahliyesi sahil sıhhiye tabibinin mürakabesi altında yapılır ve tahliyede istihdam olunan amale hakkında koleraya bulaşmamak için lâzım gelen tedbirler ittihaz olunur ve böyle bulaşık gemilerde istihdam olunan amele çalışmayı bitirdikleri tarihten itibaren beş günü geçmemek üzere ya nezaret altında tutulur veya serbest müşahedeye tâbi tutulurlar;

7 — Gemide idhar edilmiş kabili şürp su şüpheli addolunursa tathire tâbi tutularak denize dökülür ve gemideki su hâzineleri tathir edildikten sonra gemiye temiz su verilir.

8 — Gemideki safra suyu (Water Ballast) bulaşık bir limandan alınmış ise sahil sıhhiye veya tahaffuzhane tabibi bunun da fennî tathire tâbi tutulmaksızın denize dökülmesini menedebilir;

9 — İnsan ifragatile gemideki bulaşık sularının evvelce fennî tathire tâbi tutulmaksızın gemiden liman sularının içerisine akıtılması dahi menolunabilir.

Kolera ile bulaşık gemiden çıkarılan ve hasta olmayan yolcular mümkün olduğu kadar az kimselerden mürekkep gruplara tefrik edilmelidir.

Madde 76 — Kolera ile bulaşık gemilerde hasta olmayan yolculardan Türk topraklarında kalacaklara mecburî olarak kolera aşısı yapılır.

Ecnebi memleketlere gidecek yolculara da koleralı bir gemide bulunduklarından dolayı aşılınmaları lüzumu izah edilir. Buna rağmen aşığı reddedenler bulunursa keyfiyet geminin patentesine kaydedilmekle iktifa olunur.

Madde 77 — 75 inci maddede zikredilen gemilerdeki yolcuların ve mürettebatın tahaffuzhanede nezaret altında bulundukları beş gün zarfında mevadî gaitalarında vibriyon taharri edilir. Vibriyon hamili olanlar da ayrı bir mahalle tecrit olunurlar. Bunlardan Türkiyede kalacak o-

lanlarda vibriyon taharrisi ameliyesi birer hafta fasıla ile tekrar edilir. İki defa menfi zuhur edinceye kadar tahaffuzhanede tecritlerine devam olunur. Vibriyon hamili olanlardan ecnebi memleketlere gidecek olanlar -gemi kentlilerini kabul ettiği takdirde- mutlaka tahaffuzhanede kalmaya icbar edilmemeli, fakat keyfiyet geminin patentesine şerholunmalıdır.

Madde 78 — Bulaşık geminin tabibi ve etüvü varsa o gemideki koleralı hasta ve onunla temas etmiş olan kimselerden gayri yolcuların beş kere 24 saat müddetini gemide geçirmelerine müsaade olunabilir ve bu müddet zarfında yine vibriyon taharrisi yapılır. Eşyayı zatiyelerinin de gemi etüvünde tathirleri icra edilir.

Madde 79 — Bulaşık gemiden tahaffuzhaneye çıkarılmış veya gemide kalmış olan yolcular veya mürettebat arasında beş gün müşahede müddeti esnasında yeniden bir kolera vak'ası zuhur ederse hasta içerisinde bulunduğu gemiden veya gruptan derhal ayrılarak tecrit olunur ve mensup olduğu grup veya geminin nezareti müddeti vak'anın zuhurundan itibaren beş gün daha temdit olunur.

Madde 80 — Kolera ile bulaşık olarak tahaffuzhaneye gelen bir gemi lâakal beş kere 24 saat nezaret altında bulundurulmaksızın ve tathirat ve tephirata tâbi tutulmaksızın yolculara ve mürettebata aş ve vibriyon taharrisi yapılmaksızın pratika alamaz.

Madde 81 — Koleraya bulaşık geminin hamulesi arasında koleralı limandan almış olduğu sebze, taze meyva gibi hastalık nakline müsait gıda maddelerinin gemiden ihracatına mümanaat olunur.

Madde 82 — Tahaffuzhanede kalan koleralı hasta şifayap olduktan sonra yapılacak iki vibriyon taharrisi menfi zuhur edinceye kadar tahaffuzhanede tutulur.

Madde 83 — Koleradan vefat edenler tahaffuzhane mezarlığına veya tenha veya mütecerrit bir yere mahsus tedbirlerle defnolunur. Koleralıların defnedileceği mezarlar lâakal iki metre derinliğinde olmalıdır.

Madde 84 — Koleralı hastaların kullandıkları çamaşır, elbise ve yatak takımı tazyik altında buharla işleyen etüvlerde tathir edilmelidir. Bez ve hasır gibi kıymeti az eşyanın yakılması icap eder.

Madde 85 — Koleradan şüpheli gemilere 75 inci maddede bulaşık gemilere tatbiki bildirilen tedbirlerin 1, 4, 5, 7, 8, ve 9 uncu numaralardaki tedbirler tatbik olunur.

Bunlardan başka mürettebat ve yolcular geminin muvasalatından itibaren beş günü geçmemek üzere sıhhi nezaret altında veya aşılacak ve vibriyon aranmış olmak şartile meskenlerinde serbest müşahede altında bulundurulurlar ve aynı zamanda sahil sıhhiye tabibinin müsaadesi ile ve gemiye ait hizmetlerin ifası için karaya çıkacaklar müstesna olmak üzere mürettebatın karaya çıkmaları menolunur.

Madde 86 — Koleradan şüpheli telâkki olunan geminin karaya çıkan yolcularının koleraya karşı aşılanmış olmaları mecburidir. Karaya çıkmak istemeyenlere cebren aşı yapmaya lüzum yoktur. Fakat aşılanmamış olanların karaya çıkmaları menolunur.

Madde 87 — Şüpheli gemilerden karaya çıkmak isteyenlerin cersume hamili taharrisi yapılmak üzere kendilerinin mevadî gaitaları ayrı ayrı alınarak isimlerde birlikte laboratuvara gönderilir.

Madde 88 — Esas itibarile şüpheli gemiler hakkında tatbik edilecek sıhhi tedbirlerin bir tahaffuzhanede icrası lâzımdır. Fakat gemi tahaffuzhanenin uzaklığı hasebile veya seyrüsefere müteallik herhangi bir sebepten dolayı tahaffuzhaneye kadar gidecek halde değilse ve muvasalat ettiği limanda etüv, bakteriyoloji lâboratuvarı, kolera aşısı mevcut ise mahallî vasıtalarından istifade edilerek yapılacak tedbirler liman haricinde ve sahil sıhhiye tabibinin nezareti altında yapılır. Mahallî vesait kâfi olmadığı takdirde geminin tahaffuzhaneye şevki zaruridir. Geminin tahaffuzhaneye kadar seyrüseferini temin için icap eden

mahrukat ve mevad ı gıdaiyeyi asada bildirilecek şeraiti altında ve bilâ ihtilât almasına müsaade olunur.

Madde 89 — Koleradan şüpheli gemilere yukarıki maddelerde zikrolunan tedbir tatbik olunduktan sonra sıhhi nezaret altında pratika verilir. Gemiye iş için girecek acente memurları, satıcılar, hamallar, kayıkçılar ve amele koleraya karşı aşılanmış olmalıdır.

Şüpheli gemi tathir edildikten sonra içerisine girmek isteyen yolculara gelince bunlardan o gemi ile bir Türk limanına gitmek isteyenlere mecburen kolera aşısı yapılır. Ecnebi memleketine gitmek isteyenlere kolera aşısı yaptırmaları kendi sıhhi menfaatleri icabından olduğu izah olunur. Buna rağmen aşı yaptırmazlarsa geminin bir Türk limanına uğradığı vakit kara ile ihtilâtlarına meydan vermemek üzere keyfiyet geminin patentesine şerhedilir.

Madde 90 — Şüpheli geminin hamulesi arasında koleralı limandan almış olduğu hastalık nakline müsait taze, sebze, taze meyva varsa gemiden çıkarılmasına mümanaat olunur.

Madde 91 — Sahil sıhhiye tabibi şüpheli geminin şeraiti sıhhiyesini pek fena görür ve yahut güverte yolcuları kalabalık bir halde bulunursa yolcuların mevad ı gaitasında cersume taharrisi yapılmak üzere gemiyi tahaffuzhaneye sevk edebilir ve yolcuları karada serbest müşahade yerine, tahaffuzhanede tecrit halinde beş kere 24 saat sıhhi nezaret altında tutabilir. Bu gibi gemilerde Türkiyeye çıkmayacak ve Türkiye ile ihtilât etmeyecek yolcuların yalnız mevad ı gaitasında cersume taharri edilebilirse de bu yolcular mecburen tahaffuzhaneye çıkarılarak beş gün sıhhi nezaret altında bulundurulamazlar. Yalnız cersume hamili olanların vapurda tecridi lüzumu gemi tabip veya süvarisine haber verilir ve keyfiyet geminin patentesine şerhedilir.

Madde 92 — Şüpheli gemi muktazı tedbirlere tâbi tutulduktan ve pratika aldıktan sonra dahi limanda kaldığı müddetçe sıhhi nezaret altında bulundurulur. Yani müret-

tebattan ve gemide kalan yolculardan kimsenin dışarıya çıkmasına ve dışarıdan aşısız bir kimsenin gemiye girip çıkmasına mümanaat edilmekle beraber mürettebat ve yolcular günde bir defa teftiş edilerek yeniden kolera vak'ası zuhur etmemiş olduğuna kanaat getirmek lâzımdır.

Yeniden kolera vak'ası zuhur eylediği takdirde gemi derhal bulaşık addolunarak tahaffuzhaneye sevkolunur.

Madde 93 — Kolera ile bulaşık limanlardan gelen gemiler hiçbir tahaffuzhanede veya limanda tathirata tâbi tutulmadan evvel şu şartlar dahilinde limanlarda su, kömür, yağ ve gemiye lâzım gelen erzakı alabilir:

A — Mürettebat ve yolcuların hariçle ihtilâfına mâni olmak üzere gemiye lüzumu kadar muhafız ve icap ederse bir sıhhat zabıta memuru konulur;

B — Gemiye su, kömür, erzak nakleden bir mavnaya veya kayığa da birer muhafız konulur;

C — Bu muhafızların hepsi koleraya karşı aşılanmış olmalıdır;

D — Geminin işi bitince derhal uzaklaştırılmalıdır;

E — Geminin ne aldığı ve ameliyatın sıhhi nezarat altında cereyan ettiği patenteye dercolunur.

F — Muhafızlar vazifeleri bittikten itibaren beş gün serbest müşahede altında bulundurulur.

Madde 94 — Koleraya bulaşık bir limandan gelip şüpheli addolunan gemiler boğazları bilâ ihtilât geçmek istedikleri takdirde sıkı bir nezarat tesis edilerek lüzumu kadar sıhhat zabıta memuru ve muhafız ikame olunarak geçmelerine müsaade olunur. Bu esnada Türk limanlarından birine çıkacak yolcularını tahaffuzhaneye bırakabilir. Bu yolcular şüpheli gemilerden çıkan yolcuların tâbi oldukları sıhhi tedbirlere tâbi tutulurlar.

Gemi boğazlar içerisinde geçtiği sırada ve Marmaranın boğazlara yakın kısımlarında gemiden fennî tathire tâbi tutulmaksızın hiçbir mayiin denize akıtılmasına müsaade olunmamalıdır. Makineleri soğutmak için cereyan

ederek denize akan sular, zaten yüksek derece! hararetle muakkam bir halde gelmiş olduğundan, bittabi bu tedbirden müstesnadır. Bu gemilerden çıkan memur ve muhafızlar ve kılavuzlar fennî tathire tâbi tutuldukları gibi beş gün serbest müşahede altında bulundurulur. Gemiye ikame olunan memur, muhafız ve kılavuzlar koleraya aşılanmış olmalıdırlar.

Madde 95 — Koleralı bir limandan bulaşık sınıfından olarak gelen bir geminin, Türk limanlarına uğramıyacak olsa dahi boğazlardan geçerken bir tahaffuzhaneye gitmesi lüzumu gemi süvarisine izah edilir. Bu izahata rağmen süvari bilâ ihtilât geçmekte ısrar ederse öylece geçmesine müsaade olunur. Türk limanlarına ait yolcular tahaffuzhaneye çıkarılır ve bulaşık gemiler yolcularına ait tedbirlere tâbi tutulurlar. Bu gibi gemilere, su ve kömür almak istedikleri halde, 93 üncü maddedeki şerait altında müsaade verilir.

Madde 96 — Koleradan şüpheli veya bulaşık gemilerin Türk limanlarında hiçbir tedbir yapılmadan ve bilâ ihtilat yolcu ve hamule almalarına müsaade etmek kat'ıyyen caiz değildir.

III — Sarı Humma

Madde 97 — Herhangi bir gemide Sarı Humma noktai nazarından aşağıdaki haller mevcut olabilir:

1 — Bir gemide sarı humma vak'ası varsa yahut geminin hareketi zamanında ve seyahati esnasında sarı hummadan bir vak'a olmuş ise o gemi bulaşık;

2 — Bir gemide sarı humma vak'ası bulunmayıp ta gemi bulaşık bir limandan ve yahut kendisi bulaşık olmaksızın sarı hummanın istilâ merkezlerde sıkı münasebette bulunan bir limandan altı günden az süren seyahatten sonra gelmekle beraber geminin Stegomya (Aedes Egiptis) ismindeki sivrisinek nakleyletiği hakkında şüphe varsa o gemi; şüpheli;

3 — Bir gemi sarı hummaya bulaşık bir limandan gelmekle beraber içinde sarı humma vak'ası yoksa, altı günden ziyade süren bir seyahatten sonra gelmişse ve Stegomya nakledilğini tahmin etmeğe de sebep olmamakla beraber geminin hareket eylediğı limanda meskûn karadan (Stegomya) nın gemiye duhulüne az ihtimal verecek bir mesafede durmuş olduğuna, geminin hareketi zamanında sivrisineklerin imhası için müessir bir tütsüleme ameliyesine tâbi tutulduğuna vesaik ile kanaat hasıl olursa o gemi; salim addolunur.

Madde 98 — Sarı hummaya bulaşık gemilere şu tedbirler tatbik olunur:

1 — Tıbbî muayene ile görülen hastalar gemiden çıkarılır ve hastalığın ilk beş günü içinde bulunanlar Sivrisineklerin sokmasına mâni olacak surette tecrit olunur;

2 — Gemiden çıkan diğer kimseler, çıktıkları zamandan itibaren altı günü geçmeyecek bir müddet zarfında sıhhî nezaret veya serbest müşahedeye tâbi tutulurlar;

3 — Gemi meskûn karadan lâakal sivrisineklerin girip çıkmasına az ihtimal verecek bir mesafede bırakılır;

4 — Gemide hamulenin tahliyesinden mümkün olduğu kadar evvel sivrisineklerin imha ameliyesi yapılacaktır. Hamulenin tahliyesi sivrisineklerin imhasından evvel yapılmış ise tahliye işlerinde bulunmuş olan müstahdemin tahliyede çalışmaktan çıktıkları zamandan itibaren altı günü geçmeyecek bir müddet zarfında sıhhî nezaret veya serbest müşahedeye tâbi tutulurlar.

Madde 99 — Sarı hummadan şüpheli gemiler muayenei tıbbiyye ve 98 inci maddenin 2 ve 4 üncü numaralarında gösterilen tedbirlere tâbi tutulabilir. Maamafih geminin seyahati 6 gün sürmüş olup ta gemi 97 inci maddede gösterilen salim gemilere müteallik şeraiti haiz ise bu gemi muayenei tıbbiyye ve 98 inci maddenin 2 inci fıkrasında gösterilen tedbirlerle tütsülenme ameliyesine tâbi tutulur. Geminin bulaşık bir limandan hareketinden beri otuz

gün geçmiş ve geminin seyahati esnasında hiç bir vak'a olmamışsa o gemiye, sahil sıhhiye tabibi lüzum gördüğü takdirde, tıtsüleme ameliyesi müstesna olmak üzere, serbest pratika verilir.

Madde 100 — Sarı hummadan salim gemilere tıbbî muayeneden sonra serbest pratika verilir.

IV. — Lekeli Humma

Madde 101 — İçlerinde seyahat veya muvasalat esnasında lekeli humma vak'ası bulunan gemiler atideki tedbirlere tâbi tutulurlar:

- 1 — Tıbbî muayene;
- 2 — Mevcut hastaların gemiden çıkarılarak tecridi ve bitlerinin temizlenmesi;
- 3 — Bitli olduklarından veya intana maruz kaldıklarından şüphe edilen diğer kimselerin dahi bitleri temizlenmesi ve bu andan itibaren on iki gün zarfında nezaret veya müşahedeye tâbi tutulması;
- 4 — Kullanılmış olan yatak levazımı, çamaşırlar, müstamel eşya ve sahil sıhhiye tabibinin bulaşık addettiği diğer eşyanın tathiri;
- 5 — Lekeli hummalı hastaların ikamet etmiş oldukları kısımlar ile sahil sıhhiye tabibince bulaşık addolunan kısımların fennî tathiri. Bu tedbirlerin tatbikinden sonra gemiye serbest pratika verilir.

Madde 102 — İçerisinde lekeli humma vak'ası zuhur etmemiş fakat lekeli hummanın salgın halinde bulunduğu bir mıntakadan gelen ve oradan on iki günden daha az bir müddet evvel çıkmış olan gemilerle gelen kimselere de, Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin emir ve tensibi olduğu takdirde, 101 inci maddedeki tedbirlerin lüzum görülenleri tatbik olunur.

V — Çiçek

Madde 103 — Gerek seyahatleri ve gerek muvasalat-

ları zamanında içlerinde çiçek vak'ası bulunan gemiler atideki tedbirlere tâbi tutulurlar:

1 — Tıbbî muayene;

2 — Hastaların derhal gemiden çıkarılarak tecridi;

3 — Gemi içerisinde intana maruz kalmış oldukları zannolunan çiçeğe karşı aşılanmamış veya evvelce çiçeğe tutularak muafiyet iktisap etmemiş olan kimselerin ya çiçek aşısına yahut nezarete ve yahut aşidan sonra nezarete tâbi tutulması. Nezaret müddeti icabına göre tayin, edilir. Fakat muvasalat tarihinden itibaren on dört günü geçmez;

4 — Hasta tarafından kullanılmış yatak levazımı, gerek çamaşır, müstamel eşya ve sahil sıhhiye tabibinin mütaleatına nazaran yakında bulaşmış addolunan diğer eşyanın fennî tathiri;

5 — Gemide yalnız çiçek hastalarının ikamet etmiş oldukları ve sahil sıhhiye tabibi tarafından bulaşmış addolunan kısımların fennî tathiri. Bu tedabirin tatbikinden sonra gemiye derhal serbest pratika verilir.

VI — Müşterek hükümler

Madde 105 — Türkiye limanında tatbik olunan sıhhi tedbirleri kabul etmek istemeyen her gemi geldiği gibi geri gitmekte ve denize açılmakta muhtardır. Bu gibi gemilerin, Türk toprağı ile ihtilâl etmesine meydan bırakmamak şartile, avdet etmesine mümanaat olunmaz.

Madde 106 — Sahil sıhhiye idareleri bu talimatnamede gösterilen tedbirlerin tatbiki esnasında gemide bir tabip bulunup bulunmadığını ve geminin seyahati esnasında bilfiil itti haz edilmiş olan tedbirleri bilhassa fare imhâsına müteallik tedbirleri nazarı itibara alırlar. Bu beş hastalıktan biri ile bulaşık bir limandan gelen bir gemi Türk limanına gelmezden evvel diğer bir memleketin tahaffuzhanesine giderek işbu talimatnamede gösterilen tedbirlere mümasil ve kâfi tedbirlere tâbi tutulmuş olduğu evrakı.

resmiye ile isbat olunur ve tahaffuzhaneden ayrıldığından beri içerisinde o hastalığa müteallik yeni bir vak'a zuhur etmemiş ise gemi süvari veya tabibinden bir şehadetname alınarak o gemi Türk limanında yeniden tedbire tâbi tutulmaz. Yalnız mürettebat ve yolcular birer birer ve dikkatle muayene edilir.

Ancak diğer bir memleket tahaffuzhanesinde tatbik olunan sıhhi tedbirlerin ciddî bir surette icra edilmiş olduğuna sahil sıhhiye tabip veya memurlarınca kanaat hâsıl olmalıdır.

Madde 107 — Beş hastalıktan biri ile bulaşık bir limanda rıhtıma yanaşmayarak yalnız yolcuları ve yolcuların zatî eşyası ile posta çıkarmış ve o limanla ihtilât etmemiş eşyalı ve eşyasız yolcularını ve posta çuvallarını almış ve ticarî eşya almamış olan bir gemi, keyfiyeti mahallî sıhhiye memurlarının vesikası ve mahallî Türk konsolosunun tasdiki ile isbat etmiş olmak suretile, o bulaşık limanla ihtilât etmemiş addolunur.

Madde 108 — Türkiye limanlarında veya tahaffuzhanelerinde sıhhi tedbirlere tâbi tutulmuş olan herhangi bir gemi süvarisi veya geminin içerisinde bulunan yolculardan herhangi bir muvasalat tarihile tatbik edilen sıhhi tedbirlerden dolayı geminin seyrüseferinde ne kadar teahhur vukua geldiğini ve tatbik edilen tedbirlerin mahiyeti, istimal edilen usulleri ve tedbirlerin tatbikini istilzam ettiren esbabı mübeyyin bir şehadetname istedikleri halde kendilerine sahil sıhhiye idarelerince o yolda bir şehadetname verilir. Bu şehadetnameler resme tâbi değildir.

Madde 109 — Şüpheli ve bulaşık gemilerde bulunan posta çantaları içerisindeki mektuplar, gazeteler, kitaplar, ticarî evrak ve geminin kendi evrakı hiç bir türlü tathirata tâbi tutulmaz. Kolipostal paketleri müstesnadır.

YEDİNCİ KISIM

Gemiler limanda iken yapılacak muameleler

Madde 110 — Türkiye limanlarının birinde bulunan

herhangi bir gemi serbest pratika aldıktan sonra dahi limanda bulunduğu müddetçe sahil sıhhiye merkez veya idaresinin sıhhi nezaretine tâbidir. Binaenaleyh her gemi süvarisi limana vürudunda gemisindeki marazî vak'aları ve ölü vak'alarını istintak esnasında haber vermeğe mecbur olduğu gibi liman içerisinde bulunurken dahi gemisinde zuhur edecek her hastalığı, vukua gelecek her marazî vak'ayı evveleminde sahil sıhhiye merkez veya idaresine haber vermekle de mükelleftir.

Liman içerisinde bulunan bir gemide gerek hastalık, gerek vefat vukuunda derhal geminin hariçle ihtilâtı kaptan tarafından menolunarak gündüz ise sarı bayrak, gece ise kırmızı fener çekilmelidir.

Madde 111 — Liman içerisinde bulunan bir gemide bir marazî vak'a veya vefat vukuunu haber alan sahil sıhhiye merkez veya idaresi derhal tıbbî muayene ifa eder veya ettirir. Marazî vak'a veya vefat yukarıda zikrolunan beş hastalıktan birine ait ise gemi ve yolcuları hakkında o hastalıklara ait bahislerde zikrolunan tedbirler tatbik olunur.

Bu hastalıklardan maada bir hastalığa ait ise gemideki sarı bayrak refedilerek geminin serbest muamelesine devam etmesine müsaade olunur. Hastalığın veya vefat sebebinin tahkiki için mümkün olan her fennî vasıtaya müracaat mecburîdir. Hastalık veya telefât sebebi kat'î surette anlaşılmadan geminin hareketine müsaade olunmaz. Gemideki hasta veya cenazenin karaya ihracı için bir tıbbî şهادetname verilir.

Madde 112 — Limanların hududu dahilinde veya içerisinde işleyen ve sıhhat patentesine tâbi olmayan gemilerde dahi marazî bir vak'a veya vefat vukuunda keyfiyeti sahil sıhhiye merkez ve idarelerine ihbar ederek aynile liman haricinden gelen gemiler gibi hareket eylemeleri lâzımdır. Ancak İstanbul ve İzmir gibi büyük limanlarda liman vüs'atinin dahi nazarı itibara alınması muvafık olacağından böyle bir hal vukuunda sahil sıhhiye idaresi yerine en yakın bir resmî tabibe, hükümet tabibi, belediye ta-

bibi, ve bunlar da bulunmadığı takdirde bir serbest tabibe müracaat olunabilir. Bu tabibin muayenesi neticesinde vereceği rapora göre gemi ya sahil sıhhiye idaresine sevk olunur ve yahut içerisindeki hasta veya cenaze çıkarılarak geminin işine devam etmesine müsaade olunur.

Madde 113 — Gerek sıhhi istintak esnasında, gerek gemi limanda iken tıbbî muayene esnasında vukuu haber alınan cerh ve katil vak'aları derhal liman veya şehir zabıtasına haber verilir. Katil neticesi olan bir cenaze görüldüğü zamanda bilâhare zabıta tabibinin vazifesini işkâl etmeye mâni olacak - cenazeyi bulunduğu yerden kaldırmamak gibi tedabir ittihâz olunmalıdır.

Madde 114 — 112 inci maddede zikredilen ve limanlar dahilinde işleyen vapurlar, römorkörler ve sairenin muayyen fasıllarla sahil sıhhiye merkezi memurları tarafından teftişile bunların temizliği ve mürettebatın iskân edildikleri mahallerin sıhhi şeraiti ve sairesi tetkik olunur ve görülen haller muntazaman Umum Müdürlüğe bir rapor halinde bildirilir.

SEKİZİNCİ KISIM

Gemilerin limandan hareketlerinde yapılacak muameleler

Madde 115 — Türk limanları ile ihtilât ettikten sonra çıkan bütün gemilerin bir patenteyi hâmil olmaları kanunen mecburidir. Yalnız Türk ve ecnebi harp gemileri ve küçük mesafelere gidip hiç bir yere uğramadan avdet eden balıkçı ve sünger gemileri herhangi bir limandan tenezzüh maksadile açılıp hiç bir yere uğramaksızın avdet eden veya 21 inci maddenin son fıkrasında zikredilen gemilerin patente almak mecburiyetleri yoktur.

Sıhhat patenteleri geminin mebdî hareketi olan limandan verilir ve hükmü geminin müntehayî seferine kadar devam eder. Mebdî hareket liman ile müntehayî sefer limanı arasında uğradığı limanlarda mezkûr patente üzerine sıhhat vizesi yapılır.

Madde 116 — Tahlisiye vapurlarına bir ay için muteber olmak üzere açık patente verilir.

Madde 117 — Ecnebi memleketlerden gelip Türkiye sularında sefer açan ecnebi gemilere de ilk Türk limanında sıhhat patentesi verilip bilâhare uğradığı aradaki limandan bu pante üzerine sıhhat vizesi yapılır. Bu gemiler Türkiyede yalnız bir limana uğrayıp yine ecnebi bir limana avdet edeceklerse bunlara sahil sıhhiye idarelerinden patente verilmeyerek kendi hareket limanında almış olduğu ecnebi patentesi üzerine sıhhi vize yapılmakla iktifa olunur.

Boğazları transit halinde geçecek ecnebi gemilere de eğer diğer bir Türk limanına uğramayacak yani Türk limanları arasında sefer açmayacak iseler ayrıca patente verilmeğe lüzum olmayıp bunların da kendi ellerinde bulunan ecnebi patentelerine vize yapılmakla iktifa edilir.

Madde 118 — Bu talimatname zikredilen seferden maksat geminin ilk hareket edeceği Türk limanından mahalli maksudu olan liman istikametinde en son Türk limanına kadar olacak seyirdir. Sefere başladıktan sonra geri istikamete doğru bir Türk limanına uğramak üzere hareket etmek yeni bir seferdir. Ancak hattı seyir üzerinde ve meselâ bir körfez nihayetinde bulunan bir limana girip tekrar çıkmak, hattı seyrin aksi istikametinde bile olsa, yeni bir sefer addolunmaz.

Türk limanlarına ecnebi limanlarından gelen gemiler için sefer geminin ilk muvasalat ettiği Türk limanından ileri veya geri aynı istikamette sefere devam etmek üzere o istikametteki en son Türk limanına kadar devam eder.

DOKUZUNCU KISIM

Patenteler

Madde 119 — Türkiye Sahil Sıhhiye İdarelerinin iki nevi sıhhat patentesi vardır.

1 — Büyük sahife halinde Türk ve ecnebi vapurlara, ecnebi motörbot ve yelkenlilere verilen alelâde sıhhat pa-

tentesidir ki bunun hükmü geminin yalnız bir seferi için caridir.

2 — Defter şeklinde olarak yalnız Türk sancağını hâmil kabotör tesmiye olunan azamî 250 tonilâtoya kadar olan küçük motörbotlarla yelkenlilere ve kayıklara verilen mücellet patente ki bunun da iki nevi vardır:

A — 50 tonilâtoya kadar olan kabotörlere verilen 20 seferlik mücellet patentedir.

B — 51 tonilâtodan 250 tonilâtoya kadar olan ve buharlı olmayan küçük gemilere verilen mücellet patentedir ki bunun müddeti bir sene içindir. Elli tonilâtoya kadar olan istimbet ve römorkörlere de buharlı olmalarına rağmen (A) fıkrasındaki 20 seferlik patentelerden verilir.

Her iki nevi mücellet patentenin kıymeti de bir liradır. Ancak (A) fıkrasındakilerden ayrıca her sefer için makbuz mukabilinde rüsumu sıhhiye alınmaz. (B) fıkrasındakiler her sefer için makbuz mukabilinde rüsumu sıhhiye itası ile mükelleftirler.

Madde 120 — Açık patente alan veya mücellet patentesi bulunan geminin müntehayî seferi gideceği istikametteki en son Türk limanıdır. Ecnebi memleketten gelen gemilerin patenelerinde yazılı müntehayî sefere itibar olunmaz. Bunların müntehayî seferi de Türkiyede açtıkları sefer istikametindeki en son Türk limanıdır. Türk gemileri son limandan geri istikamette yeni sefer açtıkları zaman evvelki sefere ait patenteler, bu limanda yenisi verildikten sonra, geri alınır. Ecnebi gemilerde ise yeni sefer için yeni patente verildiği halde bile evvelki sefere ait patentesi alıkonulmaz. Bu son gemiler geri istikamette sefer açmayıp son limandan ecnebi limana gittiklerinde dahi Türkiye sahillerindeki sefer için verilmiş olan patenteleri geri alınmaz, yanlarında bırakılır.

Madde 121 — Sahife halindeki patenteler meccanen ita olunur.

Madde 122 — Sıhhat patentesini gemi müntehayî seferi olan limana muvasalat etmezden evvel hiç bir sebeple,

hattâ süvarisi yeniden rüsumu sıhhiye ita edeceğini söylerse dahi tebdil etmek caiz değildir. Ancak müntehayî seferine muvasalatından evvel geminin mebdei hareketi istikametinde geri gitmek suretile seferini değiştirmesine mecburiyet hâsıl olursa o vakit icra edilecek bu sefer için de alelûsul resim alınarak yeni bir sıhhat patentesi verilir ve Türk gemilerinden eski sefere ait patente alınır. Ecnebi gemilerinde ise eski sefere ait patente yeni patente ile: birlikte kaptanın nezdinde bırakılır.

Madde 123 — Gerek müntehayî seferine vâsıl olarak ve gerek esnayı seferde mebdei hareketi istikametinde geri dönmek suretile sefer değiştirerek patentesini de değiştiren gemi bulaşık addolunan bir limandan gelmiş ise yeniden verilecek patentede bu keyfiyet mutlaka yazılmalıdır.

Madde 124 — Gerek patente ve gerek sıhî vize geminin limandan hareketinden nihayet 48 saat evvel alınmalıdır. Patente veya vizenin itası ile hareketi arasında 48 saatten uzun bir müddet mürur ettiği takdirde patente ve vizenin hükmü kalmaz.

Bu halde gemi süvarisinin tekrar sahil sıhhiye merkez veya idaresine müracaatla hareketindeki teahhurun esbabını izah ederek keyfiyeti patentesine veya vizesine işaret ettirmesi icap eder. Sahil sıhhiye idaresine tekrar müracaat etmeden 48 saat evvelden alınmış patente veya, vize ile bir Türk limanına gelen gemiler, gayri muntazam patente ile gelmiş addolunarak, nakdî cezaya tâbi tutulurlar.

Madde 125 — Sahife halindeki patentelerin hem Türkçe, hem Fransızca yazılmak için mahsus kısımları vardır. Yalnız Türk limanlarına gidecek olan gemiler için yalnız; Türkçe yazılır. Ecnebi limanına gidecek patentenin Fransızca kısmı dahi dikkatle ve okunaklı olarak doldurulmalıdır. Kabotörler ecnebi bir limana gittikleri takdirde onların da gerek patente defterinin baş tarafındaki sahife, gerek: vizeleri hem Türkçe, hem Fransızca olarak imlâ edilmelidir.

Madde 126 — Mebde limanından alınmış olan patentenin zayı edildiği anlaşılsa nakdi ceza alınır ve sıhhi tedbirler hakkındaki ahkâm tatbik edilmekle beraber gemiye yeniden patente verilir ve vukuu hâl yeni patenteye şerhedilir.

Madde 127 — Müceddeden inşa edilen veya evvelce liman haricinde sefer icra etmeyerek yeniden sefere çıkacak olan gemilere ilk sefer patentesi ita edilebilmek için bazı evrakı müsbitenin ibraz edilmiş olması lâzımdır. Bu bapta ancak mahallî Liman Riyasetlerinden ita edilecek ve geminin müceddeden inşa edilerek ve yahut evvelce liman dahilinde işliyerek harice seyrüsefer etmediğini müş'ir bulunacak evrakı muteber tutulmalı ve bu evrak patente dip koçanına raptedildikten sonra ilk sefer patentesi verilmelidir. Aylık icmalin mezkûr sefîneye ait hanesinde liman riyaseti tezkeresinin tarihi ve numarası ve hulâsai meali kaydedilerek işaret olunur. İlk seferi olduğu hakkında bu suretle evrakı müsbite ibraz edemiyen gemiler evvelki seferlerine ait bazı mükellefiyetlerden kurtulmak için patentesini gizlemiş telâkki edileceğinden bu gibi gemiler cezayı nakdî tediye etmeksizin sıhhat patentesi alamazlar.

Geminin inşa edildiği veya ilk seferine mübaşeret ettiği limanda sahil sıhhiye idaresi mevcut değilse mahallinde istihsal ettiği evrakı müsbiteyi sahil sıhhiye merkezi veya idaresi bulunan ilk uğradığı limanda ibraz ederek sıhhat patentesi istihsal ederler.

İlk sefer için patente verildiği zaman geminin senedi bahrîsi ile mesaha şehadetnamesi tetkik ve bu evrakın tarih ve numaraları ve mensup olduğu liman ile safi ve gayrisafi tonilâtoları miktarı gibi esaslı malûmat patentenin dip koçanına ve aylık icmalde ait olduğu haneye derç ve kaydedilmelidir.

Madde 128 — Ait olduğu mahkemeden sadir olan ilâm mucibince bazı gemilere icra dairesince haciz vaz ve gemi seferden menolunarak kaptanın müracaatında patente verilmemesi bazan Liman Riyaseti vasıtası ile ve bazan da

doğrudan doğruya icra dairesinden Sahil Sıhhiye Merkez veya İdaresine tebliğ olunur. Bu takdirde geminin sahil sıhhiye merkez veya idaresinde mahfuz patentesi üzerine haciz keyfiyeti işaret olunarak haciz fekki resmen tebliğ edilinceye kadar yeni patente almak için müracaat edenlere patente vermekten imtina olunur.

Madde 129 — 1 — Türk sahillerinde seyrüsefer eden gemilerden tâbi oldukları sıhhi tedbirleri tatbik ettirmeyen (İtlâfıfar, tathirat, mürettebatına veya yolcularına aş) gemilerin patentelerinin itası da bu tedbirleri tatbik edinceye kadar tehir edilir. Ecnebi memleketlere gidecek ecnebi tabiiyetindeki gemilerin tâbi olduğu sıhhi tedbirleri tatbik ettirmeyen gemilerin patentesi tevkif edilmez. Ancak vukuuhal patentelerine kayıt ve işaret edilmekle iktifa olunur.

2 — Gemilerin mükellef oldukları rüsumu sıhhiye ile düçar oldukları nakdî cezayı vermekten imtina eden kaptanların patentelerinin itası da bu mükellefiyetlerin ifasına kadar tehir olunur.

Madde 130 — 128 ve 129 uncu maddelerde zikrolunan hususattan gayri hiç bir sebep ve bahane ile limanlardan hareket edecek gemilerin patentelerinin itası ve vizelerinin yapılması tehire düçar edilemez.

Madde 131 — Bir geminin müntehayi seferine varıncıya kadar yolda uğradığı limanlarda vizeler daima aynı patente üzerine, yani sıhhat patentesinin arka tarafındaki boş sahifeye yazılmış olmalıdır. Sahifede yer kalmayınca aynı patenteye bir kâğıt yapıştırılarak yapıştırıldığı yere hem patentenin ve hem ilâve olunan kâğıdın üzerine gelecek surette iki üç tarafına merkezin, veya İdarenin mührü basılır.

Vizeyi patenteden ayrı bir kâğıt üzerine yazmak caiz değildir.

Madde 132 — Sıhhat vizelerinin her sahil sıhhiye merkezince ve idare memurluğunca aynı şekilde ve aynı ibarelerle yazılmış olması matlûp olduğundan her idarede vize

için muayyen ibareleri havi ve Umum Müdürlükten gönderilmiş lâstik damgaların kullanılması mecburîdir.

Madde 133 — Her patenteye veya patente üzerine yapılacak vizeye geminin hareket ettiği günde veya o güne tekaüdüm eden ve hastalığın cinsine göre tayin edilen beş ilâ on beş gün zarfındaki beldenin ve civarının, bu talimatnamenin 27 inci maddesinde zikrolunan sarı ve salgın hastalıklara ait, ahvali sıhhiyesi tahriren şerholunur.

Ancak ecnebi gemilerle ecnebi limanlara gidecek Türk gemileri patentelerine, beynelmîlel sıhî mukavele mucibince, 27 inci maddede isimleri zikrolunan ilk beş hastalığın (Kolera, Veba, Sarı humma, Lekeli humma, Çiçek) ve Türk limanları arasında seyrüsefer eden Türk gemileri patentelerine de mezkûr maddedeki hastalıkların cümlesine ait marazı vak'aların kaydolanması Hıfzıssıhha Kanununun 63 üncü maddesi muktazasıdır.

Sıhî meşruhat dahi patente ve vizenin aslı gibi yalnız Türk limanlarına gidecek gemiler için Türkçe, Türk ve ecnebi limanlarına gidecek vapurlar için Türkçe ve Fransızca yazılır.

Madde 134 — Belde ile civarında 27 inci maddede yazılı hastalıklardan hiç biri mevcut değilse:

«Şehrimizin ve civarının ahvali sıhhiyesi iyidir.»

«L'état sanitaire de notre ville et des ses environs est parfait». damgası basılır.

Madde 135 — Türk limanlarından hareket eden ecnebi gemiler ile ecnebi limanlarına gidecek Türk gemilerinin patentelerine yazılması lâzım olan beş hastalıktan Kolera, Veba, Sarı humma hastalıklarından birinden veya ziyadesinden şehir veya civarında bir marazî vak'a zuhur eylediği vakit hastalığın derecesine göre aşağıdaki kayıtlar yazılır:

Lekeli humma ve Çiçek hastalıkları yalnız salgın şekil aldığı zaman işaret edilir.

A — Hastalığın bidayeti zuhurunda:

« tarihinde şehrimizde veya civarında bir (yahut) veba vak'ası görülerek tecrit edilmiştir.»

«Un (ou) cas de (.....) a (ont) été observé et isolé dans notre ville».

B — Marazî vak'alar arasına vuku bularak devam ederse:

« tarihinden beri şehrimizde veya civarında münferit vukuatı görülmektedir.»

«Des cas sporadiques de ont été observé dans notre ville depuis le »

C — Hastalık müstevli bir hal kesbederse beş hastalık için aynı şekilde olmak üzere:

« tarihindenberi şehrimizde hastalığı mevcuttur.»

«Le dernier cas dea été isolé le »

—Sonu var—

Tamimler

EMNİYET İŞLERİ U. M.

ÖZ:

Emniyet ve Polis memurları sicillerinin ne suretle tutulacağı H.

Ş. III.

Sicilli ahval nizamnamesine göre merkezden tayin olunan memurların sicillerinin merkezde ve vilâyetlerce tayin edilenlerinki de vilâyetlerde tutulması icap ederken öteden beri devam eden sakat bir teamüle istinaden tayinleri vekâletçe yapılan Emniyet amirlerde komiserlere ait her türlü vukuatın bir polis memuru elile künye defterlerine

geçirildiği malûmdur. Bu usulün ve bilhassa künye defterine ve türlü vukuatın da yazılmış bulunması, amirlerin maiyetleri üzerindeki hâkimiyet ve nüfuzlarına sui tesir yaptığı şimdye kadar geçen muamelelerden anlaşılmıştır. Hiç bir faidesi olmamakla beraber büyük zararı olan bu usulün değiştirilmesine mecburiyet hasıl olmuş ve bundan sonra aşağıda gösterilen metodun tatbiki tensip olunmuştur. Bu tebliğin vürudunu müteakip derhal tatbikata geçilmesini ve neticeden malûmat itasını rica ederim efendim.

1 — Bundan sonra sicil defterlerine merkezden tayin olunan memurların yalnız ismile babasının adı, doğum tarihi, devlet hizmetine girdiği tarih, son sınıfa terfi tarihi, Vilâyetinizde işe başladığı ve infikâk ettiği tarihler yazılacak. Terfi, tecziye ve diğer vukuat kat'ıyyen deftere geçmeyecektir. Bu kısmı vukuat, her memur için yapılacak dosyaya konulacak ve bu dosyalar İstanbulda 3 cü şube müdürünün ve Ankara ile İzmirde idari şube reisinin ve diğer vilâyetlerde bizzat Emniyet müdür veya memurunun makam odasında bulundurulacaktır.

A — Bu dosyalar, ancak Vali, Emniyet müdür ve memurlarile müfettişler tarafından tetkik edilecek ve bu zemurunun makam odasında bulundurulacaktır.

2 — Şimdye kadar künye defterlerine geçen bütün vukuatın suretleri çıkarılarak resmî mühür ve imza ile tastik edildikten sonra dosyalarına konulacak ve bu muamelenin ikmalini müteakip künye defterleri mevki muameleden kaldırılacaktır.

3 — Rütbeli memurların eski ve yeni memuriyetlerinin tescili için yeni sicil defterleri kullanılacaktır.

4 — Polis memurlarile tayin hakkı vilâyete ait olan diğer memurlara ait vukuat eski usulde cereyan edecektir.

12/11/934

ÖZ:

Yeniden mesleğe alınacak polis memurları hakkında yapılan tahkikatın noksanlarına dair.

Ş. III.**No. 9935**

1 — Yeniden mesleğe alınacak memurlar hakkında yapılacak olan tahkikat esnasında karılarının bizzat ve mensup oldukları ailelerinin milliyeti tesbit edilmemekte olduğu görülmüştür. Ecnebi ve gayri Türk bir unsura mensup kadınla evlenmiş veya mesleğe bekâr girmiş de sonradan yine Türk olmayan ve ecnebi bir kadınla evlenmeye teşebbüs etmiş olanların Devletin asayiş ve siyasî emniyeti ile alâkadar bir mesleğe alınması çok mahzurlu ve memurların istikbali için de arzu olunmayan kötü neticeleri tevlit ettiğinden mesleğe intisap talebinde bulunanların ve meslekte iken evleneceklerin bu cihetten tahkikatlarının ehemmiyetle yaptırılması ve aksi hareket edenlerin mesleğe alınmamaları ve meslekte iken Türk olmayanlarla evlenmek isteyenlerin hemen Vekâlete bildirilmesi lâzımdır.

2 — Mesleğe bekâr olarak intisap edip te muahharan Türk kadınlarla evlenecek olanların teşriki hayat edecekleri kadınlarla bu kadınların mensup oldukları ailenin sağlık iffet ve ahlâkî hakkında da nizamnamenin emrettiği şekilde evvelden olduğu gibi tahkikata itina ve dikkat edilmesi hususu tamimen tebliğ olunur efendim.

8/11/934

ÖZ:

Hakikî sıhhî bir sebep olmadan nakil talep edilmemesi H.

Ş. III.**No. 216/10002**

Birçok memurlar, ya kendilerinin ve yahut ailelerinin

ahvali sıhhiyelerini ileri sürerek İstanbul, İzmir, Bursa gibi sahil ve mutedil iklimli vilâyetlere nakillerini istemektedir. Bu talepler, şu sırada o kadar çoğalmıştır ki, bütün memleket polis teşkilâtının bir kaç sahil vilâyet kadrosuna sıkıştırmak ve yurdun diğer akşamını polissiz bırakmak lâzım gelmektedir.

Hakikî bir sebep olmadan veyahut tahvillerine tam teşekküllü bir heyeti sıhhiyece lüzum gösterilmeden hiç bir memur tahvil edilmez. Sıhî vaziyetleri bulundukları vilâyetlerde kalmağa müsait olmayan memurların tam teşekküllü heyeti sıhhiye raporile birlikte müracaat etmeleri ve aksi halde bu kabil dileklerin nazarı itibare alınmayacağı tamimen tebliğ olunur efendim.

12/11/1934

ÖZ:

1934 icar bedelleri H.

Ş. III. B.

Sayı 4549

934 senesi zarfında Emniyet daireleri için gönderilen bedeli icar ve diğer tahsisatlardan mayıs gayesine kadar ihtiyacınız olan miktarın alıkonularak bakiyesinin derhal tenkil edilerek ilmühaberinin Vekâlet Muhasebesine gönderilmesinin temini tamimen tebliğ olunur efendim.

21/11/934

Hususî Kalem Müdürlüğü

Sayı 5/370

Büyük Önderimiz Gazi Hazretlerinin son nutukların

da kullandıkları öz Türkçe kelimelerin bir örneği bağlı olarak gönderildi. Bunların Nahiyelere kadar dağıtılarak: dilimizi yabancı dillerin malı olan kelimelerden kurtaracak: ve güzel Türkçeyi bir kat daha güzelleştirecek olan bu kelimelerin yazılarda yeri geldikçe kullanılmasını yazı yazanı bütün memurlarınıza tebliğ ettirmenizi rica ederim.

Gönderilen örneklerin sayısı yetmezse oraca çoğaltılarak yazı yazarken göz önünde bulundurulmak üzere bütün yazı dairelerimize ve memurlarımıza dağıtılmalı ve Gazi Hazretlerinin bu yolda yeni öz Türkçe kelimeleri derleyen nutuklar ve beyanatları çıktıkça bu gönderdiğim örnek gibi çoğaltılarak icabedenlere dağıtılması âdet edinilmelidir efendim.

10/11/934

A

Aritmak	=	Tasfiye etmek
Ant	=	Aht
Antlaşma	=	Misak
Anımak	=	Hazır olmak
Anık	=	Amade, hazır
Alan	-	Saha
Ataç	=	Ceddani
Anıklanmak	=	Hazır olmak
Acun	=	Dünya

B

Bayındırlık	=	İmar, ümran
Bayındır	=	Mamur
Bakanlık	=	Vekâlet, nezaret
Bakan	=	Vekil, nazır
Barış	=	Sulh
Belge	=	Hüccet, vesika

Berkitmek (Perkitmek)

Bitim

Bitimucu

Berkiten

Baysak

Baysal

=Tahkim etmek

=Nihayet

=En nihayet

=Tesbit eden

=Huzur

=Sulh

D

Denk

Dirlik (Dirik)

Denlü

=Muadil, müsavi

=Hayatî

=Kadar

E

Ekim

Evren

Erdem

Erk sürmek

Esenlik

=Ziraat

=Felek, kâinat

=Fazilet t

Hükümet icra etmek

Sıhhat

G

Genel (Gen, Geniş)

Gerekmek

Gerekenler

Güç

Güzey

Gereğj (gibi)

Güvenç

Güven

Genlik

Gönenç

= Umumî

= İcabet etmek, lâzım, olmak

= İcap edenler, lâzım olanlar

= Kudret, kuvvet

= Saye, gölge

= İcabı gibi

= İstinatgah, zahir

= İtimat

= Refah, genişlik

= Saadet

I

Issı

Isı

= Sahip

= Har, sıcak

Kurum (Kurmak)
Kural
Kutlu
Kıvanç
Kıldacı

Mutlu

Oranlamak
Oğuz

Özen
Öğünç, Övünç
Öğünmek
Ökonomik
Ödünç
Öğmek, övmek
Özel, (Öz)
Özgü
Özenç
Özlük
Önürme

Pekiştirmek

Sayın
Siyasa (Yasa)

Soysal (Soy)
Siyasal

K

= Teşkilât
 = Kaide
 = Müteyemmen
 = Zevk
 = Âmil

M

= Bahtiyar, mes'ut

O

= Tahmin etmek
 = Mübarek

Ö

= İtina, dikkat
 = İftihar
 = Fahretmek
 = İktisadî
 = İstikraz
 = Sena etmek
 = Hususî
 = Hususî
 = Gıpta
 = Vasıf
 = Terakki

P

= Takviye etmek

S

= Güzide, muhterem
 = Siyaset

= İçtimai
 = Siyasi

Süerdemlik
Söyüncü

= Askeri fazilet ve hüner
= Nişanei muhabbet

T

Tükel
Tüzel

= Tam
= Asil

U

Ulus
Ulusal
Uz, Uzca
Utku
Uygunluk

= Millet
= Milli
= Müddet, müddetçe
= Zafer
= Ahenk, vifak

Ü

Üye
Ürüm
Üzel
Ünlü

= Aza, unsur, uzuv
= Hasılât, mahsul
= Ezel, evvel
= Şanlı

Y

Yöntem
Yanku
Yaltırıklı

= Usûl
= Aksiseda
= Nurlu

NÜFUS İŞLERİ U. M. **Ş. I.**

ÖZ:

Tasviye vesikalarının nakliye
kasalarında saklanması H. .

Sayı 24290/10224

Bazı vilâyet ve kazalarda bir kısım mübadil tasfiye ve-

sikalarının sahiplerinin müracaat etmemesi veya başka sebeplerle İskân veya Nüfus veya idare heyeti kalemlerinde saklanmakta olduğu muhaberelelerden anlaşılmaktadır.

Nakit mahiyetinde olan bu tasfiye vesikalarının bu memurlar elinde bulundurulması mahzurlu olduğundan bunların Maliye kasalarında saklanmak üzere zimmetle Maliye dairelerine devredilmesi ve miktarı ve adet ve numaralarının da merkeze bildirilmesi tamimen tebliğ olunur efendim.

24/11/934

Ş. IV.

ÖZ:

Resmî yabancı makamlarla
Hariciye Vekâleti vasıtasile
muhabere edileceği H.

Sayı 24334/8003

Fransada Verges şehri belediyesinden Fransız tabiiyetine geçmek istiyen Kâzım Sadullah isminde bir vatandaş hakkında doğrudan doğruya İstanbul Vilâyetine gönderilen bir mektuba Vilâyetçe yine doğruca cevap verilmiş olduğundan bahsile hariçteki resmî yabancı makamlardan gelecek bu gibi evraka cevap verilmesi hususunda Hariciye Vekâletinin veya Elçilik ve Konsololuklarımızın tavsitinin daha muvafık olacağı müşarünileyh Vekâletten bildirilmiştir. Buna göre muamele yapılması tamimen tebliğ olunur efendim.

24/11/934

VİLÂYETLER İDARESİ U. M.

Ş. I.

ÖZ:

Divanı muhasebat ilâmlarına vukubulacak itirazlara dair.

Sayı 14065

Divanı muhasebat ilâmlarına alâkalılar tarafından temyizen verilecek itiraz arzuhalleri üzerinde sözü geçen dilek kâğıdının verildiği günün gösterilmesine dair divanı muhasebat reisliğinden alınan tezkerenin örneği aşağıya yazıldı. İçindeki yazıya göre iş görülmesi tamimen rica olunur efendim.

Umumî müfettişliklere, Vilâyetlere ve Vekâlet şubelerine yazılmıştır.

27/11/934

Divanı muhasebat reisliğinin 21/T. Sani/934 tarih ve 58275/1091 sayılı tezkeresi suretidir:

2514 sayılı Divanı muhasebat yasası divan ilâmları üzerine yapılan itirazların şimdiye kadar Devlet Şûrasında yapılmakta olan temyizen bakılması işini de divana vermektedir.

Yasa, alâkalıların bu yolda bir dilekte bulunabilmeleri için ilâmın kendilerine verildiği günden başlamak üzere altmış gün bir müddet tanımış ve alâkalıların birçoğu merkezden uzak yerlerde bulunması sebebiyle bunların temyiz dileklerinin bulundukları yerin en büyük mülkiye memurları elile yollanabileceği kabul etmiştir. Alâkalıların yasanın gösterdiği müddet içinde bu haklarını kullanıp kullanmadıklarını anlamak için dileklerini bildirdikleri günün dilek kâğıtları üzerine işaret edilmesi lüzumlu görülmektedir. Bu işin göz önünde bulundurulmasının ve bundan sonra bu yolda verilecek dilek kâğıtları üzerinde kâğıdın verildiği günün gösterilmesinin bütün valiliklere yazılmasını rica ederim efendim.

ÖZ:

Kıdem tablosunun gönderildiğine dair.

Sayı 14277

Dahiliye memurlarına ait her yıl muntazaman çıkarılmakta olan kıdem tablosunun bu yıl da altıncı sayısı basıldı. Bir tanesi Vilâyet makamına diğerleri de gerekenlere ve kazalara dağıtılmak üzere () tanesi bağlı olarak gönderildi. Bu tabloda, memurların memuriyetindeki kıdem sırası gösterilmekle beraber tablonun bitimine ayrıca tablo içindeki memurların alfabe sırasile bir listesi de eklenmiştir.

Vekâletçe memurların terfilerini muntazam bir esasa bağlamak için yapılan bu tablo bastırılmadan önce kıdemlerine göre terfi hakkını kazanmış bulunanların kadronun müsaadesi nisbetinde terfileri cihetine gidilmiş ve Cümhuriyet bayramında kendilerine tebligat yapılarak terfi keyfiyetleri tabloda ona göre gösterilmiştir. Bu suretle bu yıl 6 Vali, 34 Kaymakam, 5 Mektupçu ve 4 Nüfus Müdürü terfi ettirilmiştir. Üç takdimname alanlara bir sene kıdem zammı verilmesi dolayısıyla tabloda bazı değişiklikler olmuştur. Kıdem sıralarına yapılacak itirazlar vekâletçe tetkik edilerek haklı görülen itirazlar üzerine tabloda tashihler yapılacağı gibi İdare mecmuasiyle neşredilecektir. Kabul edilmeyen itirazlar da sebeplerile alâkadarlara bildirilecektir.

Birinci ve Trakya Umumî müfettişliklere, Vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

3/12/934

Ş. II.**ÖZ:**

2/1508 sayılı kararname hakkında.

Sayı 4612

1 — Terhisleri geri bırakılan efradın salıverilmesi

hakkında icra Vekilleri heyetince ittihaz ve Yüksek Başvekâlet makamından tebliğ buyurulan 7/11/934 tarih ve 2/1508 sayılı kararnamenin tasdikli bir sureti iliştilmiştir. Tamimen tebliğ olunur efendim.

2 — Vilâyetler, Umumî müfettişliklere ve vekâlet dairelerine yazılmıştır.

14/11/934

Kararname No. 2/1508

27/9/934 tarih ve 2/1309 sayılı kararnameye ektir.

Askerî mükellefiyet kanununun 9 uncu maddesine göre Birinci kânun 934 sonuna kadar salıverilmelerinin geriye bırakılması kararlaştırılan her sınıf efrat ile jandarmadan hizmet müddetini doldurmuş bulunanların terhisleri; Milli Müdafaa Vekillığının 7/11/934 tarihli tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 7/11/934 toplantısında tasvip ve kabul olunmuştur.

7/11/934

Ş. II.

ÖZ:

Fitre ve zekâtın Tayyare cemiyetine verilmesi H.

Sayı 4655

1 — Fitre ve zekâtın her sene olduğu gibi bu sene de Himayeietfal, Hilâliahmer ve Tayyare Cemiyetlerinin müşterek menfaatlarına olmak üzere Tayyare Cemiyetine verilmesi hakkında mezkûr cemiyet reisliğinden alınan mektubun sureti aşağıda yazılıdır.

İktizasının yapılması tamimen temenni olunur efendim.

2 — Vilâyetlere ve Umumî müfettişliklere yazılmıştır.

**Türk Tayyare Cemiyeti Reisliğinin 14/XI/934 tarih ve 28143
sayılı tezkeresi suretidir.**

Her yılın oruç ayında cemiyetimiz tarafından toplanarak, Hilâliahmer ve Himayeietfal Cemiyetleriyle paylaşılan fitre ve zekâtın bu yıl da cemiyetimizce toplanması için hazırlıklar yapılmıştır.

Yüce Vekâletiniz mensuplarının fitre ve zekâtlarını en yakınlarındaki tayyare şubesine vermeleri için emin ve müsaadelerini rica eyler, sonsuz saygılarımı sunarım efendim.

20/11/934

**İKİNCİ TEŞRİN 934 ATI İÇİNDE İDARÎ TEŞKİLÂTTA
YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER**

Bolu Vilâyeti

Düzce kazasının mülga Gündoğdu, Kaynaşlı ve Gölyaka nahiyelerinin aşağıda adları yazılı köyler Düzce kazasına bağlanmıştır.

Lâğvedilen Gölyaka nahiyesinden Düzce kazasına terkedilen köyler

Elbüsbey	İslâhiye
Bakacak	İstilli
Çayköy	Karadere Hasan ağa
Efteniaçma	Kadife kale
Efteni Yunis Efendi	Kuyu düzü
Feyziye	Kürtler mamure
Hamidiye	Maap dede
Hamam üstü	Ömer Efendi
Hacı Süleyman	Paşa konağı
Hacı Yakup	Saçmalı pınar
Kemerköy	Jaziye
Muhacir Sarıdere	Sultaniye
İmamlar	Tayakbaşı

**Lâğvedilen Gündoğdu nahivesinin Düzce kazasına
terkettiği köyler**

Arabacı	Hizar dere
Aşağı Karaköy	İhsaniye
Avluyan	İshaklar
Çalılık	Karaçörtlen
Çilmi	Kuş oğlu
Dokuz Değirmen	Pırpır Mustafa ağa
Düven Düzü	Sarı meşe
Fideni Kürtler	Şıhlar
Gürcü Haşan ağa	Topçular
Hatip Hacı Baço	Tepeköy
Hasancılar	Yukarı Karaköy
Hamascık	Yeniköy

**Lâğvedilen Kaynaştınahiyesinin Düzce kazasına
terkettiği köyler**

Bıçkı Yarı	Kaynaşlı maa şimşir
Çatalçam	Muratbey
Çakır sayvan	Sığırlık
Darıyeri	Saz
Mengencik	Süleymanbey
Darı yeri Haşan Bey	Tavak
Dipsiz göl	Yörükler maa Sarı çökek

Denizli Vilâyeti

Merkez kazasına bağlı Koyu Aliler ve Hüseyin ağa köyleri merkezin Honaz nahiyesine bağlanmıştır.

Sürt Vilâyeti

Benden, Başkan, Aşağı dere ve Surbutun köyleri Mardin vilâyetinin Cizre kazasına verilmiştir.

İzmir Vilâyeti

Hacılar ve Teke köyleri Çatal kaya köyü ile birleştirilmiştir.

Mardin Vilâyeti

Midyat kazasına bağlı Hidil, Dinar, Girizi ve İvan köyleri bu kazadan ayrılarak Karaburun nahiyesine bağlanmıştır.

Seyhan Vilâyeti

Osmaniye'nin Kaybak nahiyesine bağlı Çuhalı köyü Serdar köyü ile birleştirilmiştir.

28/10/934 den 28/11/934 tarihine kadar Dahiliye Vekâletince muamelesi ikmal edilen tekaüt ve yetim maaşları

İsim ve memuriyet

Nev'i tahsis

Beylerbeyi belediye tahsil şubesi tahsildarı Hüseyin Ef.	Tekaüt
Kâğıthane memba suları memuru Hüseyin Remzi	Yetim
Fen işleri mimarî şubesi müdürü Servet Cemal	»
Doğanhisar nahiyesi müdürü Mehmet Arif	Tekaüt
Hendek Nüfus memuru Hayrı	»
Çankırı valisi Ahmet Muhtar	»
Elmalı tahrirat kâtibi Mehmet	Yetim
Beşiktaş temizlik işleri memuru Yusuf İzzettin	Tekaüt
Hasköy nahiyesi müdürü Tahir Kenan	Yetim
Zile tahrirat kâtibi Ali	Tekaüt
Sivas hususî muhasebe tahakkuk memuru Kemal	Yetim
Ankara belediyesi tahakkuk memuru Ahmet Nuri	»
Diyaribekir litoğrafya memuru Muhlis	»
Loştiken nahiyesi müdürü Hüseyin Hüsnü	»
Bilecik Valisi Ali Kemal	Tekaüt
Van Meb'usu müteveffa Tevfik	Yetim
Üsküdar dairei belediyesi idare memuru Mehmet Emin	»
Bakırköy şubesi nezafeti fenniye memuru Kâmil	»
Rakalar kaymakamı müteveffa Lütfi	»

Yaluvaç nüfus memuru Ahmet Hilmi	»
Teftiş heyeti kalemi mümeyyizi Ali Haydar	»
Güre nahiyesi müdürü Aptülmecit	Tekaüt
Sulusaray nahiyesi müdürü Salih Hilmi	»
Ceyhan eski kaymakamı ve Cebelibereket meb'usu İbrahim Hakkı	»
Mardin hususî muhasebe müdür muavini Mehmet Kemal	Tekaüt
Divaniye mutasarrıfı müteveffa Lütfi	Yetim
Koçalı nahiyesi nüfus memuru Mehmet	»
Orhaneli kaymakamı müteveffa Tayyar	»
Misk nahiyesi müdürü Osman	
Kangal kaymakamı Mehmet Arif	Tekaüt
Kocaeli valisi Eşref	»
İskilip nüfus memuru Mustafa	Yetim
Bursa mektubî kalemi kâtibi Zülkifil	»
Beykoz nüfus kâtibi Mehmet Ali	Tekaüt
Avlağı nüfus memuru Mehmet Emin	»
Darülaceze tiyatro ve sinamalar müfettişi Tevfik	Yetim
Kandıra hususî muhasebe memuru Ahmet	»
Küçük Yozgat nahiyesi kâtibi Ali Sami	Tekaüt

934 senesi belediye intihabı sonunda seçilen yeni belediye reisleri

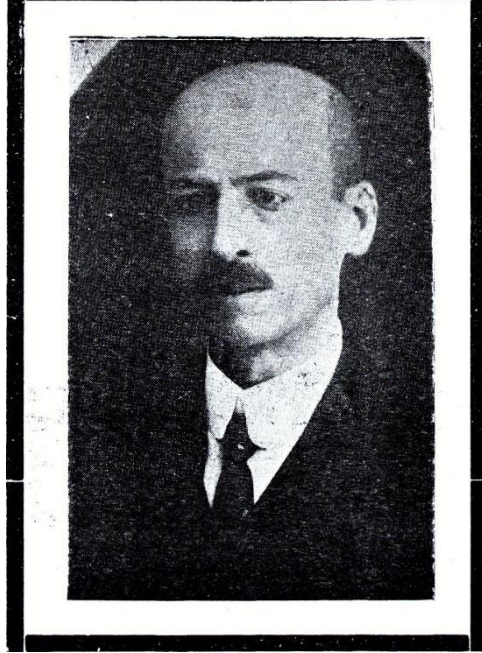
Belediye	Seçilen Reis
Afyon Karahisar	Eski Belediye Reisi Hüseyin Haşim
Amasya	Eski Samsun ve Amasya tahrirat müdürü ve Samsun Belediye Muhasibi Celâl
Ankara	Vali ve Belediye Reisi Nevzat
Antalya	Eski İktisat Müdürü Lütü
Aydın	Eski Reis Avukat Hüseyin Nafiz
Balıkesir	Vali Salim
Bayazıt	Vali İmadettin

Bilecik	Eski Reis Yahya
Bolu	Baytar Reşat
Burdur	Gazi Mektebi Başmuallimi Rıza
Bursa	Avukat Cemil
Çanakkale	Eski Reis Veli Namık
Çankırı	Ömer
Çoruh	Mansuptur. Mücîp
Çorum	Belediye Doktoru Pertev
Denizli	Mustafa Naili
Diyarbakir	Eski Reis Şeref
Edirne	Eski Reis Ekrem
Erzincan	Hakkı
Erzurum	Eski Reis Durak
Eskişehir	Eski Reis Kâmil
G.Antep	Ahmet Hamdi
Giresun	Dizdar oğlu Eşref
Gümüşane	Eski Reis Sahir
İçel	Eski Reis Mithat
İsparta	Eski Reis Hilmi
İstanbul	Vali ve Belediye Reisi Muhittin
İzmir	Eski Reis Behçet Salih
Kars	Eski Reis Mehmet
Kastamonu	Hilmi
Kayseri	Vali Nazmi
Kırklareli	Dr. Mehmet Can
Kırşehir	Eski Reis Mehmet Turgut
Kocaeli	Eski Reis Kemal
Konya	Eski Reis Şevki
Kütahya	Etem
Malatya	Mehmet
Manisa	Abbas
Maraş	Mansuptur. Dr. Hasan Sükûfî

Mardin	Dr. Aziz Nihat
Muğla	İskender
Muş	Vali Mitat
Niğde	Dr. Hüseyin
Ordu	Eski Reis Dr. İbrahim Namık
Samsun	İnhisar Müdürü Nazif
Seyhan	Eski Reis Turhan Cemal
Siirt	Vali Sakip
Sinop	Abdullah
Sivas	Eski Reis Hikmet
Tekirdağ	Eski Reis Ekrem
Tokat	Lâtif oğlu Mustafa
Trabzon	Eski Reis Kadri Mes'ut
Urfa	Ömer
Yozgat	Abdurrahman
Zonguldak	İstanbul Rıhtım Şirketi Müdür Muavini Muhittin Reşit

Aramızdan ayrılanlar

Şarkışla Kaymakamı Ziya

Şarkışla kaymakamı Ziya 1292 senesinde Amasyada doğmuştur. Amasya Meclisi İdare Azasından Mehmet Rüşütün oğludur. Kocamustafa Paşa Askerî Rüştisinde okumuş ve şehadetname almıştır. Kuleli idadisinde okuduktan sonra Harbiye mektebine girmiş ve bu mektebin üçüncü sınıfında iken tefevvuatına becada bulunmasına mebni 24/ T. evvel/311 tarihinde irade ile kaydı terki edilmiş ve neferlikle beşinci orduya gönderilerek 1 Temmuz 315 tarihinde Kastamonu Vilâyetinde ikamete memur edilmiştir.

1 Temmuz 315 tarihinden 10 Temmuz 324 tarihine

kadar Kastamonu maiyyet memurluğunda bulunmuş ve affi umumî ilânını müteakip İstanbula gelerek 9. Kân. sanı 326 tarihinde Alüyyülgarbi kazası kaymakamlığına tayin edilmiştir. Bundan sonra Hiçle Ana, Resulayn, Rumkale, İdle, Erbaa, Karakilise, kaymakamlıklarında Şehremaneti Müfettişliğinde İstanbul İaşe Müdüriyeti Müfettişliğinde Tavuskert kazası kaymakamlığında, iaşe heyeti teftişye müdüriyeti müfettişliğinde bulunmuş, tekrar Pasinler, Narman, Karaköse, Mucur kazaları kaymakamlıklarında bulunduktan sonra 18/2/934 tarihinde Şarkışla kaymakamlığına tayin edilmiştir.

28/11/934 gecesı hayata gözlerini yuman Yusuf Zıyanın acı gören yakınlarının acılarına ortak olduğumuzu bildiririz.

Gayri Resmî kısım

Budunlar arası Şehirler ve mahallî idareler toplantıları.

(4)

Mahallî idare ilimleri hakkında (Lyon) kongrasına verilmiş olan İngiliz raporu mahallî idarelerde çalışacak sıhhat âmir ve memurları için alın an tedbirleri şöyle izah ediyor:

Sıhhat ileri bilgileri öğreten kuruluşlar arasında Royal Samitary Institute denilen krallık sıhhat enstitüsü, yaptığı toplantılarla kongra ve konferanslardan başka, mahallî idarelerde çalışan sağlık müfettişleri için, yiyecek ve içecek maddeleri müfettişleri için kurslar açmaktadır.

Sanitary Inspectors association denilen sağlık müfettişleri birliği 1891 de kurulmuştu. Yapacağı işler şunlardır.

- 1 — Her türlü sağlık bilgilerini yaymak,
- 2 — Sağlık müfettişlerini ve halk sağlığını alâkalandıran kurslar açmak,
- 3 — Sağlık konferansları ve birlik,
- 4 — İmtihanlar ve müsabakalar açarak kazananlara sertifika vermek.

Birlik aynı zamanda gerek merkezinde, gerek şubelerinde sağlık bilgileri tetkikleri için toplantılar yapar ve bu toplantılarda beyenilecek tetkikler için yılda bir altın veya gümüş madalyalar dağıtır.

İçecek suların dağıtılmasında sağlık bilgileri:

British Watervorks denilen birlik su dağıtılmasında lâzım olan malî, hukukî, fennî ve ihşaî İlmî bilgileri konferanslar tertibi anketler açılması suretlerde, diğer tetkik ve tecrübe şekillerde elde etmek ve bunları kendi üyelerine (azalarına) yapmakla uğraşır.

Lâğım suları bilgileri:

Institute of Sewage Purification denilen kuruluştaki lâğım ve kanalizasyon sularının en son fennî şartlara göre toplanıp temizlenmesi için lâzım olan bilgileri yine konferans ve anketlerle toplayıp yapmak işle azalarının haklarını korumakla uğraşır.

Yolların temizliği bilgileri:

Institute of Public Cleansing denilen kuruluş yol ve meydanların temizliğe ve süprüntülerinin en son sistemde toplanıp kaldırılması ve istifade edilir şekle konması yahut yakılarak ortadan kaldırılması gibi işlerin ilmî ve fennî yollarını arar.

Aydınlatma ve ısıtma işleri bilgileri:

Association of Supervising Electrical Engineers denilen elektrik mühendisleri birliği 11 Mart 1914 de kurulmuştur. Maksatlarının en büyükleri arasında mahallî idarelerle belediyelerin aydınlatma ve ısıtma işleri üzerinde konferanslar vermek müsabakalar ve anketler açmak gibi belli başlı tetkik dönümleri vardır.

Institute of Gas Engineers dahi yukarıdaki gibi bir ülküyü gazla aydınlatma ve ısıtma işinde takip eder.

Yangın söndürme bilgileri:

Institution of Fire Engineers dedikleri kuruluş ta yangına karşı alınacak tedbirleri gerek ilmî ve gerek fennî yoldan arar.

Soysal işler bilgileri:

İçtimâî yardım işlerinde memurların görecekleri vazifeleri iyice anlamak ve yapmak için Poor Law Examinations Board denilen kuruluş yapılmıştır.

National Association of Administrators of Local Go-

vernment Establishments denilen mahallî idareciler birliği de aşağıdaki işlerle uğraşır.

1 — Mahallî işlerde çalışan âmir ve memurlarla müstahdemlerin çalıştıkları işlerde mes'uliyetleri, menfaatleri ve mecburiyetlerine ait meselelerin tetkiki için kendi aralarında toplantı yapmak,

2 — Yukarıdaki İçtimaî yardım komisyonu ile iş birliği etmek.

1922 de kurulmuş olan Institute of Public Administration denilen umumî idare enstitüsü dahi meslekî bilgileri genişletmek için uğraşır. Son zamanlarda enstitüye yapılan büyük bir hibeden sonra aşağıda yazılı tetkik komisyonlarının kurulması kabil olmuştur.

A - Her hangi bir mahallî idarenin ihtiyat akçesi, tekaüt ve tazminat sandığı sermayesi ve diğer teşebbüsleri için ayırdığı amortisman paralarından kendisine sermaye gibi ne miktarını kullanabileceğinin tetkiki komisyonu,

B - Taxes adile toplanan belediye resimlerinin tetkiki komisyonu,

C - Mahallî meclislerden çıkan kararların tatbik edilip edilmediğini araştırmak için içeriden yapılacak malî kontrollerin şeklini tayin komisyonu,

D - Merkezî ve mahallî hükümetlerde gönüllülerden istifade edilmesi usullerini araştırma komisyonu,

E - Mahallî idarelerde komisyon sisteminin tetkiki,

F - Bunlardan başka üç İlmî komisyon daha vardır.

Aşağıdaki mevzular üzerinde en iyi yazıyı yazanlara da yine bu enstitü tarafından mükâfat verilir. Mevzular şunlardır:

1 - Umumî idare istatistik usulleri nasıl olmalıdır?

2 - Resmî dairenin dosya ve arşiv usulleri gelecek devirlerde nasıl olmalıdır? Bugünkülerin ıslahı neye mütevakkıftır?

3 - Gönüllülerden merkezde ve mahallî idarelerde istifade usulleri,

- 4 - İcraiye kontrol usulleri. (Geniş faaliyet sahası olan mühim kuruluşlarda)
- 5 - Genç memurlar sivil hizmete ilk alındıktan sonra bilgilerinin tekemmülü çareleri,
- 6 - Mahallî idare ve belediye büroları kuruluşunun en iyisi nasıl olmalıdır?

Oxford Social Guild denilen kuruluş dahi (Science Comünale) için yaz tatillerinde kurslar ve konferanslar tertip etmektedir.

Lyon belediyeçilik toplantısı için hazırlanan Hollanda raporu Doktor Van Den Berg tarafından hazırlanmıştır.

Doktor, belediyeçilik bilgilerinin idarî ilimler arasından nasıl doğmakta bulunduğunu tetkik ve izahattan sonra:

Belediyeçilik ilmi, sekiz seneden beri Rotterdam ticarî tetkikler yüksek mektebinde okutulmaktadır.

Bundan başka İdarî bilgiler Enstitüsü (Bu enstitü Hollanda şehirler birliği ile belediye menfaatleri birliği ve belediye malî memurlar birliği tarafından tesis edilmiştir. G.) İdarî ilimler arasında belediyeçilik tetkikatı yaptırılmaktadır.

Ticarî tetkikler yüksek mektebin belediye idaresi ilmi adile vermekte olduğu kurslar bütün sene devam etmek üzere haftada iki saattir.

Dersler:

- 1 — Umumî hizmetler (Belediye hizmetleri dahil),
- 2 — İdare tatbikatı,
- 3 — Hollanda Hindistanı mahallî idare kanunları,
- 4 — Günlük mevzuların münakaşası.

Bu derslerden başka dışarıdan birçok profesörler belediye ve mahallî idare meseleleri üzerine konferanslar verirler.

(ikinci sorgu)

Lyon toplantısında konuşulan işlerden ikincisi yol, meydan ve ev ve süprütülerinin en son sistem ve en ucuz masrafla ne yolda toplanacağı idi.

Bu iş için de her memleket ayrı ayrı raporlar vermişlerdir. Aynı iş için bütün raporları tetkik eden umumî yolların temizlik ve aydınlığı fen bürosu şefi mühendis M. Bontteville umumî bir rapor hazırlamıştır:

Mühendis raporunda diyor ki:

Her hangi bir mahallî kuruluş için köy halinde ve köyde kullanılan usullerin kâfi gelmediği gün, ev süprüntülerinin nasıl toplanması lâzım olduğunu düşünmek gerektir. Fakat bir çok küçük belediyeler bu işi düşünürlerken en kolayını, en ucuzunu ve en sağlamını bilmedikleri için zorluk çekerler ve bir çokları da para bulamıyorlar.

Bunun için bu gibi belediyelere en son ilerlemiş usulleri göstermek ve anlatmak çok iyi olacaktır. Brukselles şehri yollar temizlik eski müdürü M. Van Lint başkanlığında uluslar arası şehirler birliğinin son günlerde hazırlattığı Buletin'deki rapor bunun için en faideli yazıları toplamıştır.

Bu iş için sorulan sorgular şöyle idi.

1 — Memleketimizde süprüntülerin toplanması ve taşınması için tavsiyelerde bulunan ve direktifler veren merkez ofisleri var midir? (İngilteredeki gibi).

2 — Bu ofisler nasıl çalışırlar? Raportör diyor ki:

Birçok memleketlerde yol ve ev süprüntülerinin toplanılması ve taşınması işi kanunî, teşriî müdahaleleri icap ettirmiştir ve bundan dolayı mahallî idarelerin kanunî ve mali salâhiyetleri merkezin vesayetile ve onun tesbit ve tashihile yapılmaktadır.

İngiltere mahallî idarelerinde sağlık bakanlığı temizlik ofisi (¹) temizlik işleri için senelik istatistiklere çıkarır ve anketler açar ve bunları bütün köylere dağıtır, buna benzer istatistikler (daha az tafsilâtlar olmakla beraber) Hollanda da ve Almanya ile Fransada çıkarılmaktadır. Fakat bunlar İngilterede olduğu gibi muayyen zamanlarda muntazam çıkarılamaz.

¹ İngiliz mahallî idarelerinde ilk işler sıhhi vazifelerden başladığından dolayı bu işlerle sağlık bakanlığı uğraşır

İngiliz merkez temizlik ofisi, muhtelif tedbirlerden birisi seçmek isteyen belediyelere yol göstermek vazifesile mükelleftir ve mahallî kuruluşlar için çok faydeli olmaktadır. Diğer memleketlerde de böyle salahiyyetli bir merkezin bulunması çok muvafık olacaktır.

3 — Memleketimizde hükümetçe, belediye veya belediye reisleri gibi bir kuruluşa temizlik işinden dolayı yardım ediyor mu? Bütün raporlar bu suale (hayır) cevabini vermişlerdir. Yalnız süprüntülerin toplanması ve masrafları hakkında malûmat vardır. Süprüntü toplanması hemen her yerde belediyelerce yaptırılmaktadır. Bazı yerlerde bu iş için belediyeler birleşmişlerdir. (Komün birliği veya komün sendikası gibi).

Bu hizmetin karşılığı paraya gelince bir çok memleketlerde belediyeler süprüntü kutularını tip ve model olarak halarında bu işe tahsis edilmiş matrah ve onun iradile temin olunmaktadır. Alınacak taxç dahi ya hizmetin derecesine göre yahut resim alınacak binanın ehemmiyetine göre tesbit edilmektedir.

San'at ve ticaret mallarından çıkan süprüntüler ve ev ve sokak süprüntüsü sayılamaz ve bundan dolayı belediyeler ayrıca zam alırlar.

4 — Memleketimizde ev süprüntülerinin toplanması taşınması ne gibi usullere tâbidir?

Bu sorguya verilen cevap çok muhtelifdir. Birçok şehirlerde belediyeler süprüntü kutularını tip ve model olarak hazırlanmakta ve mal sahipleri bu modellere göre kapalı markalı ve numaralı kutular yaptırmaktadırlar. Bazı belediyelerde bu modelleri parasız dağıtmaktadır.

Toplamaya gelince:

Bu iş büyük şehirlerin merkezlerinde sabahleyin erkenden ve tek bir dolaşmakta yapılmaktadır. Fakat bu bir devirde yapılış oldukça pahalıya mal oluyor. Çünkü hem az iş görülüyor hem de az yer dolaşılıyor.

Müteaddit dolaşmalar yapmadıkça bu işi tamamlamak

kabil olmadığına göre sabahtan sonra da dolaşmak devamı edecektir. Fakat gündüzleri süprüntü kutularının caddelerdeki çirkin görünüşüne mani olmak için ameleler büyücek kutuları kapılardan içerde doldurmalıdır. Asil iş, son sistemi süprüntü toplama usulü mükerrer dolaşmalarla yapılmalıdır.

Dolaşmalarda kullanılanlar bir çok şehirlerde atlı arabalardır. Çünkü bunlar dar yollarda dahi kolaylıkla dönebilirler. Buharlı motorlar da çok kullanılmakta ise de birçok. belediyeler elektrikle müteharrik arabaları tercih ediyorlar. Bazı belediyeler de ağır yağla yürüyen arabalar kullanıyorlar. Süprüntülerin uzak yerlere taşınması zaruri olan memleket ve şehirlerde su yollarile yahut şimendiferle ve kapalı vagonlarla bu iş görülmektedir. (Hollanda ve Lâhide olduğu gibi).

Süprüntülerin imhası:

Bunun için birçok raporlarda dört usul gösterilmiştir.

- 1 - Adi boşaltma,
- 2 - Denize dökme,
- 3 - Çiftçilikte kullanma,
- 4 - Küle çevirme.

Adi boşaltma — Bir çok şehirlerde uzun zaman tatbik edilmiş olmakla beraber, yerini (Kontrol altında boşaltmak) usulüne bırakmaktadır. Bu usul senelerden beri İngiliz şehirlerinin bir kısmında kullanılıyor. Son zamanlarda Paris şehri banliyosunda da tatbik edilmeğe başlanmıştır. Çünkü küle çevirme fabrikalarının her hangi bir sebeple işlemez olmasına karşı yardımcı bir usul telâkki edilmiştir.

Denize dökme — Bu usul fırtınalı havalardaki güçlüklerden ve denize dökülen süprüntülerin dalgalarla tekrar deniz kıyılarına atılması gibi sebeplerden ötürü kullanılmaz olmuştur.

Çiftlikte kullanma — Doğrudan doğruya süprüntüleri tarlaya ve bahçeye dökmek usulü iyi değildir. Mihaniki surette imha ederek veya değirmende toz haline getirerek tarlaya ve bahçeye dökmek usulü daha geniş tatbik edilmek-

tedir. Bundan başka (Zymothermigue) denilen ve süprüntülük olarak hazırlanan çukurlara doldurulup çürüdükten sonra çıkarıp tarlaya ve bahçeye dökmek usulü vardır ki sağlık bakımından daha uygundur.

Küle çevirme — Süprüntülerin ıslak ve yaş şeylerle karışık olduğu yaz ve son bahar günlerinde güç tatbik edilir bir usuldür.

İngilterede, Fransanın üst tarafında Hollanda da her zaman tatbik edilebilen bu usul, Almanyada ve Fransanın alt kısmında ve Akdeniz kıyılarında tatbik edilememektedir.

Bu umumî malûmattan sonra her memleketin mütehassısları tarafından hazırlanan raporlar ayrı ayrı tetkik edilecektir.

K. Naci Kıcıman

Memurlara 12 açık mektup

(1)

Her mukavele gibi aramızda aktolunan iş mukavelesinde her iki tarafa muayyen vazifeler yükletmiştir. Bu vazifeler ifa edilmeksizin bu iş mukavelesinin devamına imkân yoktur,- Siz iş saatleri zamanında bütün iş kuvvetinizi müessesemize hasretmeye mecbursunuz. Biz de buna mukabil geçinme paranızı hatta kısa hastalık zamanlarınızda bile temin ile mükellefiz. Müessesemizde sadikane hizmet ederek size borçlu olduğumuz meblâğı teminde yardım ediniz.

Her şeyden evvel; anlamadığınız bir şey olursa hemen sorunuz yanlış gördüğünüz veya size kâfi derecede açık ve anlayışlı gelmeyen bir işi yapmayınız. İhtimal ki size yanlış bir vazife verilmiş olur, ki bunu tekrar sormakla, araştırmakla doğrusunu yapmak borcunuzdur.

Yalnız verilen bir vazifeyi yapıp bunu saklamağa ve müesseseyi müşkil bir vaziyet sokmağa kalkışmayınız. Yanlış işlerden daha çok şeyler öğrenilebilir. Bulunduğunuz daire veya müessesede ilerlemek isterseniz kendinize bir iş ahlâki edininiz. Şu şartı da sizden isteriz. Hiç bir yanlış hareket tekrar edilmemelidir. Hiç bir zaman unutmayınız ki siz bütün bir işi çeviren bir iş zincirinin bir parçasısınız.

Bu parça işlemezse iş yürümez. Siz müessesemizde hangi işde çalışırsanız çalışınız bunda ehemmiyet yoktur. Fakat iş zincirinin en ufak parçasının bile işlememesi durması müesseseye büyük zarar verebilir. Bazı hallerde size verilen vazife veya işte şu veya bu noktanın lüzumsuz veya faydasız olacağı kanaatine ve zehabına kapılırsınız. Böyle zamanlarda iş veya vazife üstünde iyice düşünür ve durursunuz, anında lüzumsuz bulduğunuz bir noktanın bile bir maksada matuf olduğunu görürsünüz. Bu sözler bilhassa müessesemize yeni alınmış arkadaşlar için caridir.

Bir müesseseye yeni alınan memurlar yepyeni ve ken

dilerinin alışmadığı bir çalışma tarzı içine girdiklerini düşünüp tenkitlerini saklayarak verilen vazifeleri istenilen şekilde yapmalı ve ancak bir müddet sonra bütün müessesenin çalışma vaziyetini ameli olarak tetkik ederek ıslâhat teklifi yapmalıdırlar.

Vazifenizi daima memnuniyetle ve bir haz içinde yapmayı tecrübe ediniz. Çünkü bir müesseseye ancak sevgi ile yapılan hizmetler faydalıdır ve işinize olan bu sevgi sizi müessesemize daimî surette bağlamaya bir sebep teşkil eder.

Her meslekte ve müessesede ifası hoş olmayan veya güç olan, fakat her halde icrası lâzım gelen işler de vardır ki, vazife aşkile çalışmak itiyadını hasıl eden memurlar bunları da büyük bir sevgi ve şevk ile icra ederler. Hayatınızda her şey ve işinizde terakki vazifeye merbutiyetinize bağlıdır. Dünyaya ve etrafına somurtkan olanlar ve muvaffakiyetsizlik kusurlarını kendinde değil, başkalarında arayanlar, terakkiye giden her yolu kendilerine kapatmış olurlar. Başkalarının muvaffakiyetle başardıkları işleri siz de görebilirsiniz. Kendine derin bir güveni olan bir şahsa hiç bir iş zor gelmez. Böyle birisi hayatının en güç vakalarında ve hâdiselerinde bile, daha fena yapmış olmamak gibi bir düşünce bile olsa, iyi tarafını bulur. Hayat görüldüğü gibi bir hakikatten ibarettir. Ümütlü tarafı olmayan hiç bir felâket tasavvur olunamaz.

Memurlar ve müstahdemlerden bazısı, müessesenin bütün isini kendi yaptığı zannında ve kendisini müessesenin feda edemeyecek kanaatinde bulunurlar. Böyle düşünceye kapılmak pek hatalıdır, sahibine zararlıdır. Her hangi bir memur veya âmirin yerini tutacak başka biri bulunmayacak hiç bir müessese akla gelmez. Her şeyin kendisine bağlı olduğu zannında bulunan âmir ve memurlar arkadaşlarıyla geçinmekte güçlük çekeceklerinden er geç müesseseden çıkarılmalarına sebep olurlar. Böyle şahıslar müessesenin kendisine haksız muamele ettiği, kendisi olmaksızın müessesenin yürüyemeyeceği zihniyetinde bulunmakla beraber, kendi hatalarını, tekerrüründe bile, göremeyecek kadar bir kudretsizliktedirler.

Kendi kabiliyet ve istidadını izam eden düşüncelere kapılan âmir ve memurlar pek nadir olarak hakikata muvaffakiyetle irişebilirler. Bunlar ekseriya sukut ederler. Boşalan yer hemen başka birisi tarafından doldurulur ve her şey yolunda devam eder. Böyle bir memur ayrılınca dünya durmaz. Kendini vaz geçilmez sanarak haksız veya yanlış gurura kapılarak daha iyi mevkileri kendine kapayan memur da unutulmuş olur.

Son bir kaç söz daha var: Vazifesini hatta biraz fazlasile, fakat gösteriş yapmış olmak zihniyetine düşmeden yapınız. Mecbur olduğundan fazlasını yapan için bizde mukavelemizde yazılardan fazlasını vermeye hazırlanınız. Hakikî becerikliğin takdir olunmayacağı zannına kapılmayınız.

Hiç bir suretle sabırsız olmayınız. Cidden çalışkan insanlar her zaman ve her yerde terakki yoluna girmiş olurlar. Vasati kudrette insanlar kâfi derecede bulunursa da faal ve kudretli, verimli olanlar her yerde dört gözle aranır ve kaçırılmak istenmezler.

(2)

Muvaffakiyete götüren merdivenin 1000 küçük basamağı vardır. Bunun manası da; muvaffakiyete irişmek istiyorsak küçük şeylere de ehemmiyet vermemiz lâzımdır.

Taylor bu hususta bize iyi bir misal teşkil eder. Taylor her işin ve her vazifenin binlerce küçük şeylerden toplanmış olduğunu görüp her birini yani çalışan insanın her hareketini tetkik ve bu hareketi daha kısa zamanda ve daha çabuk ve iyi yapmasını temin ederek işi kolaylaştırma usulünü bulmuştur. Taylor; senelerce aynı işi yapmakta olan ameleye kendi fennî usulünü tatbik ederek bu işi amelenin o zamana kadar sarfettiği vaktin 1/8 zi kadar bir zamanda gördürmeye muvaffak olmuştur.

Başkalarının çalışmasını ince bir bakışla tekikten geçiren herkesi; içimizden her birinin kudretinin en çok yarısı ile vazifesine baktığını görür. Fakat niçin tam kudretle çalışmadığımızın sebebi de anlaşılamaz.

Evvelce Hollanda da iyi çalıştırılan bir fabrikada organizatör olarak bulundum. Fabrikanın sahibi zaman zaman ecnebi teşkilâtçıları çağırarak memur ve müstahdeminin faaliyeti derecesini kontrol ettirir ve arttırmak için teklifler alırdı. Bu fabrikada 100 kadar yazı makinesi vardı. Kontrol neticesinde gördüm ki iki parmakla tuşlara vurmak yerine 10 parmağından istifade suretile yazı yazmak usulünün tatbikle daktiloların kudreti % 50 arttı. Fabrikada açılan daktilo mektebinin masrafı çıktıktan sonra bu suretle müessese senede 30 bin frank istifade etmiş oldu. Bundan başka bu yeni usulde çalışan daktilolar, eskisine nazaran iki misline kadar yazı çıkardıkları halde fena çalışma usulünde yoruldukları kadar yorulmadıkları da görüldü.

İşte şu ufak misalen küçük şeylerin ne kadar büyük masraf yaptığını gördünüz. Bunun gibi; hataları ve noksanları nasıl keşfetmeli değil mi? Bunun için iki yol vardır; birincisi: arkadaşlarının hatalarını bulmak, kendisinin buna benzer hatalar! olup olmadığını araştırmak, ikincisi; hoş gitmeyen işlerin ne olduğunu, acı bir hakikatta olsa görmek ve buradan tashihe başlamak.

Amerikalılar, iş adamlarının her sabah soğuk bir duş almalarını tavsiye ederler, ki önceleri her insana hoş gitmeyen bir meşgaledir. Sabahları jimnastik yapmak ve derin nefes alıp vermeyi de nefse itimatlı, iradeli ve kuvvetli olmak için bu soğuk banyoya ilâve etmeliyiz.

İşte insan bu suretle hoş olmayan şeylere karşı enerjisini çelikleştirir ve dikkat, mukavemet hassaları keskinleşir; kuvvetleşir, artar. Bundan sonra insan önceleri en hoş gitmeyen ağır veya ehemmiyetsiz görüp te bir tarafa bıraktığı işleri heves ve şevkle çıkarmaya başlar. Çalışırken ehemmiyetli ve ehemmiyetsizi birbirinden ayırt edebilmelidir. Daima vazifesi başında bulunmayarak kendisine getirilen işleri şöylece arka arkaya bitirmeyenlerin mutlaka en verimli olduğuna inanmamalıdır. Vazifede evvelâ en mühimleri yapılır; ehemmiyetsiz olanlar da sıraya konarak yine zamanında yapılmaya çalışılır.

Her memur ve müstahdem, her an aldığı işin daha basit ve daha kolay ve neticede nasıl doğru ve çabuk yapacağını düşünmeli ve düşünmeğe vakit bulmalıdır. Bu her memurun kendi elindedir. Dosyalarını isimlere veya işin cinsine göre, lüzumu halinde hem tertipli veya numaralı bölmelere ayıran muhasebeci veya memurlar tabiidir ki işlerini çabukça görürler ve dosyayı dakikalarca karıştırmaya lüzum görmezler. Memur bitirdiği işleri ve yazıları ayrı bir tarafa koyarsa bunları mahalline teslim için diğer kâğıtlarının içinden ayırmaya lüzum kalmaz.

Her şeyi yerli yerine koymaya da pek dikkat emelidir ki, bu usulü bir çokları ömürlerince öğrenemezler. Taylor kendi yazı makinesi üstünde duracak eşyaların; yazı kaleminin sigara tablasının, yazı kâğıtlarının yerlerini çizmek suretile sabit tutmak çaresini bulmuştur.

Bu suretle gözünü yormadan ve zaman kaybetmeden, hattâ masaya eğilmiş meşgul olan başını kaldırmadan aradığını yerinde bulmak mümkündür. Tüccar her gün yevmiye defterlerini yüzlerce defa kullanır. Fakat yüzlerce ticarethane vardır ki sattığını yazmak için her defterini aramaya mecbur olur. Bunun neticesinde vakit kaybetmek, işlere yetişmemek, kızmak ve sinirlenmektir.

Her müessesede böyle ufak tefek ehemmiyetsiz görünen şeylere bir kıymet verilerek meşgul olmanın ne kadar faydalı olduğunu görüyorsunuz. Böyle bir tetkike alışmak sade meslekiniz için değil, bütün hayatınız için pek verimli neticeler doğuracağından ve her işinizi tam bir emniyet ve kanaat gelinciye kadar bilgi ve düşüncelerinizi teksif ederek bitirmeye çalışmalısınız. Bu suretle hem herkesin boşa geçirdiği ve nasıl geçtiğini kendinden geçmiş olarak seyre daldığı dönmeyecek «zaman» nın kendiniz ve cemiyet için pek faydalı neticeler vermesini temin edebilirsiniz.

Müsaadenizle size ufak bir hikâye anlatacağım.

Vazifem esnasında, bazan olduğu gibi, bir ahabımla geçirdiğim güzel bir saati, güzel bir öğle yemeğini, bir kaz pastasını hatırladım. Vazifem bitince, akşamleyin o za

man bu güzel yemeği yediğim lokantaya gidip aynı yerde oturmayı ve bu eski hatırayı tekrarlamayı kurdum. Vazifem biter bitmez lokantaya gittim. Masa boştu, yemeklerimi ısmarladım. İştihâ ile yemeğe hazırlandım. Hâlâ hatırlarım ki garson istediğim şeyleri getirdi. Fakat o sırada ben yine müessesemin işlerine zihnen dalmış bulunuyordum. Bu dalgınlıktan açıldığı zaman önümdeki tabağın boşalmış olduğunu gördüm. Derhal anladım ki, kendi kendime hazırladığım zevki ve tadı, kendimi bir an unutmakla kaçırmıştım. Bu hal karşısında ağlayacak hale gelerek kederli bir kalple fakat bir tecrübe daha kazanmış olarak eve döndüm.

İşte hayat hep böyledir. Hepimiz küçük ve büyük neşelerin, tatların önünden geçer gideriz. Ansızın önümüze çıkan iyi fırsatlardan istifade etmeyi bilmeyiz. Her gün biraz daha dikkatli olsak bulup varacağımız ve günü dolduran işlerin, hâdiselerin zevklerinden mahrum surette yaşarız.

(3)

Bugün size mektepte daha çocuk iken öğretilen ve her yerde her insanda bulunması lâzım gelen fakat hakikatte pek nadir rastgelen bir vasıftan; namusluluktan bahsedeceğim.

Herkesin namus telâkkisinden anladığını bir ahlâk kanunu gibi içinde sakladığı pek tabîi ise de bunu yakinen tetkik etmek faydalıdır.

Namuslu olmakla namussuz olmanın hududu nerededir? Hususî bir mektup yazdığınızı ve yalnızda zarf bulunmadığını müessesenin zarflarından birini - hatta bir kaçını belki kirleterek kullandığınızı gören akıllı bir insan size elbette namussuz diyemez. Peki hudut nerede? Arada sırada hususî maksada kullanılan zarf ve kâğıtların - senede belki yüzleri geçer - müessese kasasından metelik aşırıktan bir farkı nedir? Müessese kasasından bir metelik almakla bir veya bir kaç yüz lira aşırmanın arasında bir fark var midir? İşte görüyorsunuz ki herkesçe inanılan kaidelerle halledemeyeceğimiz güçlükle karşılaşmış oluyoruz.

Böyle bir hareketin esasi hatalıdır. Bir metelik ile veya misalimizdeki gibi birkaç zarf veya kâğıdı hususî işlerimizde kullanmakla namussuzluk çerçevesi içine ufacık parmağımızı sokmuş oluruz. Zamanla parmak ikileşir, beleşir ve nihayet bütün el ve ayak bu işlere girer; bunun âmili dahi kendisi farkına varmaz. Siz hemen; «böyle şeylerle ben hırsız olmam, bu gibi ufak şeylerin ehemmiyeti yoktur» diyeceksiniz. Buna rağmen ticarete birçok namuslu olmayan hareketler yapılır. Her müessesede, her mektupta, hattâ her reklâmda bulunan şeyler, bu kadar sert bir hâkim huzurunda son harfine kadar tutunamazlar. Hakikat budur.

Fakat size son seneler zarfında başımdan geçen bir hikâyeyi aynen anlatayım:

Memurlarımdan biri beni birkaç yüz kuruş dolandırdı. Kendisini çağırarak şöyle bir ihtarda bulundum, «efendi, siz beni dolandırdığınızın farkındasınız, fakat siz iyi bir ailedensiniz, hususî bir mektepten mezunsunuz. Nasıl olup ta nihayet 15 gün içinde anlaşılacağını bildiğiniz halde imzama taklit ettiniz ve sizi müessesenin namussuz kaydile çıkarmağa sebebiyet verdiniz. Memurun cevabi bu işe mecburiyet tahtında cesaret ettiğini fakat neticesini hiç düşünmediği tarzında idi. İki ay geçmemişti ki aynı memur başka bir müessesede yine buna benzer bir hareketinden dolayı hapse atıldı. Hapisten çıktıktan sonra yine bana müracaat etti. Görünüşte bu hastalığından tamamen iyileşmiş gibi idi. Esasen çalışkan olan bu memura verdiğim tavsiye ile yine başka bir müesseseye girdi ve para kazanmaya başladı. Fakat kendisini çok defalar görmeme rağmen dolandırdığı parayı vereceğine dair hiç bir sözde bulunmadığından yine fena yollarda olduğunu anladım. Yine bu sırada aynı suretle imza taklidi ile yaptığı dolandırıcılıktan tekrar hapse atıldı. Korkarım ki böyle bir insan artık cemiyet için tamamen kaybolmuştur. (Kadınlara yaptığı büyük masraflar bu dolandırıcılıkta büyük rol oynamıştır.)

Bu misali, büyük hataların ve kabahatlerin ehemmiyetsiz görünen ufak kabahatlerden doğduğunu göstermek için

anlattım. Ufak kusurların önüne vaktinde geçilmezse sonradan büyüklerinin felâket ve seyyiesini ilelebet çekmek lâzım gelir. Esas meseleye gelirsek diyebilirim ki bende gençlikte ve stajım esnasında böyle ufak şeylere ehemmiyet vermedimse de içimden gelen yüksek bir ses beni daima temiz tutmaya yardım etmiştir. Şu halde sizde, hiç kimsenin kurtulamadığı kusurlardan, kendi kendinizi sıyırmaya ve hakikatin fecaatini ve dehşetini görmeğe çalışarak, aynı kusurları ve kabahatleri başkalarının da yapmış veya yapmakta olmuş olmasına bakarak teselliye kalkışmayınız. Ticaret hayatında, cemiyet hayatında olduğu gibi, hakikî ve tam namuslular azdır. Siz iyi bir şef olmak için bu azlardan olmaya çalışınız.

Bizim bütün ticaretimiz tam namuslulukla çalışılmadığından muztarıptır. Kanunun cezalandırdığı ahlâksızlıktan başka umumî olarak gizli gizli sözleşmeler, mukavelelere riayetsizlik, vergi kaçakçılığı devam edip gitmektedir.

Namuslu bir memur günlük işini nasıl verirse, namuslu bir şefte memurun çalışmasile uygun ve denk olmak üzere yükseltir ve maaşını ona göre tayinde tereddüt etmez. İşte böylece âmir ve memur arasında nazik namusluluk fidanı gözetilmelidir ki, bu fidan ağaç haline gelince hepimize olgun meyvalar verebilsin.

Askerlik ve ticaret işinden başka bir meslekte müptedinin bir gün mareşal bastonunu taşımasına imkân yoktur. Bunu bize Amerika isbat etmektedir. Orada her milyoner ve milyarder çıraklıktan yetişmiştir. Hattâ ben ticarete çıraklıktan başlayan kimsenin bazan pek ehemmiyetli işleri başararak kendisine yükselme yolları açabileceğine kaniim. Çünkü her hangi bir işin içinden başlayarak yetişmiş kimseler işin en küçük parçalarını bile kıymetlendirir ve yükseltirler. Bundan başka meslekin içinden yetişmiş ve bunun güçlüklerini anlamış olan kimse memurlarına iyi muamele eder ve takdir etmekte gecikmez.

Şuhalde size de meslekinizin en yüksek yerleri açıktır.

Yükselmek için tandık ve tanışık şahısların yardımı

veya şahsî şans olması lâzım geldiğine sakın inanmayınız. Namuslu ve çalışkan olan herkes mükâfatını almakta gecikmez. Çünkü bugün her zamankinden daha ziyade hakikî, ciddî ve verimli namuslu insanların aranmakta olduğunu bilmelisiniz. Müessese âmirleri birçok hallerde büyük işleri işlemeden geçip giderler. Çünkü bu vazifeyi itimatla verecek kimse bulamazlar. Filhakika vazifelerini iyi yapan çalışkan ve namuslu muhasebeciler, ustalar, mühendisler ve: saire vardır. Bunlardan her hangi birini âmir mevkiine getirirsek işlerini yine doğru görürlerse bu işi daha iyi daha ucuz ve daha kısa bir zamanda bitirecek usuller koymaktan ekseriya aciz kalırlar.

Almanyada islâhatında bulunduğum büyük bir bankanın muhasebesini hatırlıyorum. Bu muhasebede şeflerde beraber 50 muhasip vardı. Fakat şefleri de dahil olmak üzere hiç biri evvelki ve geçen senelerin blânçosunu önlerine alıp nümune tutmadan yeni senenin blânçosunu yapacak kudrette değildiler. Diğer cihetten birçok yüksek maaşlı müdür ve murakıpler sene hesaplarının tanziminde ve bunların kontrolünde yanlışlıklarını bulmak dirayetini gösteremezler. Bütün böyle şahıslar hiç te âmirlik ve müdürlük mevkilerinde tavgiz olunamazlar. İşte her işin başına geçecek olanların nasıl çekirdekten yetişmiş olacağı lazım geleceği iyice anlaşılıyor değil mi?

Birçok kimseler de vazifelerinde sebat ve vazife aşkı yoktur. Bu noksanlar ne meslekî bilgisini ve ne de hususî hayatına lazım olan malûmatı edinmeyen ve artırmayan şahıslar da görülür. Benliğini, fikrini kuvvetlendirenler ne vazifelerinde ve ne de hususî hayatlarında en güç işleri başarmaktan geri kalmazlar. Bunun için size kendi vazife ve işlerinizi tam ve doğru yapacak bilgi edinmekle beraber, başka birisinin görünüşte sımsıkı sarıldığı ve bir gün terfi edebileceğiniz mevki için hazırlanmanızı da tavsiye ederim. Çünkü o mevkideki şahsın izin alması, hasta olması gibi haller, istidat ve bilgi derecenizi hattâ belki de işleri ondan daha iyi yapmak suretile, ispata sebep olabilir.

Muvakkaten ifa ettiğiniz daha yüksek vazifede muvaffak olursanız, o âmir veya memurun bir gün müesseseden ayrılmas ile, terfi veya terakki etmes ile yerine geçebileceğiniz gibi, o vazifenin bir şubesi başka bir yerde açılınca da âmiriniz tabii bir namzet olan sizi tayin ettirmekte kusur etmez.

Mektepten çıkan ve her hangi bir mesleğe giren kimse öğrenecek şeylerin bitmiş olduğunu zannederse yanılır. Meselâ ticaret mektebi mezunu girdiği vazifede terakki etmek isterse, sade lisana vâkıf olması değil, mesleğinin tarihini, para hareketlerinin derecesini, en çok geçen adlî ve hukukî malûmatı ve memleketin vergi kanunlarını da iyice bilmelidir. Bir fabrikanın muhasebecisinin de teknik teşkilât esasları ile, fabrikada mevcut makine ve tezgâhların işleme ve iş yapma kudretleri hakkında bilgisi olmalıdır.

Her hangi bir meslekte çalışan memur, mesleğine ait olan kitapları arasıra okumağı unutmamalı, kendi tecrübelerini de bir kâğıda toplamalı ve bu suretle bildiklerini evvelâ kendi kontrol etmeğı de unutmamalıdır. Çünkü birkaç kuruş mukabilinde alınacak kitaplar birçok seneler ve acı tecrübelerle kazanılacak bilgiye nazaran pek ucuz girer öğrenme vasıtası olabilirler. Parası kıt olanlar da her yerde bulunan umumî kütüphanelerden istifade edebilirler.

Fazla çalışmak suretile de hayati büsbütün unutmak da doğru değildir. Çünkü mütemadiyen çalışmak, terakki etmek, yükselmek isteriz? Bunun sebebi, gayesi nedir? Biz dünyaya niçin geldik? Hayatinin icaplarını da yapıyor musun? Bu bahse son mektubumda yine döneceğim.

(5)

Rica ederim, mektuplarımı okurken, patron veya müessese âmiri olmakla; memurlarımdan yalnız fazla iş istediğim zannına kapılarak bu sebepten bu mektupları yazdığımı sanmayınız. Müessese şefi ile çalışan memurları arasında bazı fena âdetler yaratmış olan tembel memurlarla küçüklük göstermeğe hevesli âmirlerin hareketleri artık ma-

ziye karışmalıdır. Birçok memurlar, kısa düşünceli âmirlerinin saatlerle önlerinde tuttıkları ve geç imzaladıkları kâğıtlar için kendilerinin yarım veya bir saat daha fazla dairede kalmak mecburiyetinden şikâyetçidirler. Filhakika bir gün memurlarının bu haklarını tanıyan kudretli şefler çoğalmıştır. Çalışkan memurlar çalışma saatleri haricinde de dairede bir imza veya lüzumsuz işler için memurlarını bekleten âmirlerin hizmetinde çalışmak istemezler. Mukaveleleri dışında olarak böyle fazla çalıştırılırlarsa istifa eder ve derhal başka yerde iş bulurlar.

Fakat bir de memurlarımızın vakti zamanında vazifeye gelme meselesini araştıralım: Siz vaktinde işinize gelir misiniz? Her sabah vazifeye zamanından beş dakika evvel mi gelirsiniz? İşiniz de son dakikaya kadar çalışır mısınız?

Bir yerde, organizatör olarak bulunurken, âmir mevkiinde bulunan bir memur şefinin memnuniyetini mucip olacak bir derecede aldığı işleri pek çabuk bitirmekte idi. Fakat kendisini dairesinin iş saatlerinde masası ve vazifesi başında bulundurmanın imkânı yoktu. Bunun neticesi olarak; yükselebileceği ve iyi bir maaş aldığı bir mevki kaybetti. Şu halde vazife saatleri başında ve sonunda daima vaktinde iş başında olunuz.

Ve işgüzar görünmek istiyen bir âmirin hatırı için her akşam yarım veya bir saat daha iş başında kalmağı düşünmeyiniz. Siz günlük işlerinizi tamamen bitirdikten sonra elbette bir gün çalışmanızın mükâfatını alırsınız. İyi ve temiz iradenin namuslu düşüncelerin her işte üstün olacağına inanırız. Düşününüz ki bir zamanlar hafta tatil günü bile yoktu. Şimdi ise tatil gününden bir gün evvel bile yarım gün çalışıyorsunuz.

Amerikanın ilk sanayi organizatörlerinden «Taylor» bir eserinde şu hikâyeyi anlatmaktadır:

«Çırak olarak bir fabrikaya girdiğim zaman birçok muvaffakiyetli işlerde şeflik eden bir tanıdığım;» Eğer vazifende terakki etmek istersen; Şefin saat 7 de gel diyorsa bundan 10 dakika evvel gel, şefin akşam 6 da git derse, bun

dan 10 dakika sonra git «Eğer söylediğim kelimelerin derin manasını anlayamazsan hayatında hiç bir zaman muvaffak olamazsın.» demişti.

Fakat biz, hiç bir amirin artık normal çalışma zamanlarından gayri zamanlarda - acele ve mühim haller tabiimüstesna - memurların çalışmaya icbar edemiyeceğine kaniiz. Diğer cihetten işe dakikası dakikasına başlamak için, iş zamanından beş on dakika evvel daireye gelmiş olmakta zaruri ve faydalıdır. Tecrübeme dayanarak diyebilirim ki, işini tam akşam paydosu saatinde bitirip çekmecesini kapayan memurun hareketi evvela arkadaşlarına ve zamanla şefine de sirayet ederek hepsinin işlerini aksam paydosu saatinden evvel bitirmelerine sebeb olur.

Son söz olarak okuyucularımdan, memur olupta yükselmeyi ve bir gün amir ve şef olmayı isteyenlere bir ricam var. Amir ve şef olunca müptedi ve acemi olarak meslekinizde çektiğiniz güçlükleri ve bulduğunuz noksanları ve bunların sizin o zaman bulunduğunuzdan daha iyi olmasını istediğinizi de unutmayınız. Akşam paydosu saatinde evvelce vermiş olduğunuz randövyü nasıl gitmek istediğinizi hatırlayınız ve memurlarınızın gitmek için gözünüzün içine baktıklarını görmek lütfunda bulununuz.

Biz şef ve âmirlerin, geçmiş olan gençlik arzularımızla, gençlerin istediklerini pek kolay unutuyoruz. Bir zamanlar islahat için binlerce teklif yapmak istediğimiz şeylerde yine gençleri, ihtiyaç ve acı içinde bırakmayalım. En küçük bir memurun bile hazırlamış kâğıtlarını imza vakti geldiğini hatırlatır bir hareketinde hoşça görüp memnuniyetle karşılayınız. Çünkü oda daha bunları pullayacak kayıt edecek postaya verecektir.

Memurlarınıza göstereceğiniz güler bir yüz, onların daha istekle ve sevinerek, hal ve istikballerinden emin olarak çalışmalarını temin edeceğinde unutmayınız. Ancak böyle bir çalışma âmiri ve müesseseyi muvaffakiyete götürür.

(6)

Daima hakikatta az veya çok mektep ve tahsil bilgisi ile bir müessesenin hürmetli ve mukaddes çalışma kalemlerine gelerek 8 saat kapalı çalışacak memurun yapacağı işler nelerdir? Memurlar ya bütün gün cem ederler veya, mektup, tezkere, tahrirat karalamalarını yazarlar, kopya eder veya makinede yazarlar, adres yazarlar, mektup veya paketleri kırmızı mumla mühürlerler, dosya ve defterlerini yerleştirirler. Böyle bir manzara karşısında bulunan çok genç memurların hevesi kırılır ve bazan da bu hal memurun hayatınca devam eder. Bu böyle mi olmalıdır?

Şüphesiz ki her başlangıç güçtür; hele eski, battal zihniyetin alışkanlığıyla çalışma usulleri, yeni ve genç memura pek garip görüldüğü gibi mevcut memurların hemen hemen hiç bir şey yapmadıkları hissini de verdiği bir yerde, başlangıç daha güç gelir.

Fakat genç memur, yeni başladığı memurluk hayatının fena gördüğü şeylerine kendini kaptırmazsa, incinmeden ve kimseyi incitmeden hayatını kurmuş olur. Bilgi hududuna kadar vazifeye sarılmış ve sadıkane çalışmakla her şeyi fena gören ve müesseseyi uçuruma sürükleyen âmirlere karşı en kuvvetli bir mukavemet teşkil etmek mümkündür. İşin kendisine gelince, kuru rakamlar hep yeni şekillerinde bazan malzeme, bazan para, bazan kıymetsiz bir şey olarak, tekrar ettikçe bunlar olduğu gibi hoşça kabul olunursa buna bağlı olan işler hiç can sıkıcı olmaz. Fakat nihayet işe alışıp ta kalem, rakamları deftere çizerken, fikir, başka yerde meşgul olursa can sıkıntısı başlar. İşte görülüyor ki her işin enteresan olması ve bizi meşgul etmesi kendi hareket tarzımıza bağlıdır. Tüccarlar ve dışçileri arasında arasıra feylezof ve şairlerin türemesi de bu sebeptendir.

Şuhalde siz de bir defa yaptığınız işin ruhuna girmeğe çalışınız. Bir muhasebecinin veya bir daktilonun da, hep ve her gün yaptığı aynı işi, memnuniyet ve haz içinde başarması kendi hayatına faydalı olur. Çünkü çalışılan işi sevgi

ile başarmağa çalışmak çalışana bir başkalık ve ferahlık verir.

Biz bunları, hem yüksek mevkilerdeki memurlar ve hem de bir işe yeni girenler için söylüyoruz. Yalnız sevgi ve derin alâka ile yapılan vazifeler muvaffakiyete götürür. Yalnız böylece çalışan işlerde insan ruhunda manen de bir zevk duyar. Bizi maddî ve manevî tatmin eden bir vazife ise ebedî mesleğimiz haline girer. İşte bunun içindir ki küçük, genç ve yeni memurlara nezaretle ve amirlikle mükellef olan memurların da büyük ve mukaddes bir vazifeleri vardır, Bu vazife de yenilerin ve geçenlerin ruhunda onları vazifelerine aşık edecek ve nihayet vazifelerini ve işlerini kendilerine meslek yaptıracak surette hareket etmek ve vazife sevgisi arttırmaya çalışmak ve her an bu şartları göz önünde tutmaktır.

Şimdi artık kendinize bir hayat gayesi edinmelisiniz; hele işleriniz güçleştikçe, âmirinizin geçimsizliği arttıkça daha ziyade vazifeye sarılarak mesleğinize olan sevginizi arttırmaya çalışınız. Sebat ve sabır her yerde kazandırır. Her yağmurdan sonra güneş açar. Vazifeniz işinizi daima ve her gün biraz daha iyi ve doğru yapmaya çalışırsanız yalnız şefinizin nasıl aynı zamanda kendi menfaatinize de hizmet etmiş olursunuz ve neticede olduğunuz yerde paslanmaz ve elli sene hep kayıt memuru veya dosya muhafızlığı yapan memurlar gibi yerinizde saymazsınız.

Dünya dönmekte, fen ilerlemekte, teknik terakkiyat arzın üstünü kaplamaktadır. Bugün modern ve eyi olan bir usul ve kaidenin yarın öbürün hükmü çürümüş demektir. Yeni usul ve kaidelere ayak, el ve kafa uyduramıyan memurlar ve âmirler oldukları yerlerde paslanıp kalırlarsa bundaki kabahat te yalnız kendilerindir.

(7)

Bazı insanlar kendi şahsiyetlerini meslekleri içinde kaybederler. Böyle memur veya âmirler hususî hayatlarında da kendi işlerinin birer canlı klişesi gibi hareket ederler. Mes-

lek veya vazifeleri halinde gidiş ve gelişlerinde bir üniforma gibi onları şekillendirmiştir. Meselâ hepimiz bir daktilo hanımını, bir mümeyyizi, bir kalem efendisini ta uzaktan tanırız. Her memur böyle vazifesinin ve mesleğinin bir üniforması, klişesi haline mi gelmelidir?

Hayır. Memur böyle olamaz ve olmamalıdır. Biliyorum ki ben bunu size söylemekle sizden çok şey istiyorum. Çünkü her meslekin ve iş memurun muayyen bir şekle ve kalıba girerek çalışmasını şart koştuğu gibi, her memurun kendi kafasına göre de çalışmasına müsaade olunamaz, işte bunun içindir ki hiç birinizin kendi usul ve aklına göre çalışması ve idare etmesi muvaffak olamayacağı gibi, umurun ve cemiyetin içinde tamamen ayırıp kaybolacak kadar da silik şahsiyetli olmanıza ve kendi düşüncelerinizden, benliğinizden tamamen ayrılmınıza da lüzum yoktur.

Filhakika böyle bir büroda çalışanların hemen hepsinin tembel olduğu, fakat içlerinden birinin birikmiş ve çoğalmış bir yığın işleri başarmaya çalışması veya her şeye karşı kayıtsız ve alâkasız olan bir âmirin yanında iyi giyimli olarak çalışma hevesinde olan biri bulundukları muhitte ya pek güç tutunabilirler veya er geç mukavemetten bıkarak bu muhitin ahlâk, itiyat ve hallerine tamamen uyar, giderler. Fakat buna rağmen hele ticarî işlerinde çalışan memurların, kendi hususiyetlerini kaybetmeye çalışmalarını tavsiye ederim? Yeni memur; önceleri beğenmediği hallere, evvelâ ufak bir yanlışlıkla sonra daha büyüğü ile diğer memurların düştüğü hal ve hatalara inmemek ve muvaffakiyetin kendi elinden de çıkmaması için pek dikkatli bulunmalıdır.

Bu sözlerimize bilhassa vazifesini fena yapmakla beraber yine maaşını her ay muntazaman aldığı gibi muayyen senelerde zam bekliyen memurlar da dikkat etmelidirler. Çünkü böyle memurlar nihayet bir gün bir kadroda veya organizasyon karşısında kendilerini işsiz olarak bulacaklardır. Böyle memurların yeni müraacat ve iş istidaları da, diğer bir sürü namzet taliplerininkinden farksız olacak, yani yeni

müessese sahibine veya müdürüne hiç te taze kuvvetli, kendi bilgisine güvenir, yeni çalışma usulleri yaratmaya kabiliyetli ve faal çalışan olarak güvenemeyecektir. Belki ancak normal şartlar içinde verilen vazifeyi şöyle böyle yapmaya kifayeti olduğu kanaatini verebilecektir. işte bunun için memurluk hayatınızda şahsiyetinizi, benliğinizi kaybetmemeye çalışınız.

Her memur ve namzet muayyen bir iş istiklâline veya bir işe maliktirler. Burada sözü geçen şey yalnız yepyeni, orijinal, hiç kimsenin bulamadığı ve gitmediği bir yol zannedilmemelidir.

Büyük bir âlim; «her şey vardı ve var olacaktır.» demiş ise de bu varlık her gün başka biçimde ve hiç te o güne kadar görülmemiş, karşılaşılmamış şekilde önümüze çıkar. İşte bu yeni yollardan vaktinde istifade etmek sizleri muvaffakiyete götürür.

Fakat acınacak bir haldir ki, genç memurların henüz enerji ve ümitlerini kaybetmedikleri bir çağda fena âmirler elinde ve yanında bütün çalışma arzuları boğulur. istidat ve hevesleri, yükselme ve çalışma hırslar mahvolur gider. İşte bu sebepten hepimiz her yerde nice memur ve âmirler görürüz ki işlerini sevdikleri bir meslek olarak değil, renksiz bir vazife olarak körü körüne yaparlar ve hayatlarından ne kendileri maddî ve manevî bir zevk alır, ne de muhitlerine neşe ve saadet verecek surette çalışırlar. Bunlar bir bakımdan yaşayan iş ölümlerinden kafielerdir. Bu mektubumun sizi böyle bir tali ve akıbetten korumaya yardım etmiş olmasını pek arzu ederim.

(8)

Meşhur demir kralı Amerikalı (Charles M. Schval) iş ve hayatta muvaffakiyet için aşağıdaki 10 kaideyi koyuyor.

- 1 — İşinde çalışan ol.
- 2 — Öğrenmekten geri kalma.
- 3 — Hür düşünceli ol.
- 4 — Mesleğine aşık ol.

5 — Doğru ol.

6 — Bir gaye peşinde ol. (Bir ülkün olsun!)

7 — Kendini bir şahsiyet olarak yetiştir.

8 — Herkese yardım et ve muvaffakiyetlerinden başkalarını da hissedar kıl.

9 — Düşüncelerinde İctimaî ol.

10 — Her ne işi yaparsan, bütün kuvvetini ve gayretini o işe bağla.

Bu 10 kaide adetçe kâfi çoklukta olmamakla beraber, sade işe değil hayatta da muvaffakiyet için ana şartları teşkil ettiğinden bunların altına bizde imzamızı koymakta bir an bile tereddüt etmeyiz.

Demir kralı Schval bu 10 kaideyi birer büyük levhaya yazarak yatağın karşısına asılmasını da tavsiye ediyor. Tabii uyku ilâci almak üzere değil. Bilâkis hergün bu kaidelerden birini iyice belliyerek bütün gün bu kaidenin çerçevesin' de çalışmak için bunu tavsiye ediyor. Nihayet 10 kaide iyice bellenerek bitince yine baştan ve birinci kaideden başlanarak, ta bütün iş ve muamelelerinde bu 10 kaideye göre hareket etmek bir alışma haline gelinceye kadar devam olunacaktır. Bu usulde sebat eden insan şüphesizdir ki neticede kuvvetli iradeli, sebatlı, çalışkan olur ve hayatında da tam bir muvaffakiyet gösterir.

Filhakika böyle 10 kaideyi önüne alarak her gün sistemli bir tarzda bunlarla meşgul olmak herkesin işi değildir ve başka reçetelere göre de çalışıp yine muvaffak olan insanlar çoktur. Ben kendimce herkesin her akşam günlük iş ve muamelelerini zihninden geçirerek kendi kendini bir defa kontrol etmesini ve buna mutlaka vakit bulmasını, muvaffakiyeti için hayırlı buluyorum.

Bunda bir müddet öğleye kadar olan iş ve muameleleri öğle paydosunda öğleden sonra olanları da akşam paydosunda bir kâğıda yazarak tenhada ve sükûnetli bir zamanda okumakla alışılabilir. İnsanların bilhassa memur ve âmirlerin arasına kendilerini böyle bir sorgu ve hesaba çekmeleri, başkalarından ziyade kendi muvaffakiyetleri için lâzımdır. Ta-

bîddir ki insan; yaptığı iş ve muamelelerde bazan kendini haklı çıkarmak tehlikesine rağmen, önceden kendisi ve kusurlarını mazur görmeyeceği kararla böyle bir gizli mahkemeye çekilmelidir.

Yukarıda söylediğimiz iş notları her sene saklanırsa, geçen senelerle karşılaştırılarak insan kendi kendisinin ne derece ilerlemiş olduğunu da anlayabilir.

Hasılı insan neticede fena çıkan karar ve hasılalar içinde cesaretini ve kuvvetini kaybetmemeli, olmuş ve geçmiş aleyhteki iş ve hallerden yeni çalışma tarzı için bir pay ve bir ibret dersi çıkarmalıdır. Demir bir irade hiç bir dolaba girip mahkûm oturamaz, paslanmaz. Fakat bir taraftan da pek ileriye gitmemelidir. Kıt görüşlü meslek erbabının gözleri vaktinden evvel sağını solunu görmez olur. Fakat görüşleri sağa ve sola gidebilenler yan sokakta da daha iyi bir iş bulabilecekleri gibi, çalışmak için yaşamadıklarını fakat yaşamak için çalıştıklarını da bilirler. Bunun genç ve yaşlı memur ve âmirler için normal olarak 8 saat çalışmak ve fazla çalışmak mecburiyetini istisnai hallere bırakmak her işin doğruluğu ve o işe bağlı olan şahısların muvaffakiyeti için lüzumlu bir şarttır.

(9)

Aptal birinin denize attığı taşı 10 akıllı dışarı çıkarma kudretinde olamaz. Demek istiyorum ki, düşüncesiz ve aptal birisinin yapacağı sakat işleri düzeltmek kolay değildir. Şu halde her işte evvelâ düşünceli ve akıllı insanlar kullanılabilirler. Memurluk hayatı da böyledir. Vazife ve işlerinizi aklınız başınızda iken yapınız. Birçok hallerde âmirlerin verdikleri emir veya direktifler yanlış olabilir. Emir ve direktifler üzerinde biraz düşünmeden hareket etmek pek fena neticeler doğurabilir. Bu gibi hallerde de düşüncesiz hareketinizden dolayı siz mesul ve muatеп olursunuz. Ve belki de; «Evet bu benim hatırımdan geçti fakat böyle emir edildiği için yaptım.» gibi bahaneler sizi kurtaramaz, mevkiinizden olursunuz. Şüphesiz, birçok yerlerde memurlara düşünme fırsatı değil, hakkı bile verilmez? Amirler verilen e-

mirlerin düşünmeden, derhal icrasını isterler. Fakat böyle fena âmirlerin tesirile iyi bir memur, vazife ve işinde düşünceli hareket etmek istidadını kaybetmemelidir. Çünkü böyle âmirler esasen uzun zaman mevkilerinde tutunamazlar. Resmî ve ticarî işlerde zan ile iş görülmez. Hakikî zan doğruyu bilmektir. Çünkü herkes, kendine hoş gelen şeyi yapmak için böyle «zan» der.

Siz kendinizi bir defa kontrol ederseniz görürsünüz ki, buhal insanlarda fitrî zafiyetlerdendir ve hemen her memur ve âmirde bulunan bir haldir, iyi bir memur ve âmir ise kendi zayıf taraflarını kuvvetlendirmeyi bilmelidir.

Ticarî hayatta yeni başlanan bir satışta, tüccar kendi malinin herkesçe aranılacağını zanneder. Reklâm işlerinde «hiç bir evde eksik olmamalıdır» cümlesinin çok kullanılması da bu zamanın şekilleştirilmesinden başka bir şey değildir. Meselâ bir fabrika; mevcut hamur makinelerinden daha iyi ve daha verimli olmasına rağmen daha ucuza bir makine satışa çıkarsa, şehirdeki fırınların hemen bu makinelerden istifadeye kalkışacaklarına inanması hiçte doğru olamaz. Çünkü bu kadar açık ve kârlı bir hal karşısında bile, insanların içinde olan yine fitrî noksanlardan eski usullere bağlı kalmak hastalığı, yeni makineler karşısında da onları ürkütür. Buna daha diğer sebepleri de ilâve edersek, bu gibi hallerde almak ihtimali olanların ancak % 25 ni hesaba katmak lazım gelir. İşte görülüyor ki her işte ve her muamelede düşünceli hareket etmek lazımdır. Ancak her memur ve âmirin fikrî kabiliyeti ve düşünce istidadı başlangıcından itibaren kuvvetlendirilmelidir. Eğer memurların ve âmirlerin ileride de işe elverişli olması isteniyorsa, yaptıkları işi düşünceli yapmalarına mani olmalı hattâ, yeni bir memurun, genç namzedin 10 kereden fazla sorgularına ve anlayışına kızmamalı. Güler yüz ve tatil dille istediği malûmatı üşenmeden vermeli ve her halde onu düşünmekten ve düşünceli hareketten men etmemelidir.

Çalıştığı iş üstünde düşünen memur aşağı veya orta insanlardan istenen vazifeyi kendisinde hatasız olarak yapı-

bileceğini görür. Memur düşünme hassası terbiye etmemekle devam ettikçe, nihayet başkalarının ve âmirlerinin yardımı olmaksızın daha güç işleri de noksansız ve hatasız başarma kuvvetini kazanmış olur. Çünkü insan fikrî kabiliyetinden istifade ede ede, fikrî işleri başarma melekesi de artmış olur.

Memurluk hayatında bazan her hangi bir işin doğru gitmediği tesadüf edilen hallerdendir. Meselâ her hangi bir cem ameliyesi üç beş defa tekrar edildikçe yine her defasında hasılı cem başka olur. Burada da sabır ve sebatın ayrılmamalı, kalemi bir tarafa atmamalı yanlış mutlaka bulmalıdır. Bu da ancak düşünmek ve bir çare bulmakla kabildir. Meselâ bu cem içinde doğru cem etmek yolu cem olunacak rakamları 3 veya 5 kısma ayırmak her kısmı ayrı ayrı toplayarak yazmak ve bunları ayrıca cem etmektir. İşte nihayet böylece bükülmez bir irade ve yılmamazlıkla bir iş yenilirse, her zaman ve her şey için hayatta varılmak istenen gaye elde edilmiş olur.

İşte veya vazifede akil ve fikirle hareket edilirse, her işte bu vazifeyi daha kolay, daha emin, daha basit yapabilmek imkânları olduğu da derhal meydana çıkar. İşte memur böylece usuller yaratmakla fikrî kabiliyetini isbata fırsat ve vesile bulacağından yükselmeye ve daha iyi mevkilere geçmeye yol açmış olur.

30 sene evvelde görülen bugünkü işler ve vazifeler büsbütün başka şartlar içinde görüldüğü gibi yine 30 sene sonra hattâ daha evvel, aynı işler daha kolaylık ve basitlik içinde çabukça bitirilecektir. İyi bir memur olmak fırsatile niçin siz yeni işinizde usuller bulup tatbik edenlerden biri olmayasınız

(10)

Hayatında muvaffak olmak isteyen insan, ya işinde şiddetle faal olmalı veya büyük bir iş başarmış olmalıdır. Çalışmaksızın muvaffak olan insanlar milyonda biri geçmez. Fakat muvaffakiyet için çok çalışmak mecburiyetinde olanlar sağlıklarını da gözetmeyi bilmelidirler. Bugün umumî

olarak pek fena yaşanmaktadır. İlim ve fennin terakkiyatile insanlara arzu ettiği faidelerin boşa atıp gittiği görülmektedir. Bugün herkes bilir ki açık havada yaşamak ve dolaşmak yerine büroda vaktini geçirmeğe mecbur olan modern insanlar, hayatları ve sağlıkları için ilk fena şarta girmiş olurlar. Buna sunî ziyayı odaların havasızlığını, elverişsiz giyim tarzını, fazla nişastalı ve albüminli gıdaların zararlı tesirini ilâve edersek, memurların niçin hasta gibi göründükleri kolayca izah olunabilir.

Burada size sıhhat kaidelerinden bahsetmeyi lüzumsuz görüyorum. Çünkü hepimiz sıhhatimiz için ne yapmak ve ne yapmamak lâzım geldiğini pek âlâ biliriz. Yalnız ansızın hastalanarak senelerce kazanılan emek ve istikbalin mahvedilmemesine dikkat olunmasını işaret etmek isterim. Tedavi dilmemesine dikkat olunmasını işaret etmek isterim. Tedavi mak ta her hangi bir tedaviden daha masraflıdır. Tatil ve senelik izinler, istirahat içinde geçmeli ve bu zamanlar daha az işlerin görülmesi ve ne de yorucu eğlencelerle geçirilmemelidir. Meslek ve mevkiinde terakki etmek isteyen her insana her gün en az bir saatlik tam bir istirahat lâzımdır. Bence bir saatlik istirahat demek, vazife ve meşguliyetile hiç alâkalı olmayacak, bir saatlik açık hava gezintisi veya akşam uyumadan evvel bir saat kadar yatakta istirahattir. Fakat haftada bir veya iki geceyi evde yapıyınız, eşsiz ve dostsuz geçirmekle fikir ve ruhun tamamen istirahatini temin etmek te daha muvafıktır. İstirahat etmeden iş ve vazifede yaratıcı olmanın imkânı yoktur. Bu maksada hizmet etmesi lâzım gelen hafta tatil günlerinde ise istifade edilmemektedir. Anlattığımız gibi istirahat zamanlarında muntazam surette istifade edebilenler bunun kıymetini de, faydasını da çabuk anlayacaklardır.

Memur için en güç iş, mevkiinde tutunabilmek için bazı kayıt ve şartlara bağlı olmasıdır. Daima itaat mecburiyeti, başkalarının da keyif ve arzuları gözetilmesi her an işten çıkarılmak korkusu ile yeni bir iş aramak mecburiyeti ve yeniden başlamak lâzım geleceği düşüncesi memurları ezer. Fa-

kat diğerk cihetten memurlar da âmirlerin altları güller serili mevkilerde oturduklarını zannetmemeleri lazımdır. Çünkü güllü yerlerin dikenleri daha çoktur.,

Bazı âmirlerde, memurların sakin, endişesiz mevkiine inerek sabahleyin vaktinden evvel gelmek ve akşam geç kalmak derdinden kurtulmak isterler. Her iki taraf için de sinirlere hâkim olarak işte hâkim olmak en muvafıktır.

(11)

Hiç bir kimse iki efendiye birden hizmet edemez. Bu söz yüz binlerce seneliktir. Bu en eski söz bilhassa memur ve tüccarlar için mühimdir. Hiç bir tüccar meşgul olduğu işten başka şeylerde de boş vaktinde fazla bir kâr temin edemeyeceği gibi hiç bir memur da vazife haricinde ticaretle uğraşıp muvaffak olamaz. Çünkü bugün artık bir insan fikrî, ruhî ve bedenî bir işle meşgul olmazsa kazanması ihtimali bulunamaz. Eğer bir memur maddî ihtiyacını tatmin için sarfedeceği zaman ve parayı meslekî bilgisini arttırmağa sarfederse, bu sâyesinin semeresini ve meyvalarını daha verimli olarak toplar. Bir memurun ikinci bir âmire de hizmet etmesi, onun fikrinin büyük bir kısmının dağılmasına sebep olarak mahzurları pek çabuk meydana çıkar. Hiç bir memur iki ve daha çok âmir tarafından kumanda, idare veya işle meşgul edilmemelidir.

Aynı şartlar, şefler, bilhassa genç âmirler için vardır. Genç âmir aynı zamanda iki işi birden -muvaffakiyetle- idare edeceği ve başaracağı kanaatinde bulunmak cesaretini göstermemelidir. Bir âmirin de başka başka işlere karışarak kudretini dağıtması pek nadir hallerde muvaffakiyete götürür.

Fakat ben memurlara boş vakitlerinde biraz musiki, güzel sanatlar, resim gibi ruhu okşayacak meşgale tavsiyesini faydalı bulurum. Memur biraz da bir ülküye sahip olmalıdır. Memur gençlik ülküsünü hakikata, güzelliğe, iyiye karşı olan alâkasını kaybetmemelidir. Memur, bir vatandaş olmak sıfatile şehre ve vatana karşı olan vazifelerini ifa ettik-

ten başka kahve köşelerinde boş vakit geçirmektense kültür, musiki, nefis sanatlar alanında da meşgul olması elbette daha iyidir.

Bu ülküyü güden memur işinde de sevgi ve taze kuvvetle çalışır ve onun bu iyi vasfı muhitine ve arkadaşlarına da hüsnü tesir eder.

Her memur yalnız kısa ve mahdut bir çerçeve binde yaşamamalı, cemiyet ve halk içine girmeli, umumî görüşü ve düşünüş ve hayat hudutlarını da genişletmelidir. Çünkü ne tüccarın, ne memurun dünyadaki gayesi sade para kazanmak! değil insanca ve insanlarla yaşamak olmalıdır Geçen her günün bizi öbür dünyaya yaklaştırdığı bu dünyadan birlikte başka hiç bir şey götüremeyiz. Bu dünyadan başka yerde maddî şeylerin kıymeti yoktur. Şu halde kazanılan maddî ve manevî kıymet ve bilgiler yine bu dünyada bir ülkü uğrunda harcanmak gerektir.

(12)

Her insanın muamele usulü dünyayı ve hayat] telâkki tarzına bağlıdır. Bu telâkki dünyayı görüş kudreti ise az çok bilgi, aile hayati ve muhitin tesirile yoğrulup vücut bulur. Bunun için bir insanın; bizim bahsimize göre, memur veya âmirin, hayati anlayış kudretinin değişir veya değişmez olması da çok mühimdir. Biz bugün sizin mesleğinizi ve vazifenizi alâkadar eden en son bir sorgunun cevabini vermeğe çalışacağız.

İçimizden bir çoğu, kendisine daha küçüklükten telkin olunan görüş ve zihniyetle hayatını yürütüp gitmektedir ve pek azımız, içimizden dinmeden yükselen ve niçin yaşadığımızı hayatın gayesinin ne olduğunu araştırmaya ve soruşturmaya çalışırız. Fakat bu sorgunun cevabı en az bir defa için verilmiş olmalı veya bu sorgu tamamen bir yana bırakılmalıdır. Dünyayı anlayıştaki noksanlık veya hiç anlamamazlıkla hiç bir iş ve vazifenin ne âmiriniz ve ne de sizin için tam ve muvaffakiyetle başarılmamasına imkân bırakamaz.

Hepinizin dünyayı anlayış tarzınızın birbirine müsavi

olması lâzım geldiği iddiasında da bulunamam. Çünkü muayyen bir «dünyayı telâkki tarzı önce hepinize uygun düşmez, sonra da bunun mücadeleye, uğraşma ve çalışma ile kazanılması lâzımgelir. Ben yalnız herkes için başka olan bir sorgunun ve bilmecenin cevabını yine kendiniz arayıp bulmanız icap ettiğine işaret etmek isterim.

Bir gün bir bilgine bir mektepli gelerek senelerdenberi ilmi aradığı halde bulamadığını söyler. Bunun üzerine âlim kendisini alarak bir nehre götürür. Mektepli suyun içine batırarak bir müddet sımsıkı öyle tutar. Nihayet genç sudan çıkınca, üstat - bilgin - çocuğa su altında iken en çok ne arzu ettiğini sorar. Çocuk ta «hava» der. Bilgin de cevaben: «İlmive hakikati bütün kuvvetle aradığın zaman, sualtında istediğin hava gibi, onu da bulursun» der. Şu halde dünyayı kavrama bilmecesini hal için bütün kuvvetinizle çalışınız. Ve fikri kudretinizi arttırmak için hiç bir fırsatı kaçırmayınız. Zamanla göreceksiniz ki herkes için kendini yükseltecek ve ülkünün sonuna götürececek bir yol vardır. Bazı insanlar bu yolu hayatlarınca ararlar ve paslanmadan fakat gözleri dünyaya açık giderler. Bazıları da aradıklarını bulmuş sanarak vaktinden evvel uyur ve öylece kalırlar. Hasılı memurlar vazifeleri uğrunda manasızca bir hayvan derecesine düşmemeleri, yüksek düşüncelerden ve bir ülküden mahrum kalmamaları, aile, cemiyet için kaybolmuş birer canlı mahlûk haline gelmemeleri için arasıra kendilerini, varlıklarını dinlemeye fırsat bulmalıdırlar. Bu ülküye varmak ancak söylediğimiz gibi istirahatle mümkündür.

Hayatının derin manasını ve dünyayı anlayış, tanış bilgi ve kudretini arttırmakla meşgul olanlar, diğerlerinin de iyi ve fena taraflarını hoş görmeyi de öğrenirler. İşte ancak bu suretle memur ve âmir arasında, her biri kendi vazife sahasında çalışmakla beraber kavgasız, gürültümüz anlayışlı ve ahenkli elele teşrik mesai kabil olur.

Yazan: **Merkür, İsviçre**

Çeviren: **Macit Burhan**